הצופה

ב"ה, יום ששי, א' תמוז תשל"ד (21.6.1974)
שנה ל"ז — גליון 11706 — המחיר 120 אגורה

בטאון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בראילן ז"ל

THE LIBRARY THE UNIVERSITY OF JORDAN

התקפה מוחצת של חיל האוויר על בסיסי המחבלים בלבנון

תקפה מפקדתו של ג'בריל * נגרמו אבידות רבות בהרוגים ובפצועים — המחבלים הפעילו טילי כתף אך כל מטוסינו חזרו בשלום לבסיסם

מאת סופרנו הצבאי

...בידות רבות בהרוגים וב־ ...יב נגרמו אתמול למחבלים ...יקה בה השתתפו מטוסים ...על מיתקנים, בסיסים ו־ ...קנים של ארגוני הטירור ...ון. בתקיפה שנערכה כ־ ...ורבע הותקפו בין היתר ...ר ארגונו של ג'בריל וכן ...ידות ומתקנים של "הפתח" ...ן השחרור הפלשתינאי. ...ר פגיעות מדוייקות במט־ ...המחבלים שהותקפו למ־ ...שאלה נמצאים במחנות־ ...יב.

...ממטוסינו חזרו בשלום.

למעלה מ־50 מחבלים נהרגו וכ־60 נפצעו בתקיפות חיל האוויר בימים האחרונים — לדברי מקורות לבנוניים.

ההתקפה הבוקר למיתקני המחבלים

תקיפת מטוסי חיל האוויר הרבה הפעם מתחומי ה"פתאח־לנד" והיא כוונה למיתקנים של ארגוני הטירור במערב לבנון, רובם באיזורי צור ו־צידון שעל חוף הים.

התקיפה החלה בשעה 10.30 לערך ונמשכה לסירוגין כשעה ורבע. כאשר המטוסים הרבים שהשתתפו בתקיפה מבצעים גיחות המצבה מרובות על היעדים שנבחרו. הוטלו פצצות רבות ושוגרו רקיטות ואש תותחים לעבר המטרות, שבהן מפקדה לאחר ש־
(סוף בעמוד 2)

מפת איזור הפעולה של מטוסי חה"א

ננעלה העצרת ה־3 של הסוכנות היהודית

ההחלטות מצביעות על מחדלים בתחומי הקליטה והשיכון * קריאה להגביר את פעולות החינוך

שורה של החלטות על דרכי הפעולה של הסוכנות היהודית, נתקבלו בעצרת השלישית של הסוכנות היהודית, שננעלה אמש בערב ב"בנייני האומה" בירושלים, בתום ארבעה ימי דיונים.

בהחלטותיה מצביעה העצרת על מחדלים בפעולות הסוכנות היהודית בתחומי הקליטה והשיכון וקוראת ל־הגדיל לעשות בתחומים אלה, כדי ל־הקל על תנאי הקליטה של העולים החדשים.

"העצרת רואה בדאגה רבה — נא־מר בהחלטת ועדת השיכון — את כשלון המאמצים לספק שיכון מס־פיק ומתאים לעולים הנזקקים, לזו־גות צעירים ולבני השכבות החלשות ומביעה את דאגתה שלא הושגה כל התקדמות".

הוועדה לשיכון קובעת עוד, כי יש לנקוט צעדים לתיקון המצב ד־לשנות את סדרי העדיפויות, כדי להשלים את השיכונים עבור העולים הנזקקים, זוגות צעירים, רווקים ו־משפחות מרובות ילדים.

עוד קוראת העצרת לסוכנות היהו־דית לערוך תכנית מקיפה לבניין על ידי קרקעות שהעמידה הממשלה, ואילו הממשלה נקראה לעודד השקעות פר־טיות בדירות להשכרה.

עוד קיבלה העצרת החלטות ה־מכוונות להגביר את פעולות החינוך בחוץ לארץ ובארץ על ידי הרחבה מסגרות של הכשרת כוחות הוראה, העמקת השופה הלב למרכזים קהי־לתיים, מועדוני נוער ומועדונים ע־
(סוף בעמוד 2)

לבנון לא תדרוש כינוס מועה"ב

מרכז האו"ם 20 (עי"ר) — אין לה־ניח שלבנון תדרוש כינוס של מוע־צת הבטחון כדי לדון בהמשך ההפ־צצות הישראליות, אלא אם כן יוס־לבו ההתקפות אלה — אמרו היום מקורות יודעי דבר במרכז האו"ם.

ראש המשלחת הלבנונית בפועל אמר, כי לא קיבל הוראות מבירות לבקש את כינוס מועצת הבטחון. מקור צרפתי ציין "אינני סבור כי יהיה כינוס של מועצת הבטחון בשלב זה. אם הישראלים יחדלו ביב־שת, זה כמובן ישנה את התמונה".

נחתמו הסכמי שכר ברוב ענפי המשק

מאת סופרנו הכלכלי

מערכת הסכמי השכר הוש־למה כמעט אתמול עם חתימת ההסכמים לעובדי הדירוג האחיד ואקדמאים בשירותים ה־ממלכתי והציבורי וענף הטכ־סטיל בתעשייה. עתה נשארו פתוחים למו"מ הסכמי שכר במספר קטן בלבד של ענפים.

בתעשייה חתומים כבר על הסכמי עבודה רובם ככולם של הענפים החברים בהתאחדות התעשיינים, פרט לכמה ענפים זעירים. עם זאת יש כמה גופים גדולים מחוץ להתאחדות התעשיינים שטרם חתמו על הסכמים — כדוגמת תעשיית היהלומים.

בשירותים הושלם מעגל ההסכמים עם חתימת ההסכם אתמול, המקיף את עובדי המדינה, הסוכנות, הרשו־יות המקומיות, ההסתדרות ועוד. אולם, גם כאן, עדיין נשארו מחוץ למסגרת כמה גופים גדולים — ה־רופאים, פועלי הנמלים ועוד.

לאחר חתימת ההסכמים האחרונים אין ספק כי תחול התקדמות מהירה במו"מ בענפים שבהם טרם חתמו על הסכמים.

מו"מ מהיר

יש לציין שמו"מ השכר הפעם היה מהיר יחסית, לאחר שבשנים קודמות נחתמו הסכמי שכר בשעה שכבר היה צריך לדון בהסכמים חדשים לשנתיים הבאות.

ללא חריגות ממדיניות השכר

ברובם ככולם של הסכמי השכר אין חריגות ממדיניות השכר ההס־תדרותית, שקבעה תוספת אחידה של 50־80 ל"י לחודש. ברוב המקרים קיבלו העובדים את התוספת המאכ־סימאלית.

בחודש הבא צפוייה תוספת שכר גדולה נוספת לעובדים, עם תשלום תוספת היוקר, שתהיה, כנראה, ב־שיעור של 20 אחוזים. תוספת זו פירושה תוספה נסו לעובדים בסכום המכסימאלי של 200 ל"י לחודש. זאת משום שתקרת תוספת היוקר הועלתה מ־700 לאלף ל"י לחודש.

יש לציין שעליית המדד תחייב לשלם בחודש יולי 36 אחוזים תוספת יוקר, אולם ששה אחוזים שולמו כבר בזמנו על חשבון ההתייקרויות ה־עתידות.

7 שוטרים נפצעו בתגרה בשל הריסת מיבנה בכפר מלחה ליד ירושלים

7 שוטרים נפצעו אתמול אחה"צ בתיגרה בכפר מלחה בירושלים. במהלך התיגרה השתמש אחד מתושבי הכפר על מרקמור ש־ורת (שופר), הפך שתי מכוניות משטרה, שבר עמוד חשמל והרס לפצי־עת שישה שוטרים, כדי להפ־ריע להריסת בית, שנבנה באו־רח בלתי חוקי. הוא נתפס רק לאחר שנפצע בידיה על ידי אחד השוטרים ואיבד את הכ־רתו.

המקרה אירע כאשר אנשי מחל־קת מהנדס העיר באו אל הכפר, כש־הם מצויידים בצו של בית המשפט המחוזי, להריסת תוספת בת 4 חד־רים, שנבנתה באחורי הקפה "גברי־אלה", שלצד הכביש לקרית יובל. התוספת נבנתה לפני כשנתיים, על אף התראותיו של אגף הפיקוח על ה־בניה במחלקת מהנדס העיר.

בעל הבית הפר את ההסכם

ב־12 בינואר הוציא שופט בית־המשפט העירוני בירושלים צו לה־ריסת הבית, ובית המשפט המחוזי אישר את הצו, למרות ערעור התו־שבים. בימים האחרונים התנהלו מג־עים בין העירייה ובין ועד הכפר ובע־לת הבית, וביום ד' סוכם בינם לבין סדי פולק, כי הבית יהרס ובעלת ה־בית תשוכן בבית בלוח עד שתמצא "פתרון" תחסה לה דיור הולם. במק־ביל הובטח, כי העירייה תיתן לכש־פחה פיצוי כספי בעד הבית ההרוס. אך כשבאו אנשי מחלקה מהנדס ה־עיר, כדי להרוס את הבית התנגדו חברי הועד להסכם, וגם בעלת הבית לא הסכימה לו עוד.

בשעה לפני הצהרים התקהלו סביב הבית כמה צעירים תושבי המקום ו־הודיעו, כי לא יאפשרו את הריסת הבית. כמה מהם גם טיפסו על הגג ו־הצטיידו באבנים ובמקלות. המש־טרה הגיעה למקום בכוחות מתוגב־רים. מפקד משטרת ירושלים הנ־צב הייק ברייטנפלד עמד בכסך
(סוף בעמוד ראשון)
שעה להכבנע את המפגינים, כי עלי־הם לבצע את צו בית המשפט.

ההריסה בנוכחות האחראי של תיק הבנייה בעירייה

סגן ראש העירייה, מירון בנבנישתי, האחראי על תיק הבניה, היה גם הוא במקום והודיע, כי העירייה לא תיכנע
(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.10	7.30
תל־אביב	6.28	7.33
חיפה	6.23	7.33
אילת	6.21	7.26
באר־שבע	6.25	7.23

מועצת הקבוץ הדתי הט"ז תיפתח ביום א' בכפר עציון

המועצה הט"ז של הקבוץ הדתי תפתח ביום א' בשעה 8.30 בכפר־עציון. ההרצאה "בין מועצה למועצה" תושמע ע"י יששכר כוכבא.

במעמד הפתיחה יברכו: ד"ר יוסף בורג, מזכיר ברית התנועה הקיבו־צית ישראל פנחסי.

קבוצה ראש צורים תתקבל במעמד חגיגי לקבוץ הדתי כקבוצה ה־13.

במועצה ישתתפו 110 צירים ומשקיפים מהגרעינים וההאחזויות. המו־עצה תימשך עד יום ג'.

המועצה תבחר בוועדות של הק־בוץ הדתי. אחת ההצעות היא לקי־בוע רוטציה שלפיה לא יכהן חבר בכהונה יותר מ־2 קדנציות. כמו־כן תדון המועצה בפעילות הפוליטית של הקיבוץ הדתי ובעמדות בשא־לות מדיניות ובטחון.

קבוצת בוגרי ישיבות ה"הסדר" עומדת להקים התנחלות ביריחו

מאת א. דורה כתב הצופה בירושלים

קבוצת בוגרי ישיבות ה־"הסדר" הודיעה אמש על כוו־נתה להקים ישיבת התנחלים ביריחו שתקרא "אדרת אליהו".

דובר הקבוצה ר' מנחם כרמל אמר כי הכוונה מקווים כי סביב הישיבה יתגבש בעתיד ישוב קבע של מת־נחלים כדוגמת קריית־ארבע.

באיגרת ששיגרו אמש ראשי הקב־וצה המתנחלים לראה"מ מר יצחק רבין ולשר הבטחון מר שמעון פרס הם כותבים בין השאר: "...התארגנו במגמה לקיים במצווה שהזמן גרמה האשר בעינינו היא אבטחי יעל לה־גה על ארץ־ישראל שלכתה האו־דחה ווזחי לדעתנו הסכימה החשד־בה וההויהית ביותר בזורנו. בדעתנו לעשות זאת ע"י לימוד תורת ישראל בשילוב עם ההנהלה והבאנו לנכון לבחור ביריחו כיעד הולם למטרה זו.

אנו מאמינים בכנות הצהרת ראש־הממשלה בדבר בנין ההתנחלות בכבואות שבם אשר לפיו לא היתה התנגדות עקרונית מצד הממשלה ר' בצד ראש הממשלה להתנחלות אלא שהיא היתה הפרת ואום עם כל המודעות הוסכמים. משום כך בע־חים אנו כי כב' ראש הממשלה ו־שר הבטחון יעמדו לימיננו, ויסייעו לנו את סלוא המזרה הדרישה ואף יבעלו את השפחם האישיג של יהר הגורמים הנוגעים בדבר".

מכתבים ברוח דומה נשלחו לשר ישראל גלילי ולראש מחלקת ההתי־ישבות בסוכנות היהודית מר רענן וייץ. על המכתב החותמים נוסף לדובר מנחם כרמל, יהושע ויינגן, איזיק קורניק ויעקב הכלת.

מלשכת ראש הממשלה ומלשכת שר הבטחון נמסר לכתבנו, כי מר רבין ומר פרס טרם עיינו במכתבי המתנחלים התורניים.

נתגלה מיצבור נשק של המחבלים בשמיר

בזמן פינוי הריסות המכוו־רת בקיבוץ שמיר, שבה נהרגו לפני שבוע על ידי מחבלים שושנה גלילי, עדנה מור ויהודית סימכון, נתגלה אתמול מצבור נשק שהשאירו המחב־לים.

בין היתר נמצאו רימונים, פצצות רגים (ריכוז נגד טנקים), טרנזיס־טורים כרחים. הנשק נתגלה מתחת להלון הכוורת, שלידו התבצרו המחבלים.

מר מיכה שבלת, מרכז המשק בקיבוץ שמיר, מסר, כי הנזק הישיר, שנגרם למכוורת, חמור ביותר, וגם הנזק העקיף גדול. בהתפוצצות ב־מכוורת נהרסו מכונות שונות להפ־קת דבש, כולל המיתקן להפקת "מזון מלכות" של דבורים. כן נשפכו כמו־יות גדולות של דבש וניתוקו כלי אריזה.

בגלל נזקים אלה אין המכוורת מסוגלת בשלב הנוכחי לחדש את ייצור הדבש ומזון המלכות, שהיקף מכירותם היה, לפני הפיגוע, 160 אלף ל"י לחודש.

משרד החקלאות הודיע, כי יעזור לקיבוץ שמיר לשקם את המכוורת וגם להגדיל את תפוקתה.

כמו־כן נמסר ממזכירות קיבוץ שמיר, כי בישיבה הממשלה ניתנה תשומת לב מיוחדת לדרישות של קיבוץ שמיר לחיזוק המערכה הבט־חונית של הקיבוץ.

הממשלה התייחסה בחיוב לדרישות אלה, אולם הקיבוץ נתקל בקשיי ביצוע בגלל חוסר כוח אדם.

לפי הזמנת הקיבוץ, ביקר בקיבוץ מר שלמה אבני, סגן מנכ"ל משרד השיכון, במשק שמיר. בפגישתם עם חברי מזכירות הקיבוץ, השתתפו גם נציגי המחלקה הכלכלית של הקיבוץ הארצי. בפגישה נדונו בעיות שיכון הקשורות בבניה בטחונית, בעיקר של בתי ילדים, ובשלב הבא של מגורי חברים. נציגי משרד השי־כון גילו עמדה חיובית לרבית הד־רישות של חברי הקיבוץ.

אמש במלאת שבעה להרצחן של 3 חברות קיבוץ שמיר, נערך ערב אזכרה.

הורי המתנדבת, יהודית סימכון, מניו זילאנד, שלחו לקיבוץ שמיר מברק תנחומים והשתתפות בצער על הרצחן של שתי חברות הקיבוץ.

צפוי ביקורו של יגאל אלון בפריס

מאת סופרנו המדיני בירושלים

קיימת אפשרות ששר החוץ מר יגאל אלון יוזמן לצרפת לביקור, בו תידון בעיית שי־פור היחסים בין שתי הארצות.

הסכמה עקרונית לביקור זה הוש־גה עוד לפני מלחמת יום הכיפורים, אלא שבגלל המלחמה בוטל הביקור של אבן שעמד להערך בפאריס. ב־שלב יותר מאוחר הוכנן ביקור רשמי שני, אלא שאף הוא בוטל בשל הבחירות לנשיאות בצרפת.

עתה מתקיימים מגעים לחידוש ה־הזמנה ליגאל אלון לערוך ביקור רשמי בצרפת ובעקבותיו עשוי להע־רך ביקור של שר־צרפתי בישראל.

ישראל מובילה בגמר ב' בשחמט

ניצה, 20 (יופ"יא). — ישראל צ־עדה בראש גמר ב' בשלוסותה 14.5 נקודות, לאחר שניצחה את נב־חרת סקוטלנד.

בגמר הסיבוב החמישי גברה יש־ראל על סקוטלנד בתוצאה 3.5 — 0.5 *.

הדירוג בגמר ב' הוא עתה כדלק־מן:

ישראל — 14.5 נקודות; איטליה — 13.5 נק'. ומשחק בלתי גמור; אוסטריה — 13.5; דנמרק — 11.5; אילנד — 11; קובה, צרפת ונורווגיה 10.5.

בגמר א' מוסיפה לשלוט בהרת ברית המועצות, המובילה בשלוסותה 16.5 נקודות, לפני בולגריה 14, ארה"ב 13, הונגריה 12.5, יוגוסלביה 11.5 ספרד 10.5.

בסיבוב החמישי ניצחה ברית המו־עצות את הולנד 3—1.

בגמר ג' מובילה אוסטרליה לפני איראן, ובגמר ד' פקיסטאן לפני פור־טו ריקו.

תחזית מזג האוויר

בהיר חלקית עד בהיר. תשקיף לשבת — דומה. הטמפרטורות — ירושלים 25, תל־אביב וחיפה 26, טבריה 33, נהריה 26, צפת 26, בנדת 26, עפולה 30, השומרון 25, לוד 28, באר שבע 29, אילת 37, מפרץ שלמה 36 מעלות.

ההתנגדות בסינאט להצעת ניקסון להקים כורים במצרים ובישראל

וואשינגטון, 20 (יופ"יא־ר"ע"ה). הצעתו של הנשיא ניק־סון להקים כורים גרעיניים ב־מצרים וישראל נתקלה בהת־נגדות בסינט, תוך דרישה כי הקונגרס יוסמך לאשר את ה־עיסקות בטרם יבוצעו.

הסינטור ויליאם פרוקסמאייר, ד־מוקרט מוויסקונסין, הגיש אמש ה־צעת חוק המצריכה את הסכמת הסי־נט ובית הנבחרים בטרם יוקמו הכו־רים במצרים ובישראל ובטרם יסופ־קו להן דלק גרעיני.

הצעה דומה נדחתה ברוב גדול ב־יום שלישי בבית הנבחרים, כאשר הציר מריו ביאג'י ניסה לצרף או־תה לחוק ההקצבות.

החוק הנוכחי אינו מחייב, כי ה־קונגרס יאשר הסכמים מעין אלה, הם נכנסים לתוקפם באורח אוטומטי 160 יום לאחר הגשתם לוועדה מש־תפת של הקונגרס.

על פי הצעת החוק של פרוקסמאייר, שנועדה להיות רטרואקטיבית ל־1 ביוני, לא יכנסו ההסכמים לתוקפם בלי אישור הסינט ובית הנבחרים.

פרוקסמאייר אמר כי "בספר שא־לות יוצאות מגדר הרגיל" לגבי הס־כמים אלה טעונות תשובה, בהוסיפו כי "הקונגרס אינו יכול לשבת בחי־בוק ידים ולאפשר כי ההסכם המוצע או כל הסכמים עתידים שהם, יכ־נסו לתוקפם בלי הבעת תמיכה או התנגדות".

פרוקסמאייר הוסיף, כי המימשל חייב להסביר מה הם הבטחות הנד־רשים על ידי ארצות הברית והסו־כנות הבינלאומית לאנרגיה אטו־מית, אלו סעיפים ישנם, כדי למנוע את ייצור הפלוטוניום לייצור נשק גרעיני, ומדוע מצרים וישראל לא חתמו על האמנה להפצת נשק גרעיני.

הוא גם אמר כי יש להודיע לקונ־גרס על אפשרות, שטירוריסטים ישי־גו חומרים רדיו־אקטיביים, ואם מצ־רים וישראל יסכימו לא להקים מפ־עלים לשיקום פלוטוניום כפי שט־עה הזה.

(דיווחו של ניקסון על מסעו — ראה בעמוד 2).

לכל גבאי בתי־הכנסת

המעוניינים לקבל חזן או בעל־תפילה
לימים הנוראים תשל"ה (או לכל השנה)

יפנו למזכיר ארגון החזנים בחיפה
החזן צבי גרינפס — רח' הקישון 8
טל. 662927 בין השעות 15.00 — 18.00 אחה"צ.

ב"ה

ועד ומתפללי בית הכנסת "הבאים ישרש"
תל־אביב, רח' נתן החכם 10

מקדמים בברכות חמות "ברוך הבא בשם ד'"

את פני בנו המצוין וחוקר של מורנו ורבנו שליט"א

הרב חיים שבטר נ"י

ומשפחתו הנכבדה שיחי'
לשובם לארה"ק

אחרי שעשה בשליחות השובה במשך 3 שנים בארה"ב
ואנו שולחים להם בזה את ברכותינו הלבביות
"בכל אשר יעשה יצליח, ואל כל אשר יפנה ישכיל".

בשם הועד ארגני אהרון מלצר

קונדיטון
היין העתיק ביותר

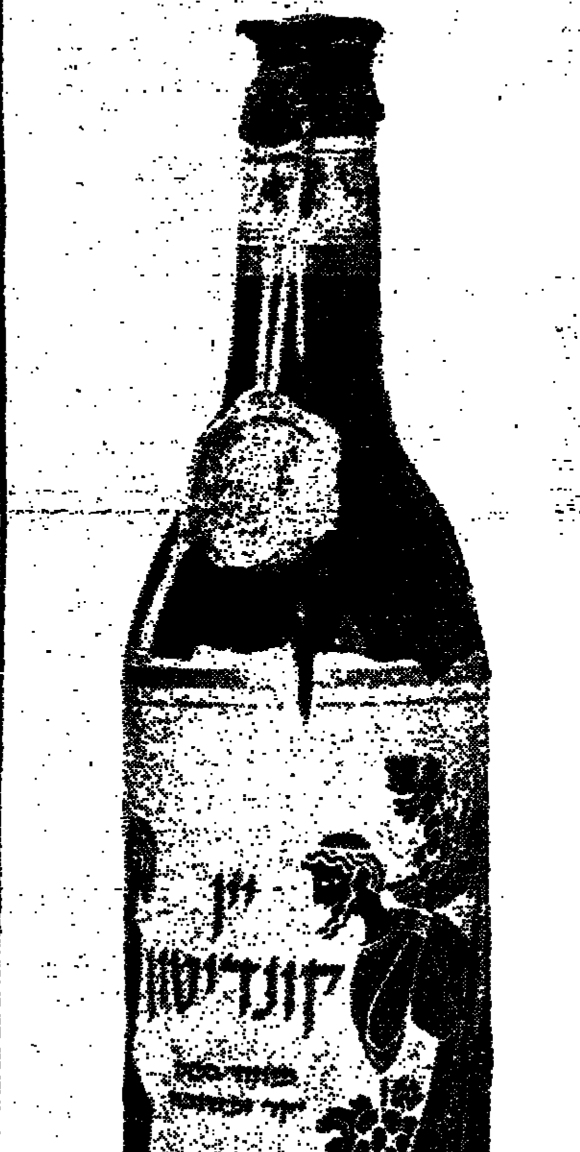

יקב אשכול מוצא
ירושלים, טל. 526854
בהכשר הרב ישעיהו אפשטיין

ישיבת המליאה של המרכז העולמי של המזרחי והפוהמ"ז

תתקיים ביום ראשון ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74) בשעה 11.00 לפנה"צ (ולא בשעה 9 כפי שהודענו קודם) ב"בית מאיר" ירושלים.

חברי המרכז העולמי מהארץ ומחו"ל – מוזמנים

המרכז העולמי של המזרחי והפוהמ"ז

הסתדרות הרבנים באמריקה
ישיבת "אהבת יעקב" אורט גן יבנה

...כס סיום למחזורי תשל"ד
במגמות מכניקה ועבוד עץ

יתקיים אי"ה היום יום חמישי בישיבה בשעה 7.00 בערב בהשתתפות נכבדי הישיבה הרבנים המועצה המקומית.
כל ידידי הישיבה מוזמנים לטכס. כיבוד קל.

הנהלת הישיבה

תנועת האשה הדתית לאומית
ישיבת המועצה הארצית

תתכנס אי"ה ביום רביעי ו' תמוז תשל"ד 26.6.74 בשעה 2.30 אחה"צ באולמי "בני ברית" רח' קפלן 10 תל-אביב.
סדר היום — בהזמנות

נשיאות המועצה תתכנס באותו מקום בשעה 1.30 בצהריים באותו יום.
חברות אשר מסיבה כל שהיא לא קיבלו את ההזמנה לישיבה מתבקשות לראות בהודעתנו זאת הזמנה.
נא לדייק

אגודה לעידוד ספרות דתית
...ש מרים ונחמיה עמינוח ז"ל

הוחלט להקנות הפרס של האגודה ... בסך של 5.00 ל"י לסופר שומר תורה ומצוות הגר במדינת ישראל, ועומד בסיומה של עבודה בתחומים: ספרות יפה בפרוזה, מחקר במדעי היהדות והגות. היקף החיבור — לפחות 5 גליונות דפוס. באותם התנאים יינתן פרס למחבר, שכבר הוציא לאור פרו, שנתיים לפני מתן הפרס. אין הפרס ניתן ליצירה שכבר זכתה בפרס.

[illegible]

ועמד לפרס זה מתבקש לשלוח 5 עותקים מעבודתו ... ת.ד. 40824 תל־אביב ...

ההנהלה

אם חתונה מכובדת
אם אך ורק עם
התזמורת המפוארת
בהנהלת ברוך שורק
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

בהזדמנות
חלקות בניה בקרית אתא 9.000 ל"י החלקה * מגרשים על הכרמל 4.500 ל"י הדונם ועוד * ת.ד. 187 [illegible]

רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

הסתדרות הפועל המזרחי — המפד"ל
כפר־סבא

במלאת שבעה לפטירת חברנו

ר' ברוך ב"ר יצחק שוורץ ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון ב' תמוז תשל"ד (23.6.74) בשעה 8.00 בערב בבית הכנסת של הפוהמ"ז רח' וייצמן 113 כפר־סבא.

במוצ"ש יתקיים לימוד משניות לעילוי נשמתו בבית הכנסת בשכון מזרחי א' כפר־סבא.

במלאת שש שנים להלקח מאתנו יקירנו

שרגא עציון־הולצברג ז"ל

נעלה אל קברו בבית הקברות הצבאי בירושלים
להתיחד עם זכרו

ביום א' לפ' חקת, ג' בתמוז תשל"ד (ה־23 ביוני) בשעה 4.30 אחה"צ.

המעוניינים יתאספו נא על יד שער הכניסה לביה"ק.

המשפחה

אזכרה וגילוי מצבה

על קברו של בעלי, אבינו, סבנו היקר

ר' יעקב בן מתתיהו ואב הכהן פויר ז"ל

תתקיים ביום ראשון ג' תמוז תשל"ד (23.6.74) בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין הדתי בכפר־סבא.
נפגשים ליד שער בית העלמין.

המשפחה

ביום שלישי י"ב בתמוז תשל"ד 2.7.74 בשעה 10.00 בבקר
עולים חבריו ומוקירי זכרו של
נשיא התנועה המנוח

השר משה חיים שפירא ז"ל

לקברו אשר בהר הזיתים.

משעה 11.30 בצהרים, יתקיים ברמות שפירא ליד ירושלים

יום עיון על הנושא:

הנהגה רוחנית ומדינית בעם

(זיקות ונגודים)

אוטובוסים להר הזיתים יצאו מבית התנועה בתל־אביב, אבן גבירול 166, בשעה 8.00 בבקר. כן תהיה התחבורה מהר הזיתים לרמות שפירא וחזרה לת"א.

החברים המעוניינים להבטיח לעצמם תחבורה — מתבקשים לפנות לועד הפועל בתל־אביב — חדר 216.

הנהלת המפלגה הדתית לאומית
הועד הפועל של הפועל המזרחי

של המצפה

המלחמה במחבלים

חיל־האוויר הישראלי הוקף יומיים מיפקדות, ביתכנים ובסיסים של אירגוני־המחבלים בדרום־לבנון, כחובתו להשמיד ריכוזי מרצחים שמהם ביצעו היציאה קריית־שמונה ומעלות, ובאחרונה בקיבוץ שמיר.

התקיפה מכוונת לפגוע פגיעות ישירות במטרות. הוך הזירות בירכיה להפריד בין המחבלים לבין אזרחים. ההוראה זו מחייבת לפגוע על בתי אזרחים שבהם חבויים גם מחבלים. אך מלחמת־העמד במחבלים מתנהלת במלוא הכוח. אהבו"ל תקפו מטוסי חיל־האוויר מטרות באזורי צור וצידון.

פעמים איגספור הודיעה ישראל לממשלת לבנון, שביכולתה לרסן את המחבלים שעל אדמתה היא נושאת באחריות מעשיהם. ואילו לבנון מתחמקת מכה שמוטל עליה ומשגרת תלונות למועצת הבטחון נגד ישראל.

בירות מאכסנת מיפקדות אירגוני־המרצחים. באחרונה פורסמו באחד מעתוניה צילומי ארבעת המחבלים שהודו לקיבוץ שמיר והשמדה עם. אירגון־טירור אחד המציא צילומי חבריו. מן הלבנון מסתננות חוליות לרצוח כל יהודי שניקרה בדרכם. דינם דין פושעים שיש להקדים ולכלותם. באשר לבנון החזל להתייחס באהדה, או באדישות, למעשי המחבלים, אין ספק שישיר שקט בגבולות.

המלחמה בטירור אמצעיה מרובים, הן בבלימה והן בהתקפה, והיא ערוכה נגד אויב שאינו נרתע מן המעשה המתועב ביותר כדי לפגוע ביהודי הארץ.

שר־החוץ המצרי באגרתו ל־יועצי־הבטחון ...גבע למנוע "התקפה באכזריות של הישראלים על אזרחים"; וכל־התקשורת בקאהיר מאיימים: "מצרים לא תשב בחיבוק ידיים". מגמת המחבלים, היא, כנראה, לשבש את הרגיעה בגבולות מצרים וסוריה, על־ידי מעורבות צבאית־ערבית להגנתם. איומים אלה לא יפסיקו ההגנות ישראל בפני מרצחים.

קיים ניגוד בין הפרדת־הכוחות בגבולות מצרים וסוריה, ביוזמת ארצות־הברית, לבין מעשי־פשע של המחבלים, המעודדים על־ידי הסובייטים, מעיינים מתיחות באיזור. אך שליטי ערב מסרבים עד כה לרסן את המחבלים הפלשתינים, גם כשלכאורה מנסים להרוס מה שהם מקווים להשיג במשא־ומתן מדיני.

זו מלחמה קשה וממושכת, הכרוכה באמצעים מרובים. שי מוכרחים לנהלה עד שתעיק אולי את אנשי־הטירור: מיכשולים בגבולות, שמירה מעולה ביישובי־הספר, נכונות להתגונן בשעת הצורך, השמדת בסיסיהם וכיוצא בהם, דרכי התגוננות ודרכי לחימה בפושעים הזוממים שפיכות־דמים ללא כל אבחנה.

לדעת כוחות־הבטחון, מתרבים הולכים המיכשולים במערכת המגן והתקיפה כנגד המחבלים. זהו חזיון לאחר הפרדת־הכוחות. מן הראוי שפעולה נמרצת זו תהיה מלווה הסברה מדינית זריזה וקולעת.

מועצת הקיבוץ הדתי

המועצה הט"ז של הקיבוץ הדתי, המתכנסת ביום ראשון הבא בכפר־עציון, הדנה בשתי סוגיות: קביעת עמדה בעניינים מדיניים ובטחוניים, והפעילות הפוליטית של הקיבוץ הדתי.

בין חברי הקיבוץ רווחות דעות מגוונות בשני הנושאים הללו. סבורים, מאחר שהדעות חלוקות מוטב להימנע מקבלת החלטה על דעת הרוב; הללו סבורים, שהקיבוץ הדתי כציבור בעל השקפה מקיפה וכמגשים את רעיונותיו, בדין שיקבע עמדה בשאלות המדיניות המעסיקות את תושבי הארץ, ובדין שיזדהה בפעילותו הפוליטית עם מפלגה בתוכן ובמסגרת. הכרעת הרוב תחייב את הקיבוץ כולו.

הדיונים בבטאון הקיבוץ הדתי, "עמודים", מוכיחים שיש דוברים מובהקים לכל אחת מן הדעות, מנוגדות זו לזו. הן יועלו לבירור ולהכרעה במועצה.

הקיבוץ הדתי כציבור סגולי בחלוציותו המגשימה ערכים דתיים־חברתיים. גם כשאינו רב במניין הוא רב בבניין, וקולו נשמע היטב בוועידה האחרונה של המפלגה הדתית־לאומית ושל הפועל־המזרחי. מעורבותו הפעילה בציבור הדתי־לאומי המאורגן יש לה תוצאות חיוביות דו־צדדיות: הקיבוץ הדתי שוקד להרבות השפעתו במפלגה, ולא פעם אחת הכריע במשקלו בשאלות שנויות במחלוקת; המפלגה לכל שלוחותיה מספקת עתודות למשקי הקיבוץ הדתי.

יש להבחין בין ביקורת על גילויים שונים במפלגה, לבין מסקנות מעשיות מן הביקורת. עד כה הקיבוץ הדתי הוא במסגרת הפועל־המזרחי והמפד"ל. ויש מקום לקוות, שהקיבוץ הדתי יוסיף לקיים זיהות זו וגם יעמיק אותה כדי להתקרב אל יעדיו. המאבק על חברה בעלת ערכי תורה ועבודה, שהוא תהליך מתמיד, מן הדין לקיימו בציבור גדול, תוך כדי הקמת האי־הגשמה דתיים־חברתיים.

במועצה תתקבל קבוצת ראש־צורים שבגוש עציון לקיבוץ הדתי. קבוצה צעירה זו השוכנת על אחת מפסגות הר־עציון, בואכה חברון, מסמלת את הדביקות בנחלה זו שבארץ יהודה, כאמור במגילת היסוד שלה: "איתנה בהרים תשכון, אנו שואלים שלום ירושלים לה נהיה מגן".

התיגרה בכפר מלחה

הקטטה בין שוטרים שיצאו להרוס בניין בנוי ללא רשיון בכפר מלחה לבין אנשי המקום, שבה נפצעו שבעה שוטרים ותושב אחד נורה ברגלו, מעידה על הצורך לבצע פקודות אלה באורך־רוח רב ביותר.

העירייה טרחה אמנם רבות לפייס את תושבת הבית במתן לה מקום־דיור זמני בבית־מלון וגם הבטיחה פיצוי כספי. אך נראה, שלא די בכך בטרם באים להרוס בניין בלתי חוקי. בחלקים מן החברה הישראלית הצטברה מרירות, שכל שיסוי קל גורם התלקחות הרת־סכנה.

הנידת עלול היה לגרום הרג. אך יש לראות מראש התפתחויות שתפס את הטראקטור הגיע אותו לעלות על מכונית המהז ועל הנידת עלול היה לגרום הרג. אך יש לראות מראש התפתחויות אלה גם לאחר משא־ומתן והסכם, ולהשתמש באמצעי־מנע הדרושים שלא להגיע לתיגרה זו.

באווירה של שיסוי מתמיד מצד גורמים שונים, המתפרנסים ממהומות, מן הראוי להיות זהירים בביצוע פקודות ללא נקיטת הכנות הכרחיות.

הירייה בתופס הטראקטור באה למנוע אסונות. יש לפעול כך שלא יצטרכו לאמצעים אלה. התיגרה בכפר מלחה מזהירה להצטייד בסובלנות לפני ביצוע הריסה.

ניקסון דיווח לממשלה ולמנהיגי הקונגרס על סיורו במזרח התיכון

חברי קונגרס ביקשו הסבר על הקמת הכור במצרים * הסתמנה תמורה לטובה בשלושה תחומים בשיחות בחמש ארצות של המזה"ת * לא השיב לפניותיהן התקיפות של מנהיגי ערב בעניין פלשתין

וואשינגטון 20 (יופ"יא) — הנשיא ניקסון דיווח היום לממשלה ולמנהיגי הקונגרס של שתי המפלגות על סיורו במזרח התיכון ועל ביקורו הקרוב בברית־המועצות.

שר החוץ הנרי קיסינג'ר וראש הי־סגל של "הבית הלבן" אלכסנדר הייג שליוו את ניקסון במסעו בחמש ארצות במזרח התיכון, נכחו גם הם בישיבות, יחד עם סגן הנשיא ג'ראלד פורד.

לסלי ארנדס, מנהיג המפלגה הרפובליקאית בבית הנבחרים, אמר, כי האווירה היתה "טובה מאוד". הוא אמר, כי הדיפלומטיה של ניקסון "בין הראוי" שהשיב אתה ולהעמיד על ה־שאלה אם הנשיא מנהיג את האומה "אם לאו". "הוא היה משכנע מאוד" — הוסיף.

ניקסון חזר מהמזרח התיכון ביום ד'. ומיד קיים סעודת ערב בבית על כבר שיבותו יחד עם רעייתו וילדיה, כדי להשתתף...

24 מנהיגי קונגרס רפובליקאים ו־דימוקרטים נועדו במשך יותר משעה עם ניקסון באולם הממשלה, ולאחר מכן נועד הנשיא עם חברי הממשלה, מסר דובר הבית הלבן.

ביקשו הסברים על הכור במצרים

עוזר מנהיג הסיעה הדמוקרטית ב־בית הנבחרים בירד אמר, כי חברי קונגרס אחדים ביקשו הסברים מניקסון על החלטתו להקים כורים גרעיניים במצרים ובישראל. בירד אמר, כי הנשיא לא באליהו הדבר הקמת כורים גרעיניים בארצות מפוקות סי־נה.

בירד עצמו אמר לאחר מכן לכתבים, "אני תוהה לשאלה מדוע אנו מספקים כורים גרעיניים אלה למדינות לפתח בעיקר השביבה האטומית לבריות". שלום. בשעה שאנו עצמנו לא הצלחנו במיוחד בהגעם זה.

בירד כבר, כי ניקסון אמר למנהיגי הקונגרס, שבפגישה הפיסגה שלו ב־בריה"מ, הוא מקווה להתקדמות מסוימת לקראת הסכם אפשרי על צמצום הנשק האטומטי, אך אין הוא מצפה להסכם מלא בפגישות אלה.

"קיימים בפתוחות — נגד פיתוח נשק גרעיני"

בירד אמר, כי ניקסון הסביר לאנשי הקונגרס, בתשובה על שאלות אודות הכורים הגרעיניים, כי לארצות־הברית סידורים להקמת כורים גרעיניים למטרות שלום ב־28 ארצות אחרות.

"לדעת הימשעל, קיימים בפתוחות באותם נגד פיתוח נשק" — הוסיף בירד.

מנהיג הסיעה הדמוקראטית בסינט בייק מנספילד, מסר, כי ניקסון אמר לחברי הקונגרס שלא נעשו הסכמים מראש עם בריה"מ, לקראת הדיונים במוסקבה שיערכו בשבוע הבא.

שלום הקבע זרוע מכשולים

יו סקוט אמר לעתונאים, כי ניקסון הדגיש שהדרך לשלום קבע במזרח־התיכון עדיין זרועה מכשולים נדו־לים.

"הוא הדגיש, כי באשר שהושגה התקדמות גדולה בשני השלבים הרא־שונים, הרי הצעדים הקשים יותר עדיין ניצבים בפנינו — הגדה המער־בית, הפליטים הפלשתינים ועיר ה־קודש" — אמר מנספילד.

תמורה בשלושה תחומים

בשובו מהמזרח התיכון אמר ניק־סון, כי בעת מסעו הוא ראה "תמורה עמוקה ואני מאמין בה־קיימא" ב־שלושה תחומים:

- לא היתה הקיה לשלום, כיום קיימת הקווה.
- בבקש שהיתה איבה לאמריקה ב־אזורים רבים של חלק זה של ה־עולם, יש עתה ידידות.
- היתה לנו הזדמנות לפגוש ידידים חדשים במצרים ובסוריה, ומצד שני ניתנה לנו הזדמנות להרגיע ידידים ותיקים בישראל, בסעודיה ובירדן.

הנשיא את כל המשחת של המסע

ראש הסגל של הבית הלבן אלכ־סנדר הייג אמר לעתונאים במטוס מ־המזרח התיכון לארצות־הברית, כי הנשיא "הגשים את כל המטרות שה־ציב לעצמו" במסע, כולל חידוש ה־יחסים הדיפלומטיים עם סוריה, הס־כמים לסיוע כלכלי עם כל חמש אר־צות המזרח התיכון והבטחות בדבר סיוע גרעיני למצרים ולישראל.

הוא הדגיש, כי כל המנהיגים הער־בים עמם נועד ניקסון, היו תקיפים בשאלת פלשתין, אולם הנשיא לא השיב על פניותיהם.

הייג סירב לומר אם ישראל גילתה נכונות כלשהי לוותר ויתורים בשאלה פלשתין.

לדברי הגנראל הייג, מסכימה עתה ישראל שמצרים תקבל כור גרעיני אמריקאני. לאחר שהוקשר של הול־סה זו הוסבר לה.

אין "עניינים" בין ניקסון לקיסינג'ר

לבסוף אמר הייג, כי אין "עניינים" בין הנשיא לבין קיסינג'ר. אשר הגיע לוואשינגטון מאוכזב במחצית השנה אחרי ניקסון. "היחסים ביניהם מצוי־נים והם פעלו כאחד במשך כל ה־מסע" — אמר.

על השאלה אם ניקסון נתן התחיי־בויות חשאיות כלשהן בעת מסעו, השיב הייג "לא, אינני חושב". הוא אמר, כי ההתחייבויות של ניקסון פורסמו בצורה מפורשת למדי.

יו"ר הוועדה האטומית המצרית יגיע מחר לוושינגטון

וושינגטון, 20 (יופ"יא) — מש־רד החוץ האמריקאי הודיע היום כי יו"ר ועדת האנרגיה האטומית של מצרים אמור להגיע מחר לוושינ־גטון כדי לדון בדלק גרעיני עבור הכור אותו הבטיח הנשיא ניקסון לארצו.

דובר המשרד רוברט אנדרסון אמר, כי הדיונים בדבר אספקת ה־דלק — אורניום מועשר — ייתחמו עד ל־30 ביוני, כדי למנוע עיכוב ממושך באספקתו.

תיקון

"ברוב לא גדול הוחלט הכנסת".

"יש לקרוא בכותרת המודיעה על תוצאות ההצבעה בכנסת בעניין אי אימון שנתפרסמה בגליון אתמול של "הצופה", כפי שנאמר בגוף הידיעה.

התקפה מוחצת של חיל אוויר

(סוף מעמוד ראשון)

התברר כי מרוכזים בה מיפקדות ו־בסיסי סירור. הם נפגעו פגיעות ישי־רות על אף שחלק מהמטרות סוותו־קפו נבצאים בתוככי מחנות פליטים. נגרם הרס רב ועשן כבד היתמר בעק־בות ההפצצה.

היעדים ב־4 אזורים

היעדים שהותקפו הי' בארבעה אזו־רים:

באיזור בורגי אל־שמאלי, כ־4 ק"מ מזרחית לצור, הותקפה מיפקדתו של ג'בריל, הארגון שביצע את ההליפות בקרייה שמונה ובקיבוץ שמיר.

באיזור עין הילואיה, שלושה ק"מ דרומית לצידון הותקפו ארבעה יעדים:

- ביפקדה של ביהות השחרור העממית, שהוא הזרוע הצבאית של אש"ף (ארגון השחרור הפלסטינאי).
- מיתקן צבאי של "פתאח".
- מוסך מרכזי המשמש את כל ארגוני המחבלים.
- מיפקדה של המאבק העממי, שהוא כוח השיטור והאבטחה של ה־מחבלים.

באיזור ראס אל־עין, ק"מ דרומית לכחנה הפליטים ראשדייה, הותקף מאהל של יחידה מיבצעית של ה־"פתאח", ששכן בתוך פרדס. יחידה זו עוסקת בחדירות לשטחנו.

באיזור ראשדייה הותקף מחנה כו־חות הכוחות העצמיים, שהוא כאמור זרוע חבלנית של אש"ף וכן 3 בונק־רים שהיו בשימוש המחבלים. ההה זה כבר הותקף בחודש מאי על ידי ספינות סילים של חיל הים.

נורו טילי כתף לעבר מטוסינו

על המטוסים נורו במטח טילי כתף. אך כל מטוסינו חזרו בשלום. טילי כתף נמצאים כידוע בשימוש המחב־לים.

ארגון כוחות השחרור העממיים, שמפקדתו וכוננה שלו הותקפו אתמול הוקם בשנה 1968 ככוח צבאי בלתי־סדיר של אש"ף. הארגון, שהוא ה־זרוע החבלנית של צבא השחרור ה־פלשתיני, הוקם בשעתו כתשובה ל־אתגר שהציב ה"פתאח" בפני אש"ף בקריאתו למאבק מזוין בישראל. ל־ארגון יש 2 גדודים סדירים, אחד מהם מוצב בלבנון.

ארגונו של אחמד ג'בריל

הארגון של אחמד ג'בריל — החזית העממית לשחרור פלשתין — המיפ־קדה הכללית, הוא הרצחני שבין אר־גוני החבלה. מרכזו של הארגון הוא בלבנון ומשם הוא בודק כל הכרע־חים בפעולות הרצח שלהם. הארגון, שהוקם בשנת 1968 ע"י ג'בריל, סרן חבלה לשעבר בצבא הסורי, מונה כמה מאות אנשים ויש לו בסיסי אי־מונים וכיפקדות בסוריה ובלבנון. אך כאמור הוא פועל בצורה גלויה והפ־שית בלבנון.

הבטאון של הארגון הוא "אלא אל־אמאם", היוצא לאור ומתפרסם בבירות. לארגון יש משרד ראשי ב־בירות, משם גם מנוהלים כל מסיבות העתונאים של הארגון. בבירות פור־סם זמן קצר לאחר הטבח בקריית־שמונה תמונתם של 3 המרצחים, כפי שצולמו.

פעולות ערב הפעולה וכן גם פרטיהם האישיים.

ארגון זה ביצע את הטבח בקריית־שמונה והטבח הנוצח בעבר, תקיפה אוטובוס הילדים באביבים וכן את פיצוץ מטוס "סוויס־אייר", בו ניספו 47 אזרחים בשנה 1970.

בכוונה האחרון של המועצה הלאו־מית הפלשתינית הצטרף הארגון לרא־שונה לייצוג התפעל של אש"ף. 5 ימים לאחר מכן ביצע ג'בריל את הרצח בשמיר.

8000 מחבלים ב"פתאח"

ארגון ה"פתאח" מונה כיום כ־8000 מחבלים (מחבלים גם בתוכם מערך סדירים כמו הסיבת "אל יומוך").

הארגון קנה לעצמו את העצמה הגדולה במימסד הפלשתיני.

בפברואר 69', עם בחירתו של מנ־היג הארגון יאסר ערפאת, ליו"ר ועד הפועל של אש"ף.

בראש ה"פתאח" ועדה מרכזית בת 15 איש בראשות יאסר ערפאת, הי־מהווה את בהנהגת הארגון.

בלבד ערפאת ניתן לציין את אבו־איאד — המכונה "צלאח חלף", שהנו איש מס' 2 ב"פתאח" והמשמש גם כראשו ארגון "ספטמבר השחור".

לארגון קשרים טובים עם כל מדי־נות ערב. מהן הוא ניזון ובהן הוא מקיים את מחנות האימונים, הבסיסים המיתקפים. כל פעולותיו האחרונות של "אל־פתאח" בוצעו מתחום לבנון. בחודש האחרון בלבד סיכלו כוחות הבטחון חמש חדירות של חוליות־מרצחים מארגון "פתאח", בדרכם מ־לבנון לשטחנו.

מצרים מאיימת בפעולות" התחקה נגד ישראל

"אל אהראם" הזהיר את ישראל כי מצרים תגיב "בפעולה הרתעה" הול־מת על ההתקפות הישראליות התקפות שנשנות על לבנון.

העתון מציין במאמר ראשי שמצרים לא תשב בחיבוק ידיים נוכח "התקפות ישראלית חוזרת ונשנית כלפי דרום לבנון".

העתון מאשים את ישראל בהמשך המדיניות של "תוקפנות בארבאריות", העומדת בסתירה בהודעה למאמצים המעשיים עתה למען השגת הסדר צודק.

משרד החוץ האמריקאני מביע צער על ההתקפות

וואשינגטון 20 (עי"ר) — ההתקפות של מטוסים ישראליים על עמדות של המחבלים הערבים בלבנון תוארו על־ידי משרד החוץ האמריקאני כמעשים הפועלים נגד אקלים נוח להסדר שלום.

דובר משרד החוץ האמריקאי ג'ון קינג, אמר בתשובה על שאלות עתו־נאים, כי פעולות התגמול הצבאיות של ישראל בעקבות התקפות מחבלים ערביים על קיבוץ ישראלי לפני חמי־שה ימים: "אלימות מגבירה את א־וירה השנאה, הפעולה נגד אווירה נוחה לכל הסדר שלום".

דובר משרד החוץ על ההערכה נגד המחבלים

בתשובה לשאלה אמר אמש דובר משרד החוץ, המערכה שישראל מנ־הלת נגד מיפקדות, מיתקנים ובסי־סים של ארגוני המחבלים נועדה לפ־גוע בארגונים היוזמים מעשי רצח נגד אזרחים ישראלים ולסכל את תוכניותיהם.

עם זאת שואפת ישראל להמשיך את התהליך ההדרגתי לקראת שלום אשר החל בהפרדת הכוחות בינה ל־בין מצרים ובינה לבין סוריה.

דגל האו"ם הונף על שיא החרמון

דמשק 20 (עי"ר) — כוחות או"ם הניפו היום את דגל האו"ם על שיא החרמון, בגובה 2,600 מ', שם התנהלו אחדים מהקרבות המרים ביותר בין סוריה ויש־ראל במלחמת כיפור ולאחריה.

יחידה אוסטרית נשלחה לחרמון ל־פני יומיים, אמר דובר של כח ה־משקיפים של האו"ם.

הוא נמסר במסיבת עתונאים כי לפי ידיעות של כח של האו"ם, שורר עתה שקט בשדות הקרב לשעבר בהר הרכון, ולא היו הפרות של הסכם ה־הפרדה.

הוא הוסיף כי כח האו"ם להינתקות כולל 1,305 חייל מאוסטריה, פרו, קנדה ופולין.

הוא קרא לאזרחים סוריים לשוב לאט לאיזור, משום שהחיים שם יהיו כעת קשים.

השגריר דיניץ חזר לארה"ב

שגריר ישראל בוואשינגטון, מר שמחה דיניץ, אמר אתמול בבוקר, כי הובהר לישראל ע"י מנהיגי ארה"ב שלא תהיה כל התפתחות לקראת אספקת נשק אמריקאני לארצות ערב בטרם יחולו שינויים מהותיים בגישה המדינית של ארצות ערב כלפי יש־ראל. וכי שיפור היחסים של ארה"ב עם ארצות ערב ייעשה על חשבונה של ישראל.

מר דיניץ דיבר עם עתונאים בטרם צאתו חזרה לוואשינגטון, לאחר ש־ליווה כאן את ביקורו של הנשיא ניקסון.

שר־הבטחון: אנו עומדים בפני בניית כוח שיענה על צרכי עוצמתנו בעתיד

"אנו עומדים עתה בפני בנ־יית הכוח שיענה על צרכי ה־אפשרויות העתיד" — אמר אתמול שר הבטחון, מר שמעון פרס, בעת הענקת פרסי בטחון ישראל תשל"ד לשלושה צוו־תים על תרומותיהם בתחום המטכלוגי המבצעי לביטחון המדינה, בטקס שנערך במשכן הנשיא בירושלים, בהשתתף שי נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר.

היינו, לפני מלחמת יום הכיפורים, ונוסף לנשק, והכבד לחוש יצילותו, הם סיפקו להם גם מערכות של יעוץ, תכנון הדרכה, ואף תפוס, לצורתו. מערכת מודיעין ותיגול על כל סמ־דיה: מוסטת, כושפת, קרקעית, אלק־טרוניה וצילומית. מטוסי מיפולב ד אנטונוב, מסוקים, מצוידים אלקטרונית, הור־שים את שמי המזרח התיכון. אנפת האומה שטות לאורך חופיו. תחנות מעקב פעולות על אדמת מצרים. ה־סורים, ומטוסי טוקסנם ולוויינים מ־צלמים מגבוה רב.

כותי החשוב ביותר באיזור: איכות הכמטמן. איזון בטכנולוגיה, והשר־ קציר.

שסיכמה תפיסת עולם מקורית, רמת פיקוד נרצה, האומץ לב שהתגלה בכל הדרגים. המאמץ המחקרי לזהה את הגישה האמיתית הזו, כשמדי פעם הוא הבהיק בפתרון משלו שהעניק לנו יתרון לא מבוטל.

הפקת לקחים מהעימותים בעבר

אנו עוסקים עתה בהפקת לקחים מכל העימותים הללו, וודאי שנתגלו ליקויים שיש לתקנם. אבל אסור ש־לקחי העבר יעבו על נתוני העתיד. ואין אלה חורה מבנית על קודמיהם.

היעצבות הערבים במזרח התיכון נהיית יותר ויותר להערכות דו־הכליתות; מיבנה הצבא, מיגווני ה־נשק ואופי המיבצורים מכוונים למינ־גה ולזינוק כאחת, כאשר צרכי סד־לים ומערכות אלקטרוניות ותושות מכוונים עד יותר את המרחקים ו־מקצרים בצורה זהה את הזמנים. ההיערכות שכנגד מחייבת איפוא, מערכה גמישה בהפעלת מאמציה. אתראה זריזה מאוד, ומבלה יכולה ה־מאפשר גמישת מרחקים וקצב פעולה בהיקף חדש לחלוטין. צה"ל ודאי יסיק מסקנות משינויים אלה, אבל אנשי המדע והטכנולוגיה בישראל נקראים לתרום לשכלולה של מערכת ההתראה, לפיתוחם של אמצעי לחימה מקוריים, למיבצר יותר מערכות קיד־מות, ולמיכטת רחב במערכת כולה, בכדי שנוכל גם לחסוך בכוח אדם, שהמחסור בו מורגש בכל פינות ה־חיים.

הטקס נפתח והתנהל ע"י מנהל משרד הבטחון מר צירוני, שציין, כי במשך שנות המדינה הוציאה מערכת הבטחון 2 מיליארד לירות למחקר ולפיתוח.

יו"ר ועדת השופטים ד"ר דבורצקי מסר בטקס, כי בפני הוועדה היו 15 הצעות לקבלת הפרס, אך לאחר עיון ובדיקה, תוך שמיעת חוות־דעת הצע־רכות מפי גורמי צה"ל ומשרד הבט־חון וקבלת הסברים לגבי ההבטים הכו־נולוגיים והמבצעיים שלהן, החו־ליטה פה אחד להמליץ בפני שר ה־בטחון על הענקת, שלושה פרסים ל:

אלים (מיל.) חרות צמח, מהיל־הים, ד"ר הלמן ומר יעקב מגד, מ־רשות פיתוח אמצעי לחימה, על פי־תוח מערכת אלקטרונית בעל השיבות לחיל הים.

מר ישראל בר־ארצי, מר יאיר אלון, מר חיים אשר, מהתעשייה האווירית, וסא"ל עמוס דגן, מחיל הים, על פי־תוח מכים ימי.

לקחי מלחמת יום הכיפורים

מופרס המדעני בירושלים, כ־ארה"ב מסרה לישראל, כי הזו חות הצבאיות האמריקאיות שיתפו מצרים ולסוריה מעודן לקחי לקחי "מלחמת יום הכיפורים". אמצול שר הבטחון שמעון פרס הרצאתו בפני עצרת הסוכנות היהו. הוא הוסיף שאם ותמוך להן מקורות אחרות. נצטרך להסבירים.

פרס אמר, כי ישראל עומדת בפני שתי בעיות עיקריות: הכנת עצמנו מבחינה צבאית מובחן אם יבואו. השנייה — דרכי העתיד של ישראל.

במישור הבטחוני השוטף אמר הבטחון, כי ישראל נערכת על שלוש פעולות חיוניות: ביצור יישובים בצפון, הכנת הצבא ביצור העורף באופן שיעמד במלחמה אם זו תבוא.

על הסיכוי להסדרים עם מדינות ערב, אמר פרס, כי לגבי הסורים תקוות אינן גדולות. המצרים לא־טאת, נשמעים רציניים יותר בהיום לקביעת הסדרים עם ישראל.

לעניין ההוצאות הצבאיות הוא ציין מר פרס, כי בעשור הבא מתכוננות מדינות ערב להשקיע שלושים מיליארד דולר בהסש הכנות הכשרות כמיליון חמי בעם ישראל תהיה ערוכה לעמוד על שול זה, אם יהיו לה התנאים הבאים: עלייה, ישוב הארץ והיזוק לעסק של האיכות.

רסיין שבהי דובדבני מהנדס ומר דניאל גרנר, על פיתוח נשק לחיל האוויר.

בנוסף לשלושת הפרסים הוועדה לציין לשבח את: היית אבנר אבקיה, גדליה, שמואל אליגד, מרדכי חן, חיים דויד רז, מהתעשייה הצבאית, תרומתם לפיתוח כלי נשק ארטילרי. שוחי יחידות צה"ל על מבצע הורשיה.

לאחר מכן העניק הנשיא את הפרסים ואת הציונים לשבח ליהם לקול השוואות הנוכחים.

הפרסים הוענקו לזוכים ביום המוקד של אליהו גולומב ז"ל, אם לנהוג שנקבע בזמנו על ידי הבטחון, דוד בן־גוריון ז"ל, לת ועדה השופטים הנוכחית פרופ' אריה דבורצקי (יו"ר), אלוף (מיל.) מרדכי מקלף, גדעון יקותיאלי.

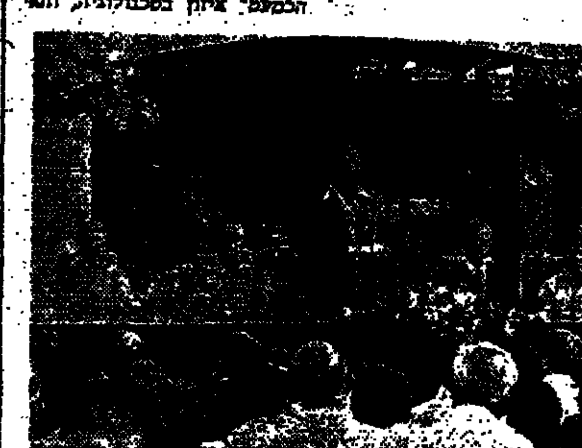

ש. פרס נואם בחלוקת פרסי הביטחון

באומו אמר שר הבטחון, כי שאי־פתה של ישראל היא למצוא ולצמוד סיכויי ההידברות עם העולם הערבי, אך ההידברות זו אינה יכולה לבוא במקום חובתנו להכין מערכת הגנה שתוכל להתמודד עם הוספת העוצמה שהערבים בונים ומתכננים לבנות ל־עצמם.

שר הבטחון הוסיף ואמר, כי לא קלות־דעת ואיבה כשהקת הדריך את ישראל וכי מצפים הם הצמים שמאל־צו לעכוד. במיבחנים כפי שעברה בהם ישראל. "צה"ל מוסיף להיות ערובה מרכזית לכושרנו להדוף סכנות ולאבק פרים בעת ובענה אחת" — אמר שר הבטחון.

איזון בבעבתות לספקה, מחייבים את ישראל למאמץ מתמיד בגיוסו של כל יתרון אפשרי — הוא זו אמצאה מק־רית, או שכלול של מערכת, או יוזמה זו הקדמתו של מהלך או תיחכומו של יישום — שאיבה מבאר אינטלקטוא־לית שלנו, או זירוזו של קצב במיצוי הכלים שקיבלנו.

ודאי שבאון צבאי מושפע מבמספרים ומכמויות, מגיוס עצמי ומסיוע חיצוני — אבל והוא זו טעות לחשוב כאילו חלף כבר תור האיכות.

צה"ל עמד בשבע השנים האחרונות — מיוני 1967 ועד יוני 1973 — ב־חמש התמודדויות: מלחמת ששת ה־ימים, מלחמת ההתשה בדרום, מער־כה הסירור, מלחמת יום הכיפורים, ומלחמת ההתשה בצפון — מאז רב ומהיר של נשיאה בנטל, בעומס, ברצף ובגיוון, ובדיספרופורציה. אפי־לו, ניכרו סימני יגיעה במאמצה ה־בטחוני של ישראל, הנה בתום המבוד־נים יצא צה"ל כמנצח — כצבא האי־

עוצמת הסובייטים לצבאות ערב

פרס אמר עוד, כי 3 פעמים במשך העשור האחרון החליפו הסובייטים את מערכות הנשק של ארצות ערב: לא־חר מבצע קדש, לאחר מלחמה ששה

7 שוטרים נפצעו בתגרה

(סוף מעמוד ראשון)

הפעם וכי הבית ייהרס. בשעה 2 אחר הצהרים הגיעו לכפר אנשי חברת ה־חשמל, שניתקו את הזרם אל הבית, ואז הגיע טרקטוריסט של העירייה את הטרקטור ויצא לבצע את מלאכת ההריסה. הוא נתכבד במשה אב־גים וחזר לאחור. אז עלו השוטרים על גג הבית והולו מפוזרים את ה־צעירים.

טרקטור הופעל נגד מכונית המשטרה

בעיצומה של מלאכת הפינוי, ניגש גבר בן 36־ תושב הכפר וטרקטוריסט במקצועו, אל הטרקטור והניעו. הוא נע אתו לעבר מכונית המהז לפיזור המכונות של המשטרה. הוא עצר לפני המכונית, ואחר כך הפך אותה, על 4 השוטרים שהיו בתוכה. שלושה מ־הם נפצעו פצעים קלים והועשו לבית חולים. מן המכונית ההפוכה החלו לזרום קילוחי מים כמולים, שהיו מיועדים לפיזור ההמונים.

תושב הכפר המשיך להניע את הטרקטור במעגלים, כשהשוטרים דולקים אחריו, מכים בו באלות ויו־דים בו אבנים. כשהגיעה את הטרק־טור לעבר הגבעה שליד הבית, קפץ מאחוריו שוטר והיכה בו בראשו ב־אלה. הוא איבד את הכרתו, והטרק־טור נתדרדר אחורנית. כשהוא הורס בדרכו עמוד חשמל. כשהגיע הטרק־טור אל הכביש, התגושש תושב ה־כפר ושם פעמיו אל עבר ניידת מש־רה, שעמדה בסמוך. הוא הניע הנ־ידת, שעמדה בסמוך. הוא הניע ה־כבי השרקטור, הנקיעה התוחמט, שהיא קרבנת ההתנהה קשנה.

ירה לעבר הטרקטוריסט

הוא המשיך לנוע במעגלים ואף ניסה לרמוס שוטרים, ואז ניתנה פקודה לירות בו. איש משטרה מניד אש יר זרוע גיירה בו כדור אחד, שפגע בו הימנית. הוא המשיך לנוע מקץ דקה איבד את הכרתו. אז צ׳עתהו השוטרים מבין שברי מכונית שבטרקטור והוא הועבר אל החולים שערי צדק, ליד מטה של משטרה.

חברי הוועד מעצרו

במהלך ההתפרעות, שהיה כאר נפצעו עוד 4 שוטרים פצעים קלים. ארבעה מחברי הוועד, השיוביך לכך, שהוסיתו את אנשי הכפר נגד כשבור שעה קלה, אלא הטרקטור של העירייה על הטרקטור החל לה את הבית. כסבביב שפנד השוטרים רבים של כפר והשמיעו קללות השוטרים ואנשי העירייה.

במשך כל זמן התקרית שהופו תנועה בכביש המוביל לקרית המכוניות כונו בידי השוטרים כבישים שקפים. מלאכה הור בשלמה בשעות הערב, כשהוטר־ריסט מלווה כל העת בקללות וב מים מצד תושבי השכונה.

מקורות משטרתיים מסרו כי ג שב, שהניע את הטרקטור, יז לאחר שיחלים, בבסיון לרצח.

ננעלה העצרת ה־3 של הסוכנות

(סוף מעמוד ראשון)

כהתיים, וכן הרחבה תכניות מילגות לסודים.

ההחלטה ליסוד הפער החברתי

ההחלטה בנושא הפער החברתי נקראה כפי הרב ד"ר נסים גאון, נשיא הפדרציה העולמית של הקהי־לות הספרדיות, בנוכחות ראש הממ־שלה מר י. רבין, שרי ממשלה, אישי ציבור ו־296 צירי העצרת.

מר פנחס ספיר, יו"ר הנהלת ה־סוכנות היהודית, נשא את דברו בתפקידו החדש, וסקר את דרכה של הסוכנות היהודית ב־45 שנות קיומה. הוא ציין, כי בחר לפעול במסגרת הסוכנות היהודית, כדי "לשרת את העם ולא באמצעות ממש־לת ישראל, אלא על ידי הסוכנות היהודית, כי אני מאמין שכאן אנו מטפלים בעצם ליבו ולשדו של רעיון התייחנר".

מר מקס פישר, יו"ר חבר הנאמ־נים של הסוכנות היהודית, סיכם את דיוני העצרת, בהם הובלטה השות־פות בין התנועה הציונית ההיסטורית לבין יהודי קהילות ברחבי העולם, למען תחייתו של העם כולו.

מושב הנעילה נפתח על ידי מר א. דולצין גזבר הנהלת הסוכנות היהודית, שהקביל את האספים בברכה.

ארגון העבודה הבינלאומי גינה את בריה"מ

גינווה, 20 (עי"ר) — ארגון העבו־דה הבינלאומי האשים את בריה"מ שלא התאימה את תחיקה לאמנה ב־ענין עבודת כפייה שאושרה על ידה. זו הפעם הראשונה שארגון העבודה נוזף במעצמה על.

ועדה המורכבת מנציגי ממשלות, מעבידים ופועלים, הוליטה לכלול את בריה"מ ב"רשימה מיוחדת" על שלא התאימה את חוקיה לאמנה מס־פר 29, האוסרת, שימוש בעבודת כפייה — ציין דובר הארגון.

הכללתה של מדינה ברשימה אין פירושה שארגון העבודה הבינלאומי עומד לנקוט נגדה בפעולה, אמר הדובר.

המחבלים: 30 הרוגים ו־122 פצועים

ביירות 20 (עי"ר) — סוכנות ה־ידיעות של המחבלים הודיעה הערב כי עד כה נמנו 30 הרוגים ו־122 פצועים בששת מחנות הפליטים ש־הופצצו היום על ידי חיל האויר ה־ישראלי.

סוכנות הידיעות ואפ"א ציינה כי מספרים אלה אינם סופיים.

משרד העבודה — משרד החנוך והתרבות

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

המזכירות האקדמאית

מודיעה על הרשמה לשנת הלימודים תשל"ה

מגמות הלימוד:

* פיזיקה ואלקטרו־אופטיקה * מדעי המחשב
* אלקטרוניקה ומכ"ם * ראיית חשבון

בית־הספר מיועד לתלמידים בעלי תעודות בגרות ובעלי רקע ישיבתי (לאחר שירות צבאי).

לאחר שלוש שנות לימוד יקבלו התלמידים תואר הנדסאי (להוציא תלמידים בראיית חשבון).

תלמידים שיעמדו בדרישות הלימודים של בית הספר יהיו זכאים, לאחר שנת לימודים נוספת, לקבל תואר במדעי הטבע והטכנולוגיה B. SC.

אפשרות מגורים בפנימיה לתלמידים שאינם גרים בירושלים.

בדבר פרטים הרשמה בא לפנות למזכירות האקדמאית של בית הספר, ת. ד. 16031 ירושלים, טל. 02—531181, 02—534127.

הרשמה לחיילים: בלשכה להכוונת חיילים משוחררים, רח' אבן גבירול 10, תל־אביב.

בית ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

ת.ד. 92, ירושלים

הופיע:

מעינות ברך י' - שבת

בעריכת ד"ר חיים חמיאל

במאסף 34 חיבורים מאישי תורה ודוראה הגות וחינוך בעיון במשנת השבת.

מיועד למורה למחנך וליודעי ספר.

495 עמודים. המחיר: —.20 לירות.

ההפצה: הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית ת.ד. 7044 ירושלים.

יהדות בדרכי נועם ובנתיבות שלום – כוח עולה בישראל

"העובד הדתי" – חטיבת החברים הדתיים בהסתדרות

הוועידה הארצית הראשונה - ירושלים י"ב בתמוז תשל"ד (2.7.1974)

صكذا عن الاصل

ועדת הכנסת אישרה תיקונים לתקנות המקרקעין

ועדת הכספים של הכנסת אישרה מספר תיקונים לתקנות המקרקעין (אגרות):

בתקנה המקורית נקבע פטור מתשלום אגרה העברת בקרקעין לבן משפחה של חייל שנספה במערכה, כמשמעותו בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) לרבות הורה של נספה ואלמנתו שאינם זכאים לתגמולים מחמת גילם או שיעור הכנסותיהם ויחתם עד 30.

אותו החוק קובע שאלמנה של נספה שהיתה זכאית לתגמולים אשר נישאה שנית ונשואיה הופקעו תוך שלוש שנים על ידי מות בן הזוג או כתוצאה מהליכים שהלו בהם תוך שלוש שנים מיום שנתקיימו, ישולמו לאשה מיום הפקעת הנישואים אותם התגמולים שהיו משתלמים לה אותה שעה לולא נישאה.

התיקון החדש מעניק לאלמנה שעליה חלה אותה הוראה גם פטור מאגרת העברת מקרקעין.

התקנות המקוריות קבעו שלנכה בעל נכות של 10 אחוזים או יותר יינתן פטור בהתאם לאחוזי נכותו.

התיקון קובע פטור של אגרה לנכה הזכאי לתגמול על פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום).

ישנם מקרים מהם נבצר מרוכש המקרקעין לבצע את רישום ההעברה בשל עיכובים, טעויות או שיבושים שאין לו אפשרות למנעם.

התיקון מעניק סמכות למנהל הכללי של משרד המשפטים להורות שהאגרה תיגבה לפי השווי בזמן עשיית העסקה, אם נוכח שהייתה סיבה מיוחדת המצדיקה זאת.

מורי דרך מאיימים

מאת סופר „הצופה"

בכתב מעליב, פוגע ומאיים בנקיטת סנקציות נשלח ע"י אגודת מורי דרך בתיירות לרבנות הראשית בת"א בעקבות פרשת האריזה המיסיונרית במלון „רמת אביב" בת"א.

מורי הדרך, שיצאו, כביכול להגנת התיירות מאיימים במכתבם לשקול נקיטת צעדים העלולים לפגוע ב„אינטרסים שלכם ושל החוגים שאתם מייצגים" אם יוטלו סנקציות על מלון רמת־אביב או אם תמשיך הרבנות לנקוט בפעולות ובצעדים שיהיה בהם כדי להזיק למדינה ולענף התיירות.

התאחדות הסוחרים הורתה לבעלי העסקים לחלוק על העלאת השכירות

התאחדות הסוחרים הכללית הורתה לרבבות בעלי העסקים בארץ, שלא לשלם את העלאה האחרונה לדמי השכירות ובתשובה על דרישות בעלי הבתים לתוספת ע"פ התקנות מחודש יוני השנה, נצטוו בעלי חנויות לחלוק על גובה דמי השכירות, ע"י הודעה בכתב כדרוש ע"פ חוק הגנת הדייר, ע"כ הודיעו לנו היה מ. פרלוק וי. בגיר בשם הנהלה התאחדות הסוחרים הכללית.

בעקבות הוראה זאת, צפויה הצפת בתי הדין לשכירות ברבבות ערעורים והעבודה ניכרת על מהלך הפעולה התקינה של בתי המשפט.

לדעת עורכי בתי המשפט הגבע, באם הכנסת תענה לפנית התאחדות הסוחרים ותבטל את תקנות העלאת דמי השכירות בבתי עסק וזאת ע"פ סעיף 52 של חק הדייר, הי מסמיך את הכנסת לבטל את תקנות השכירות לבתי עסק, אם תחליט על כך לפני תום 3 חדשים מיום החיהן.

בד בבד עם הפניה ליו"ר הכנסת, פנתה התאחדות הסוחרים הכללית לסיעות הכנסת וביקשה את יזמתן ותמיכתן בביטול התקנות, מתוך טענה שעקב פרסום התקנות האחרונות תועלו דמי השכירות בבתי עסק פעמיים תוך מספר שבועות — באפריל ב־35% וביוני ב־33 אחוז נוספים.

באותה פניה גם נאמר, שהחלטת הממשלה להעלות את דמי השכירות בבתי עסק, היתה הפוזה, מאחר ושר השיכון דאז, בהמנעו מלבוא בדברים עם נציגי ציבור בעלי העסקים לא הביא בפני ועדת השרים לעניני כלכלה את החומר העובדתי המתייחס לבעיה הסבוכה — דמי השכירות בבתי עסק.

עם ביטול התקנות כמצופה ע"י הכנסת תחזור הבעיה לשלחן הממשלה ויתאפשר דיון מחודש על בעית דמי השכירות בבתי עסק, תוך שיקול מאוזן על יסוד עובדות כלכליות ועניניות.

הועד להשכלה גבוהה אישר הקפאת ביצוע הסכם השכר החדש

פרופ' מ"צ קדרי, יו"ר תורן של ועד ראשי המוסדות להשכלה גבוהה מוסר, שועד ראשי המוסדות להשכלה גבוהה החליט, בישיבתו, מיום 18.6.74 לאשרר את הפעולות שנעשו בנושא הסכמי השכר לשנים 1972 — 1974. כן החליט הועד לאשר את ההסכם להקפאה ביצוע הסכם השכר החדש לחודשיים ימים, מיום 4.6.74, כפי שהוסכם בין נציגי הממשלה ל־השכלה גבוהה.

„תנובה" דורשת הנהגת שיטה לקביעת מחירים לתוצרת חקלאית

ועידת „תנובה", שנפתחה אתמול בתל־אביב, דרשה מהממשלה להנהיג שיטה לקביעת המחירים לתוצרת החקלאית המבוקרת אשר צמודה להתייקרויות התשומות סמוך לתחולתן.

הועידה תובעת לקיים מיד את המו"מ על מחירי החלב וקראה להתאים את מחיר הקרפיונים והביצים לפי התחשיבים המוסכמים של המרכז החקלאי ומשרד החקלאות.

הועידה חייבה הקמה של מפעלי תעשייה ומסחר נוספים הקשורים ישירות בפעולות „תנובה". משרד החקלאות נתבע לכלול את ענף הפירות וענפים אחרים שטרם נכללו במערכת הבטחת ליסוד הוצאות לייצרנים, כפי שזה נעשה ברוב הענפים.

בהחלטות הנוגעות למחירים וסובסידיות קבעה הועידה כי מדיניות המחירים חייבת להביא בחשבון לא רק התייקרות תשומות המשק אלא גם שירותים הקשורים בעיבוד התוצרת החקלאית למוצרים גמורים והעברתה לצרכן.

שמירה על מדיניות הספקה

לגבי הייבוא החקלאי אמרה הועידה שיש לשמור על מדיניות הספקת מזון לאוכלוסיה ורוב חומרי הגלם לתעשיית המזון ע"י הייצור החקלאי המקומי. אם יהיה הכרח בייבוא משלים של מוצרי מזון וחומרי גלם לתעשיית המזון יש לבצעו רק בתיאום עם המוסדות המוסמכים של החקלאים.

בין ההחלטות האחרות של הועידה: דרישה ממשקי ההתיישבות העובדת להקפיד על שיווק מלוא תוצרתם באמצעות „תנובה" בלבד ונקיטת פעולה נגד משקים שישווקו תוצרתם דרך משווקים אחרים; דיון ובדיקה של ריבוי הזכיונות והחנויות למכירת תוצרת חקלאית בבעלות משקים; הכרחי להקפיד על שמירת תחומי הפעולה של המועצות לייצור ושיווק חקלאי ועליהן להימנע מפעולה ביצוא ושיווק בארץ בכדי למנוע כפילויות ותקלות העשויות לגרום להגדלת הוצאות השיווק.

סמנכ"ל „תנובה", מר ב. שני, מסר בנאומו בועידה כי היקף הייצור התעשייתי ב„תנובה" יגיע השנה לחצי מיליארד ל"י. השנה יושקעו בתעשייה 38 מיליון ל"י.

בדברו על שיווק תוצרת „תנובה" אמר כי קיימים ריכוזי אוכלוסיה קטנים, כגון משקי ההתיישבות העובדת, שאליהם מגיעה התוצרת רק 2—3 פעמים בשבוע. זאת לא מעט באשמת מפיצי התוצרת הראשים באזורי החלוקה אזוריה פרטית ועושים בהם כטוב בעיניהם. יש לעשות הכל לחיסול תופעה זו של חזקות, ובכל הקדם — אמר.

בדברו על מחירי התוצרת החקלאית אמר, כי שינויי המחירים באים באיחור רב ובהרעצות חלקיות בלבד. מה שאין כן בתעשייה שבה דעות המחירים מאשרות כמעט אוטומטית העלאת מחירים וקובעים באופן קפדני על רווחיות התעשייה.

צעירים נעצרו אחר מירדף מלווה ירויות

ארבעה צעירים שנסעו ברכב גנוב, גרמו לשלש תאונות ופגעו בהולכת רגל, נעצרו ע"י משטרת מרחב העמקים, לאחר מרדף מלווה יריות בכבישי העמק.

ראש לשכת החקירות במרחב, רב פקד יוסף לוי, מסר כי בשעות הערב של יום ד' נראה ברחובות נצרת עילית ג'יפ חשוד. שוטר שנסע בניידת והבחין בג'יפ, התקרב אליו וביקש מהנהג לעצור. הלה סירב לציית ותוך כדי נסיעה התנגש בבכר נית המשטרה. הג'יפ, שנמלט מהמקום, החל לנסוע לכוון טבריה כשהניידת דולקת אחריו.

בכפר רינה פגע הג'יפ במכונית פג'ו שעמדה ליד המרזח „צנור". הנהג לא נעצר והמשיך בנסיעה. תוך כדי כך פגע בהולכת רגל הרשבת הכפר.

נהגי הניידת החלו לירות באויר, אולם הג'יפ המשיך בנסיעתו. ליד כפר קנה עלה בידי השוטרים לעצור את הרכב. היו בו ארבעה צעירים תושבי נצרת בני 19—18. בחקירתם התברר, כי את הג'יפ גנבו מתושבי העיר.

הארבעה נעצרו ויובאו לפני שופט שלום בנצרת.

מבקר עירית רמ"ג חושף שורה של ליקויים

שורה של ליקויים חושף מבקר עיריית רמת־גן ד"ר גד רוזנבל ברוב מחלקות העיריה, בדו"ח שהגיש השבוע. במיוחד מגלה הדו"ח ליקויים חמורים במחלקת ההנדסה של העיר ובמחלקת הרכב.

המבקר מציין, כי עבודות תכנון בניה בסכומים גדולים החמנו לפי שיקולו הבלעדי של מהנדס העיריה. כן נעלמו תיקי בניה מתוך המחלקה ונתגלו רק לאחר חיפושים ממושכים. עוד קבע המבקר, כי השיתוף בין מחלקת ההנדסה לבין מפקדה הג"א בהקמת מקלטים בעיר היה לקוי, באשר לפעמים ניתנו התשלומים הסופיים לקבלנים בטרם הם השלימו את הקמת המקלטים.

בביקורתו על משק הרכב מציין המבקר בין השאר, כי רכב העיריה הוחזק בחלקו על מגרש בלתי מגודר, דבר שגרם לגניבות רבות של חלקי חילוף ואביזרים שונים ולבלאי מיותר של הרכב העירוני. כן היה הטיפול המונע ברכב גרוע, באשר נעשה בלא שיטתיות. כרטיסי הרכב במוסך העירוני סוכמו באיחור והם לא הותאמו עם הרישום בגזברות העיריה. בבדיקת שעות העבודה של המכונאים נמצא, כי הם עשו פחות שעות עבודה מן הרישום.

על מחלקת החינוך אומר המבקר, כי היא לא ערכה ספירת מלאי בבתי הספר בעיר מאז שנת 1968. כרטסת הרישום והציוד של בתי הספר אינה מעודכנת. הדו"ח מציע תיקונים לליקויים ברוב מחלקות העיריה.

בתגובה על מימצאי הדו"ח אמר ראש העיריה, ד"ר ישראל פלד, כי מאז עריכת הביקורת ע"י מבקר העיריה בוצעו במחלקות הנזכרות שיפורים ניכרים ובעיקר במחלקות מהנדס העיר והרכב. כן נעשו שינויים פרסונאליים במוסך העירוני.

הנמלים עלולים להיסתם מעודף מטענים

נמלי ישראל עלולים להיסתם עד סוף השבוע בגלל סירובם של יבואנים לשחרר מטענים מהנמלים — מסר דובר רשות הנמלים מיכה הלוי.

מר הלוי הסביר כי היבואנים הנ"ל סירבו בתחילת שבוע זה לשחרר את המטענים, במחאה נגד צווי ההפקדה בסך 20 אחוז מערך היבוא שהם חייבים לשלם מבלי להעביר את התשלום ללקוחות. מר הלוי ציין, כי בשני נמלי הים התיכון, אשדוד וחיפה הצטברו כבר יותר מ־300 אלף טון מטענים, מזה למעלה מ־100 אלף טון בחיפה ומעל 90 אלף טון באשדוד. בימים רגילים מצויים כ־140 אלף טון מטענים בשני הנמלים.

הצטברות המטענים כבר מורגשת ומקשה על העבודה בנמלים וגורמת לשיבושים ביצוא.

מר הלוי הזהיר כי המצב עתה הוא קריטי ביותר ומספר גדול של אניות עומדות לפרוק את מטענן בימים הקרובים.

הוחלט להקים גוף תחבורתי — בגוש דן

החלטה עקרונית להקים גוף תחבורתי מטרופוליטני ל־6 הערים של גוש דן התקבלה אתמול בפגישה אצל שר התחבורה מר גד יעקבי, עם ראשי הערים של ת"א, רמת־גן, בני־ברק, חולון, בת־ים וגבעתיים.

בהתאם להצעת שר התחבורה הוקמה בתום הפגישה קבוצת עבודה משותפת לעיריות ולמשרד התחבורה, אשר תבחן את ההצעות להרכבו של גוף זה, סמכויותיו ותחום פעולתו.

בפגישה השתתפו ראש עירית ת"א מר שלמה להט וסגנו מר דוד שיפמן, ראש עירית גבעתיים, מר יעקב קריינמן, ראש עירית רמת גן, ד"ר ישראל פלד וסגנו מר דוד מלמוד־בין, ראש עירית בת־ים מר יצחק וילקר, ראש עירית בני ברק, הרב יצחק מאיר, מנכ"ל משרד התחבורה, מר דן הירם ועובדים בכירים של משרד התחבורה.

בפגישה הוסכם כי התחומים בהם יעסוק הגוף התחבורתי המטרופוליני הם: דרכים עורקיות, מערכת חניונים מרכזית, הסדרי תנועה עירוניים והכוון מערכת קווי התחבורה הציבורית. קבוצת העבודה המשותפת שהוקמה תבחן את ההצעות השונות להקמת הגוף התחבורתי ותגיש תוך חודש ימים לשר התחבורה ולראשי הערים המלצה לדיון וסיכום סופי.

בדברו על החיוניות בהקמת גוף תחבורתי משותף לערי המטרופולין של ת"א אמר מר יעקבי כי ב־6 השנים האחרונות הושקעו בגוש דן בלבד למעלה מ־220 מיליון ל"י רק בתחום הפרוייקטים התחבורתיים, אולם הדבר נעשה בצורה מפוצלת. עם הקמת הגוף התחבורתי המשותף לששת הערים בגוש דן יתאפשרו תכנון ופיקוח תחבורתי כוללים ויעילים בגוש זה וניצול מירבי של מערכת התחבורה הקיימת.

מספר העובדים מהשטחים מתקרב לרמה שלפני המלחמה

מספרם של העובדים מהשטחים בישראל חזר עתה לרמה שהיתה קיימת לפני מלחמת יום הכיפורים, אמר אתמול שר העבודה, מר משה ברעם, בביקור שערך בנפת חברון. כיום, אמר השר, מועסקים בישראל כ־60 אלף עובדים מהשטחים, מאורגנים ולא מאורגנים. ראש עיריית חברון, השייך מוחמד עלי ג'עברי, ערך קבלת פנים לשר העבודה בלשכתו שבעיריה ודבריו העלה על נס את פעולותיו של משרד העבודה בשטחים ובחברון.

מר ברעם הבטיח לשייך ג'עברי את מלוא שיתוף הפעולה והעזרה אשר משרד העבודה יוכל להגיש בעניינים שבתחום טיפולו.

בהמשך ביקורו סייר מר ברעם במרכזי ההכשרה המקצועית של משרד העבודה בבית גילה ובחברון. שר העבודה ציין כי בתקופה שלאחר מלחמת ששת הימים ועד היום סיימו את הכשרתם המקצועית בשטחים במסגרות השונות של משרד העבודה 15,000 נערים ונערות.

שר העבודה סיים את סיורו בקרית ארבע שם נפגש עם המתנחלים והרב לוינגר ודן עימם על בעיות שונות של המקום.

תוף נפרד בחיפה

מאת כתבנו בחיפה

הנהלת עיריית חיפה אישרה תקציב של רבע מיליון ל"י לפיתוח חוף נפרד לציבור הדתי, בחוף העירוני של שכונת בת־גלים. לפי הצעת נציג המפד"ל י. ירניצקי, הוחלט להחיש את עבודות הפיתוח בחוף, כדי שהציבור המעוניין בכך, יוכל לנצל את החוף עוד בעונה זו. יש לציין כי העיריה מפעילה חוף נפרד לגברים ולנשים גם בקרית חיים.

המועה"ד בחיפה קוראת לעירנות ביטחונית בבתי כנסת

המועצה הדתית בחיפה פנתה לכל גבאי בתי הכנסת בעיר לנקוט באמצעים דרושים, כדי להגביר את העירנות נגד פיגועים של מחבלים.

בחוזר שהופץ בכל בתי הכנסת קורא ראש המועצה הדתית י. מ. גאל למנות אנשי בטחון מטעם הנהלות בתי הכנסת, כדי שיעמדו על המשמר בזמן התקהלויות של מתפללים, בעקבות מצב החירום שנוצר אחרי הפעולות האחרונות של ארגוני החבלה במרכזי אוכלוסין. הגבאים נתבקשו לדווח על יוזמותיהם ופעולותיהם בשטח זה, אל המועצה הדתית, בהתאם להוראה שנתקבלו ממשרד הדתות.

הוארך מעצרם של רוצחי חייל ברמאללה

בי"ד צבאי ברמאללה האריך את מעצרם של 3 אנשים משומרון הנאשמים ברצח חייל צה"ל ובפציעתו של חייל אחר ובפעולות עוינות אחרות.

נחנכה ככר רמב"ם ברמת גן

טקס חנוכת כיכר רמב"ם, מרכזה ההדרני של רמת־גן, נערך אתמול בבוקר.

בכיכר טיילת שתשמש גם לתערוכות וירידים, מזרקה אמנותית, משטחי פרחים, במה להופעות ציבוריות, ספסלי מנוחה ובית קפה.

כל העבודות ההנדסיות בכיכר הושלמו, לרבות צינורות הביוב והמים ובית שימוש ציבורי. הכיכר כבר מושכת אליה אנשים רבים, בגלל הסדרי התחבורה שהותאמו בסביבתה.

משרד העבודה

המרכז לתיאום הטיפול בחייל המשוחרר

חייל משוחרר!

אל תדחה למחר
פנה עוד היום

וממש זכויותך עפ"י חוק חיילים משוחררים (הוראת שעה) תשל"ד 1973.

המרכזים האזוריים לטיפול בחייל המשוחרר
יעמדו לשרותך עד 1.7.74
בימים א' — ה' בין השעות 8.00 בבוקר ל־3.00 אחה"צ.

- ירושלים, רח' יפו 185
- חיפה, בנין לבנט, שער פלמר 1
- באר שבע, בית יציב רח' העצמאות 7
- רחובות, רח' הרצל 190
- נתניה, רח' דוד המלך 15
- טבריה, מלון הדר
- תל־אביב, החשמונאים 99, בין השעות 8.00 עד 19.00

זכו בהגרלת הפיס

בהגרלת מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו בסך 250,000 ל"י הכרטיסים: 467053 168425; ובלי ספח בסך 150,000 ל"י.

בסך 50,000 ל"י זכה מס' 690603.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 673898 400783.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 767316 659478 475165 116398

בסך 1250 ל"י זכו הכרטיסים: 231480 230465 174955 113537 015144 342833 342142 295114 262155 234119 568942 545929 404062 401264 348330 781227 744707 706625 657772 615333 795551.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 21763 17197 55878 51429 49375 47232 33712 93904 88381 57174

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 14342 09077 39357 37956 29886 29429 18563 70093 65501 54485 45764 40435 76801 75649 72582 71805 70421 87668 84469 81308 78084 77653 98187 93845 89473

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 1662 0447 6079 2801 2620 2423 1973

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב — 0354 0276 3902 3394 2861 2450 1489 0545 4770 4582 4525 4361 4308 4104 6019 6008 5940 5016 4926 4813 7323 7108 6927 6888 6421 6068 8299 8059 7906 7830 7462 7370 9579 9467 9263 9233 8626 8422 9901.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים עם ספח שמספריהם מסתיימים ב־9 ובלי ספח בסך 4 ל"י.

הגרלת הספחים

בסך 5000 ל"י זכו כל הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב־03737 26153 37134 52659 55268.

בסך 1000 ל"י זכו כל הכרטיסים עם הספחים שמספריהם מסתיימים ב — 5655 7385 7839 9539 9989.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: יום ו' — באייר, רח' יפו 44 טל. 233592; אל ארז, רח' באב אל זהרא, טל. 282682.

שבת — בטיש, שטראוס 10 טל. 222911.

מוצאי שבת — בית הכרם, בית הכרם 19 טל. 51089; אלקודס אלכברא, רח' הרון אל רשיד טל. 283333.

תל אביב: יום ששי — פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721; קסטל, רח' אבן גבירול 147 טל. 443716; יאני, רח' יהודה הלוי 67 טל. 612474.

שבת — בני, רח' דיזנגוף 174 טל. 222386; גרוסו, רח' שינקין 27 טל. 284791; יאני, רח' יהודה הלוי 77 טל. 612474.

מוצ"ש — פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721; נורדאו, רח' בן יהודה 183 טל. 242673.

חולון: ששי — אסותא, סוקולוב 4.

שבת — בריאות, קראוזה 46.

בת ים: ששי — בלפור, בלפור 90.

שבת — גני בת ים, הנביאים 3.

בני ברק: ששי — ירושלים, ירושלים 6.

שבת — תלפיות, אבא הלל 30 ר"ג.

רמת גן והסביבה: ששי — הדסה, גבעתיים, כצנלסון 151 טל. 722371.

שבת: תלפיות.

הרצליה והסביבה:

ששי: כפר שמריהו, כפר שמריהו, מרכז מסחרי.

שבת: כנרת, כפר סבא, ויצמן 113.

מוצ"ש: רנדס יוסף.

רמלה לוד: בזור, לוד, מרכז מסחרי.

באר שבע: אביב.

נתניה: ששי — תרופה, הרצל 2, טל. 28656.

שבת: מרכז, הרצל 36 טל. 32739.

לוח הצופה

- להשכרה בבני־ברק, שלושה חדרים מרוהטים. יפה + טלפון, גז ופרידז'ידר. 249737.
- בבני ברק למכירה דירה יפה 3½ חדרים בסביבה נהדרה. 787690 אחה"צ.
- להשכרה דירה 2½ חדרים מרוהטת, בסביבה שקטה וברכבות בבת־ים. טלפון: 784765. מ־17.00.
- בבני־ברק להשכרה דירה מרוהטת, 2 חדרים והול, 3 מרפסות, הול גדול עם טלפון. רצוי משפחה דתית. לפנות בשעות הערב בטלפון 745472.
- המפעל אמריקאי חדש לתכשיטים, דרושים מתלמדים ומתלמדות. ונשים לעבודה בשעות. טל. 783777 או במקום נוריה בע"מ רבי עקיבא 7 בני־ברק.
- למשפחות דתיות, דירות מרווחות 3—4 חדרים בשכונה משה (שכונה דתית יפה ליד סביון). 3 חדרים החל מ־136,500 ל"י. 4 חדרים החל מ־156,500 ל"י, אפשרויות למשכנתא. במקום בית־ספר וגן דתי. כניסה: 5 חודשים. „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ, טל. 03—751540; 03—50281.
- מכון מכונות גלוח חשמליות תיקון, מכירה, חלקים, צצעם, ביאליק 12, רמת־גן. 736164.
- פיליפ הקונה רהיטים, אנטיקות, פריג'ידרים, ריהוט בשדרה וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938 בערב 876852.

לוח ירושלים

- מעוניינים להחליף דירה בירושלים, בדירה ליד הים, לשבוע. 02—287731.
- בעיות כספיות — נעזור לך לפתור בהלוואות אישיות ועסקיות. המרכז למימון והשקעות. מרדכי בן הלל 20, 233914.
- מור!!! מכשירים ומבריקים מרצפות ונקיון יסודי: (02)223731; (02)232008.
- בירושלים „איתרי", 4½ חדרים ונקיים עם שלושה ארונות קיר. 327,500 ל"י. טלפון 535523 9—11 בבוקר.
- דרושה עוזרת לגננת (עם נקיון) טל. 02—285616 — בשעות 18.00—21.00.

במפלגה ובתנועה

בסניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה:—

בביהכנ"ס הפוהמ"ז בבית התנועה, רח' החלוץ 59, בשבת ב־7 בבוקר — שיעור בגמרא — בנחם המר, בשבת 10.30 שיעור ברמב"ם — מאיר אוריין.

בכל יום רביעי ב־8 בערב — שיעור בגמרא — הרב נ. ראטה.

בביהכנ"ס בשיכון הפוהמ"ז בקרית אליהו, בשבת ב־10, שיעור בגמרא — יצחק לבנון; אחה"צ שיעור בגמרא — ישראל פילקביץ; בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת לימוד דף היומי — הרב בהרב ליבר.

בביהכנ"ס המרכזי בקרית אליעזר בשבת ב־3.30, שיעור ברמב"ם בהדרכת דוד אורבך; ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב"ם, וביום חמישי ב־17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת דוד אורבך.

מפד"ל הפוהמ"ז תל־אביב

ביום ראשון ג' תמוז 23.6 בשעות 7.00—6.00 — אסיפת חברים עובדי יהלומים בהנהלת תל־אביב, בבית הפוהמ"ז אחד העם 108, בהשתתפות ב"כ המחלקה לאיגוד מקצועי ונציגנו במזכירות האגודה של עובדי יהלומים החב' א. אוירבך, א. שישלר. סדר היום בהזמנה.

תנועת האשה הדתית לאומית

שבת ב' תמוז (22.6.74) — קרית מוצקין — בבית־הכנסת לנוער בשעה 11 לפנה"צ, פרשת השבוע — המרצה הרב פוגלמן שליט"א.

רעננה, בסניף הפועל־המזרחי — פרשת השבוע. המרצה: הגב' מרים ליכט.

מדור הקליטה

מעון קליטה „קסם" ת"א — קבלת שבת. עורך: החזן אליהו טרייטמן.

מעון קליטה „הירקון" ת"א — קבלת שבת. עורך: החזן יוסף זיו.

במעון קליטה „צוק" רמ"ג — קבלת שבת. עורך: המנצח מר ריבלין.

תנועת האשה הדתית סניף תל־אביב

פרשת שבוע, המשך סינקין, בבית החברה ברכה כץ, רח' גלפולי 60. המרצה: מר משה גלידאי.

קרית־שלום, בבית החברה רות־לוי. המרצה: מר ויס.

בחוגים:

חוג וודהבנם יפגש ביום שלישי ה' בתמוז בבית החברה רבקה דודהבוס רח' ג'ורג' אליוט 12, בשעה 8.30 בהשתתפות החברה פוכה סנהדראי. הנושא: עניני דיומא.

חוג נתנזון יפגש ביום שלישי ה' בתמוז בבית החברה פלורה פיליפ רח' קראוזה 36 חולון, בשעה 8.30 בערב, בהשתתפות הרבנית אסתר לנדמן. הנושא: תפילת הלל.

חוג גני יפגש ביום רביעי ו' בתמוז בבית החברה תחילה לפשיק, רחוב נחמני 63, בשעה 5.30 אחה"צ. המרצה: מר משה לפשיק. הנושא: עניני דיומא.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל — פרשת השבוע — הרב צבי הבורי. עיונים בתפילה — הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

ירושלים

ר' משה גבירצמן ירצה מחר ב„היכל שלמה"

השיעור ב„פרשת השבוע לאור יסודי גר", מטעם ארגון ותיקי התנועה בירושלים, יתקיים מחר, ש"ק, בשעה 4 אחה"צ, בהיכל שלמה. את השיעור יתן ר' משה גבירצמן יו"ר ארגון ותיקי התנועה בירושלים. ברכות השיעורים — הח' צפורה גוזיק.

במדרשה גבוהה לתלמוד „בית זבול"

היום בשעה 12.00 תתקיים הרצאה תורנית בועד הכנסים „כרם שלמה" ש„בית זבול" ע"י חבר „בית זבול" הרב זאב בילר, על הנושא: „עטירת נופרי".

באקדמיה למוסיקה

האקדמיה למוסיקה בירושלים, במוצ"ש, ב־8.30 יערך באולם האקדמיה ערב „קומפוזיטורים". מצירות: ב. אורין, ח. אלכסנדר, צ. אבני, פ. קאופמן, ג. קופטמן, מ. סרגין.

תל־אביב

מסיבת מלווה מלכה

השבת מתקיימת מסיבת מלווה מלכה בהתהפות: הרב ד"ר כהנא הרב יעקב שראב רבה של שכונת מרציב, הזנים חכרים שלי רושיה. הבכורה: ב. אפשטיין. התקווה.

באגודת „אהבת חסד"

השיעורים בבית „אהבת חסד" רח' נחמני 61. מתקיימים בשעה 8 בערב כדלקמן:

יום ראשון: שיעור בגמרא — עורך משה בידרמן.

יום שני: „עין־יעקב" — הרב משה ברנשטיין.

יום שלישי: תנ"ך לחוג נשים — הרב שבתאי פרנקל.

יום רביעי: רמב"ם — ד"ר יהודה בוריאל.

החוג לתלמוד

החוג לתלמוד במס' סנהדרין של בית הכנסת בית ישראל מתקיים בשבת ב־8 בבית בגיד המיעור הרב יוסף גבריאלי. ברחוב המאספים 70.

ב„אהל שם"

השבת פרשת קרח 22.6 ב־10 — סבירסקי — תנ"ך. ב־11 הרב פרידלנדר: תלמוד. ב־3 במסיבה „עונג שבת". תרצה: רבקה כצנלסון על הנושא: הליונציו הכופר על רקע האימפריה הסובייטית. הפותח: יו"ר „אהל שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה: ד"ר ש. נ. כהנא.

חיפה

בית־כנסת לנוער בבית־ספר „יבנה—כצה"ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־7.30. לפני התפילה שיעור בהלכה ע"י המורה הרב ישעיהו גבר, ב־8.15 תפילה והעוברים לפני התיבה הם בני־הנוער. לפני קריאת התורה לימוד כסדר ציות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ושעל שמם נקרא בית הכנסת.

הרב רפאל טולידאנו נתמנה מזכיר בית הדין

הרב רפאל טולידאנו, בן 47, נתמנה כמזכיר בית־הדין הרבני האזורי בחיפה. הוא עובד בביה"ד כבר למעלה מ־20 שנה.

בישיבת מזכירות המפד"ל בחיפה, שהוא חבר בה, בירכוהו החברים לרגל המינוי ואיחלו לו הצלחה בתפקידו. הרב טולידאנו הוא מראשי העדה הספרדית בעיר והמתפללים הדתיים הבולטים בחיפה.

בתי־קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: במוצ"ש — 900; בימי חול — 900—700—400

אורנע — טל. 224732 — פריץ החתול

אוריון — שבוע 5 — אהבת החיים

הבירה — סטודנטיות במלכודת

ארנון — ד"ר פאיבס

תל־אביב

אסתר — שבוע 8 — „הפרפר" — בשעות: 9.33, 7.00, 4.00

גורדון — שבוע 7 — נודניק עם רשיון

גת — שבוע 9 — אונסי

פאר — שבוע 15 — אהבת החיים

סינרמה — שבוע 3 — העינים הנוצצות

דרייב אין — 7.00 הסוס בעל פרסת הזהב — ב־9.30 שבוע 2 לפשע נולד — מוצ"ש בהצגות: מצרה לצרה

חן — שבוע 2 — גורלה של אשה יפה

חיפה

אמפיתיאטרון — שבוע 2 — סידני וג'ונס

ארמון — האל סולח, אני לא

עצמון — שלום לכפיל

רון — שבוע 2 — השגעון המקסים

חן — שבוע 3 — המבט

אורלי — שבוע 5 — אין עשן ללא אש

פאר — אהבת החיים

אורה — שבוע 2 — שרית

מירון — אחים בדם

חזן צעיר ומנוסה
מעוניין במשרה לימים הנוראים או לכל השנה
טלפון 03—953169 בערב

האופרה הישראלית
רחוב אלנבי 1, תל־אביב, טל. 57222

נישואי פיגארו	תל־אביב ב־8.30	22.6
נסיכת הקרקס	תל־אביב ב־8.30	24.6
ריגולטו	תל־אביב ב־8.30	25.6
לה בוהם	תל־אביב ב־8.30	27.6
נישואי פיגארו	תל־אביב ב־8.30	29.6
נסיכת הקרקס	תל־אביב ב־8.30	30.6

היום

יום ששי, א' תמוז תשל"ד, 21.6.74

פרי קרית

הפרק: תהלים קי"א־קי"ב; המשנה: תמורה ז, ב־ג; הדף: חולין לז; ההלכה: אורח חיים שכו, א—ג.

שבת — הפרק: תהלים קי"ג־קי"ד; המשנה: תמורה ז, ד־ה; הדף: חולין לח; ההלכה: אורח חיים, א—א.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, צ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; הונגרית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה בלילית

תכניות ילדים: 15.00 „אבא אמא ואנחנו"

מוצאי שבת

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה בלילית

[illegible]

דרוש סדר מכונה מעולה
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות ל„הדפוס „הנגב" בע"מ באר שבע"
רח' הרצל 38 טלפון 057—77243

תיאטרוני ישראל
22.6.74 במוצ"ש
הבימה:
בית רבתון: תל־אביב האולם הגדול
הו, הו יוליה: תל־אביב האולם הקטן
הבימרתף:
מי הוא מה? ב־9.00
הקאמרי:
שלש מסיבות — תל־אביב
התיאטרון העירוני חיפה:
„דצמבר 72" — אורים

הצופה
עתון יומי
HATZOFE DAILY
[illegible]

עיטורי

סופרים וספרים

„היכל יצחק" להרב הרצוג

מאת הרב אהרן־חיים הלוי צימרמן

איתא במדרש פרשת אמור, קדושים תהיו, יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. בתורת כהנים נאמר: „קדושים תהיו פרושים תהיו". אם נאמר, שעיקר הקדושה שה' דורש מאתנו במצווה זו של קדושים תהיו, להתרחק מן המותרות, הרי קדושה זו אינה מתייחסת כלל לה' לכן כתב הגאון ר' שמעון שקאפ ז"ל, שיהיו כל עבודותינו ועמלינו תמיד מוקדשים לטובת הכלל, ושלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותענוג שלא יהיה בזה איזה ענין לטובת זולתנו. בכל הקדושות יש התייחסות למסרה נבדלה. והנה, כשהאדם מישר הליכותיו ושואף שהמיד יהיו חייו מוקדשים לכלל, אז כל מה שעושה גם לעצמו, להבראה גופו ונפשו, הוא מתיחס למצוות קדושה שבכך יטיב גם לרבים, בטובתו לעצמו הוא מטיב עם הרבים הצריכים לו, אבל אם הוא נהנה הנאה מסוג של מותרות שאינן דרושות להבראת גופו ונפשו, הנאה זו היא נגד הקדושה, בזה הוא מטיב לעצמו לרגע, ולזולתו אין שום תועלה, במצווה של פרישות היא המצויה יסוד מצווה קדושה, הנכרת בפרטל בדרכי ההנהגה של האדם, ברעיון שאיפת הרוח מהרהבת מצווה זו על כל מפעליו ומעשיו של האדם, לרבות בינו לבין המקום ביחס זה מהדמה ענין קדושה לקדושת הבורא ית' בדמיון קצת. כבכיעשה של הקב"ה בבריאה כולה כמו"כ שבכל רגע ורגע מקיים את העולם וכל מעשיו הם מוקדשים לטובה וזולתו, כן רצונו ית' שיהיו מעשינו תמיד מוקדשים לטובת הכלל ולא להנאה עצמנו.

שומר ישראל שומר גם על מצבנו הרוחני של כלל ישראל. נשיאי ישראל הכי־בגים של כלל ישראל, במלכות התורה, יש להם בחירה ביחודה בשומר ישראל בארץ ישראל, לפיכך הרבנות הראשיה בימים הגדולים הוריתה באור פני מלך, של אהבת ישראל, אהבת הבריות, ונועם מדה, בגודל תורתם, טהרתם וקדושתם, איש גאון ואיש־מידות אחד־מיוחד היה הרב הראשי הגרי"א הלוי הרצוג זצ"ל.

הרב הרצוג, גאון כופלא בשני התלמודים, פילוסוף ובעל מדע במקצועו היה מגדולי הדור במידותיו והרוסיות, הוא נשא בעול זולתו והצטער בצערו של כל יחיד ולא נח ולא שקט כדי לפתור ולעזור בסבל של זולתו, כאילו היו עניניו האישיים. הוא התכתב בשו"ת עם גדולי הדור. הגאון ר' אהרן קוטלאר, אמר לי: „הרב הערצוג איז א מאוויהו־דיגער גאון". זכות גדולה נתגלגלה לידי בפגישתי עם הרב הרצוג בשיקגו ומשא ומתן עמו בדברי תורה. אישיותו המזהירה השפיעה הרבה על כל פוגשיו בעיר, למרות שהיה במקום רק זמן קצר. כולם ראו בפועל עדינות נפשו ונדבת לבו, חן וחסד. אצילות וקדושה היו טבועים בפניו, כולם הרגישו כי איש קדוש ושהור עבר בעיר זה השפיע על כל ההוגים, הן מסטרא דימינא הן מסטרא דשמאלא, כל אחד נתעלה והרגיש עצמו כאילו הוא במצב של שמחה. הוא הגיד שעורים בהלכה ואגדה. לא רק הלומדים שידעו להעריך חריפותו ובקיאותו, אלא גם משכילי העיר והמון העם חשו תענוג רוחני, ולא רק בעיר שיקגו. הוא עודד את יהודי ארה"ב בכל מקום בואו והזיק את רוחם.

חיים היו אז ימי חירום ושנאה ליהדות, כאשר שמע הרב שחיילות הנאצים ימ"ש מתקרבים, גמר בדעתו מיד לחזור לארץ ישראל. גדולי הרבנים בקשו שלא יעזוב את ארה"ב עד יעבור זעם, כי הוא מעמיד עצמו מכש בסכנה בנסיעה, הרב השיב: „דווקא בעת כזאת, חובתי להיות עם אחי בארץ ישראל". מיד עלה על האניה ההולכת לארץ הקודש תוך הירוק נפש וסכנה של מיבוצה ע"י צוללות הנאצים. תעודת הדברים האלה באה להבליט את הנקודה, שכל תורה שאין לה בית אב בטיבו של האדם ומדותיו אינה במסגרת המסורה של שלשלת חכמי התורה בכל דור ודור ממשה רבינו ועד עכשיו.

כשם שהילוכו בחייו היה בתבונה וישרות, אף־על־פי שחכם גדול היה ובקי בערמומיות של הצבועים, קיים מה שנאמר: „שמר תם וראה ישר", וכך דרכו בתורה למרות חריפותו ובקיאותו פילס דבריו בקו ישר. דן ושפט במישרים. ספרו הראשון „תורת האוהל" נדפס עוד בחייו היה בו חידוש במקצוע ההלכה, ספר שלם, שאינו אלא שיעור אחד הסובב על הלכה ראשונה ברמבים הלכות סנהדרין. ושוב נדפס ממנו ספר „היכל יצחק" שאלות ותשובות על אבן העזר, ועכשיו יצא ספרו על אורח חיים, שו"ת, מוקדש לזכר בנו בן כרעיה לאבותה בהוראה ובחכמה, מדות טובות של האב היו בבנו. הוא היה עדין הנפש ואציל הרוח, תלמיד חכם מובהק, הרב יעקב הרצוג ז"ל. הכרתי האיש ושיחו, כל מי שהיה במחיצתו נהנה מזוג רוחני מאישיותו, מדותיו הטהורות והעצימות ברוח של תורה.

ההקדמה לספר כתב בנו הדגול של המחבר, שיש בו ממדותיו של בית אבא, איש שהעמיד עצמו לשירות של כלל ישראל העם והמדינה, האלוף, פרשן מודרני בתבונה רבה, כמר חיים הרצוג שיחיה. הוא ירש חכמה פי שנים גם מאמו הרבנית, המשכלת והצדקת, העוסקת כל ימי חייה להטבת מצבם של כל הזקוק להטבה.

בניין גדול במושגי הלכה

כשאתה מעיין בספר הנך רואה שהמחבר שולט בכל מכמני התורה, ופתחים לו כל גנזי אוצרותיה. אין הוא נזקק למקורות בלתי האסור־פה הפעוטה שרוב מחברי הספרים של זמננו המתפיעים בבקיאותם כשתבשים בהם, הם זוכים לעצמם מן ההפקר. ידיעתו העצומה של המחבר בספרות החילונית ובקיאותו בפילוסופיא ומדע היו לו לרקחות וטבחות בשיפור לשונו וסגנונו, דרך הרצאה והסברה נוחה המתקבלת על הלב. הוא אינו מבעית אותנו בברק חידושיו, ואינו כאילו עלינו בנובד גימטריה. דרך תרות ומעוף לו, כשאתה מעיין בספר במהירות, נראה לך, לכאורה, שאין כאן כי אם חמרים־חמרים של מחשבות מרוקמות אלו בתוך אלו, הנובעות מתוך מעינות החכמה של המחבר, אך כשאתה מתבונן אל הדברים בשילוכותם, הנך רואה בנין ענקי והדר במושגי ההלכה, מרובה תאים ומרובה גזוזים של עמקות גדולה בקביעות יחס מושגים וחריפות דקה מן הדקה. הגיון בריא והיקר כראי מוצק. יש לציין, שאף שיש אופי מיוחד לחידושיו בצורתם החיצונית, אין שיטה קבועה ומסויימת בחידוש תורתו. אתה מוצא בו סברות שהם מדרך הלימוד הליטאי, תוך כדי דיבור סברה חריפה השייכה לסדר הלימוד של דורות קודמים ישנן ראיות מחודשות מעין אותם של ר' יצחק אלחנן ז"ל, פירושים וביאורים בבחינה רצוא ושוב, כדרכן של המחברים הספרדים האחרונים ז"ל, פלפולים ארוכים בדרכי הלימודים של דרשות חז"ל, ושוב מושגים מושכליים על פי יסודי המדע. כללו של דבר, אתה מוצא בספר הזה כל מיני דרכי לימוד כדרכה של תורה שע' פנים לה.

שו"ת בבעיות שעל הפרק

תשובותיו היו בבעיות העומדות על הפרק. יש שנוגעות ליחיד, ויש שנוגעות לרבים. יש ענין ששייך רק לארץ ישראל ויש שנוהגים בכל מקום ובכל זמן. יש שנכתבו בקצרה מאפס הפנאי, כמו שמעיד המחבר עצמו, ויש שהקיצור בא מפשטות המחשבה ומבהירותה. אין הוא מסתבך בסבך בסיים מצורפלים של פלפולים דחוקים. הרבה פעמים נכתבו תשובותיו באופן כאילו בפשטות ואם תעיין בהם היטב הכמצא הרבה מן החריפות ועמקות מחשבה בדבריו, ויש שהוא בא בארוכה ומבאר העקפה חז"ל וגישתם בעניינים הנוגעים לשמירת התורה וקיומה שיש בה משום התנגשות בין שומרי מצוות לאותם שאינם שומרי מצוות.

הוא דן, אם יתכן להתיר איסור דרבנן, כדי שלא יעבוד על איסור תורה. איך נבוא אנו להתיר בקביעות איסור דרבנן, כדי להציל אנשים הללו מאיסור חמור? שיהיו זאת לעצמם — יתירו ויצילו מהאיסור החמור, אבל לא שאנו נתיר להם. שהרבנות הראשית תתיר להם דבר זה — לבי מהסס מאד. אני חושש שבא נפיק מזה חורבא, שייראה כאילו אנו מקילים, ויבואו להקל, ולפיכך, לדעתי, הדבר מפוקפק כאד. ועיין סימן ל' — דברים נבררים בזה בגימוקים של טוב טעם.

הוא כותב שם: „ולבי רוחש דבר חדש: מה שמלאכה ע"י גויים הוא רק דרבנן, זהו רק באקראי. ובאיזה פעולה יחידה, אבל שיהא אדם עושה על ידי גוי את מלאכתו הקבועה הרגילה, אפשר שזהו איסור מדאורייתא, וכמו שכותב הרמב"ן לענין מקח וממכר, שאדם המחזיק חנותו פתוח בשבת בכחול, עובר על מצוות עשה של שבת (רמב"ן עה"ת פ' אמור עה"פ שבתון זכרון תרועה), ואף זה כך, שעושה את השבת חול, כשבית החרושת שלו עובד בכחול, אפילו ע"י גויים".

יש שאלות הנוגעות הלכה למעשה כגון, עבודת בסחוץ בשבת, כשמוכרחים לשמור בשבת על השדות בכלי נשק, שירכבו על סוסים ויעסקו בשומרים, או בלא סוסים ולהרבות בשומרים: הי מנייהו עדיף? — (סימן לא); דין המפעלת בכונות אוטומטיות מערב שבת — ההומין בישבת באוטו (סימן כ"ח).

על דרכי שמירת שבת במשטרה, פירוק משאות שהובא בשבת בשעת מלחמה, חיל לא יהי תרוצה להחליף חיל יהי בשבת, בדיקה חיכות לבירור חשש ועוד הכן דוגמאות מספר כדי ליתן מושג מהספר. ואמנם, כדי להעיר על תשובותיו צריך לכתוב ספר שלם ואפילו להעיר על תשובה אחת ולהוציא מה שיש בה, דרוש מאמר גדול בפני עצמו, ועוד הזמן למועד בס"ד.

הריני מעתיק כאן מה שכתב לנכון בנו של מר חיים הרצוג נ"י בהקדמה: —

„אבי ז"ל ראה לנגד עיניו תמיד את צרכי העם, הזמן והמדינה. אוצר הפסקים והתשובות שהוא התיר מאחוריו מעיד על גדלותו בתורה, הבנתו את בעיות השעה ובעיות העם, דאגתו לפרט ועבונתו להפעיל את ההלכה תוך שימוש בסמכותו הבלתי מעורערת כגדול בתורה על מנת לקרב את הלבבות, ללוות את צרכי חיי המדינה ולשמור בקנאות ובגאווה על מקומה הנאה של הרבנות במדינה. את זאת, הוא הצליח לעשות עקב גדלותו בתורה, סמכותו כמשפטן מעולה, אומץ לבו בהגנה על הערכים הקדושים אשר התוו את דרכו, בקיאותו במדע ובהתרבות העמים ואהבתו של הזולת".

לבסוף „חברא למרא וטיבותא לשקיא", בחכמה גדולה מלאכה של אמנות עשה ידידי הרה"ג איש האשכולות הרב ולמן דרוק שליט"א בסידור ועריכת הספר בהוספת ציונים והערות נבונות בשולי העמוד, ואפריון נמטיא, השואות ותן חן.

אזניים לתורה, עיניים לתורה

(שיחה עם ר' אליהו רובין, יוזם אידור התלמוד, להופעת מסכת ראש־השנה לבתי־ספר ולעם)

מאת יהושע שמש

ליבוד התלמוד אינו מן המקצועות ה„אהודים" — אם לנקוט לשון המ־עטה — בבתי־ספר רבים. הלשון ה־ארמית, הטקסט הבלתי מנוקד וה־בלתי מפוסק, מבנה הפלקא וסוגיא התלמודית, מושגים ומונחים מופ־שטים שאינם בהויים כל צורכם — כל אלה מקשים על הבנת התלמיד, ולא רבים הם המורים המצליחים ל־האהיב את מקצוע התלמוד על תל־מידיהם. עומק הנושא וקוצר המשיג גורמים לכך, שזמן רב מתבזבז על התגברות על קשיים בלשון, בתוכן ובצורה וכך קורה לא פעם שאין התלמיד זוכה להתבשם מלימוד סו־גיה תלמודית, אלא תועה במבוך של קשיים ובעיות. אין תימה, אי־פוא, שהמורה עומד בפני סבך של בעיות מתודולוגיות, ענייניות וטכ־ניות בהוראת המקצוע, ולא תמיד הוא מסוגל ומצליח להתגבר עליהן.

מציאות זו הנחתה את אינג'נר אליהו רובין, איש חינוך ומדע, ב־יוזמתו להוציא לאור תלמוד לבתי ספר ולעם, במהכונת חדשה ובצורה מודרנית. מספר מר רובין: „זמן קצר אחרי עלייתי ארצה, בשנת 1946; כשבני הגיע לבר־מצווה, החלטתי לשבת עמו בשבתות ולהרחיב את ידיעותיו בגמרא. והנה התברר לי כי לגבי התלמידים בבתי הספר גמרא הוא המקצוע הקשה ביותר. דף גמרא לא מנוקד ולא מפוסק, שלשונו אר־מית ומושגיו לעיתים מופשטים — קשה לקרבו להבנתו של תלמיד בן ימינו. הלכתי אל ד"ר שוורץ, שהיה אז מנהל המוזיאון של תל־אביב, ר שאלתיו אם קיימת גמרא מנוקדת. הוא צחק לי ואמר, כי גמרא מנוקדת היא דבר שלא היה ולא נברא. ובכן, התחלה הצעתי למחשבה, כי יש צורך לנקד ולפסק את התלמוד. אחרי ש־התחלתי לגלגל את הרעיון, בחוגי רבנים ואנשי חינוך, הסתבר כי לא די בניקוד ובפיסוק, אלא יש צורך גם בתרגום, בפירוש מודרני וב־אילוסטרציות, להמחשת עניינים שו־נים הנדונים בסוגיה".

בוועידה העשירית של הפועלי־בחודש חשוון תשי"ד, אמר מר רובין, בין היתר: „צריכים למצוא את הדרך כדי לקרב את הלבבות את התלמוד ולהקל את הדברים, שיהיו נוחים לקריאה ולהבנה. יש צורך הכרחי ל־תרגם את התלמוד לשפה העברית, להכניס בו ניקוד ופיסוק. יש צורך למצוא את הדידקטיקה והמתודיקה הנכונה בלימוד התלמוד וכמו־כן את האילוסטרציות אשר אנו צריכים ל־הכניס בו, כדי להמחיש את המו־שגים".

ובכן, נתגבש הרעיון, אך הדרך לביצועו היתה קשה וסבוכה. כאמור, נפגש מר רובין עם רבנים ואנשי חינוך רבים, ליקט רעיונות והצעות, זכה לתמיכה ולאהדה — אך כדי להוציא את הרעיון מן הכוח אל הפועל, נחוץ היה בעבודה עצומה, בדיקנות ובהתמסרות, במאמצים ו־באמצעים. על המלאכה המסועפת ני־צח מר רובין, הרואה בעבודה זו את מפעל חייו, ובימים אלה יצאה ב־הוצאת „האגודה לאידור התלמוד ו־לחקר ההורה שבעל־פה" המסכת ה־שניה, מסכת ראש השנה, קרוב לשש שנים אחרי שיצאה המסכת הרא־שונה, מסכת יום טוב (ביצה).

אליהו רובין

בדף ט' עמוד ב': „תנו רבנן, אחד הנוטע, אחד המבריך, ואחד המרכיב, ערב שביעית, שלושים יום לפני ראש השנה, עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית. פחות משלושים יום לפני ראש השנה, לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית". ב־מהדורה „אידור" מופיעים איורים מ־אירי ציבים של נטיעה, הברכה ו־הרכבה. אחר כך בא הסבר מדעי על טיבן של פעולות אלה ומוסבר כיצד ובתי ניתן לוודא אם הצליחו פעו־לות הנטיעה הברכה וההרכבה. וכך מקבלת הסוגיה אופי מוחשי ומובן. בכלל, ראוי לציין, כי במסכת הס־ברים והציורים למכביר, המטחישים צמחים ובעלי חיים הנזכרים בה.

בדף כ"ה עמוד א': „אמר להם רבן גמליאל לחכמים: כך מקובלני מבית אבא, פעמים שבא בארוכה, ופעמים שבא בקצרה". הפירוש מס־ביר כי „יש חודשים שמולד הירח החדש בא בדרך ארוכה, כלומר הוא מתגלה לאחר העלם ארוך יותר, ויש חודשים שהוא בא בדרך קצרה, כ־לומר העלם קצר יותר. כלומר, אין כירוחי הזמן של העלמי הירח בכל החודשים שווים". הפירוש מבהיר את הענין, אך כדי להמחיש את הנושא בא בעמודה ה„אידור" הס־בר מדעי מפורט על דרכה של כדור הארץ והירח במסלול אליפסי סביב השמש, בלוויית שרטוט. ואז המוש־גים „בארוכה" ו„בקצרה" מובנים ל ברורים.

ובדף ל"א עמוד א', כשמדובר על עשר מסעות שנסעה שכינה ועשר גלויות שגלתה סנהדרין, בא איור ובו תיאור בית המקדש ואיזור הר הבית והר הזיתים — כדי להסביר את ענין מסעות השכינה, ובאה מפה של ארץ ישראל ובה ציון עשר גלו־יות שגלתה סנהדרין.

פתחו במסכתות סדר מועד

מר רובין נרתם להוצאת התלמוד המאוייר בכל מרצו ומאז שיצא ל־פנסיה, בשנת 1963, הוא שקוע כל כולו במפעל זה. כשההחל בהגשמת הרעיון, מימן מכספו את הוצאת ה־מסכת הראשונה, והוא אשר מגבת על המלאכה לפרטיה. מרן הגראי"ה אונטרמן הציע כי יחל בהוצאת מ־סכתות הסדר מועד, כדי לקרב את הילד לא רק לעולם התלמוד אלא גם לעולם החגים. ואכן, כאמור, ה־מסכת הראשונה היתה מסכת יום טוב (ביצה) ועתה יצאה לאור מסכת ראש השנה. המערכת מורכבת מרב־נים, תלמידי חכמים ואנשי מדע ב־עלי שם. בראש המערכה של מסכת ראש השנה עומד האדמו"ר ממונק־אטש, הרב י. י. רבינוביץ, רבה של חולון. תרגם ופירש ר' ש.ד. גבריהו־גוססמן. ניקד ופיסק הרב ר' ש. מן־ההר. על עניני צמחים וחיות אחראי פרופ' י. פליקס. מפות ושר־טוטים, אגר' ש. רובין, הלוה העברי: אינג' א. רובין העורך. כן יש ב־מערכה יועצים בתאוריים שונים, א־מנים וציירים.

בבסכת ראש השנה נדונות באר־יכות הלכות קידוש החודש, ובסוף המסכת מופיע פרק ביחוד, משל ה־עורך, על יסודות הלוח העברי. ב־פרק זה הסבר מדעי להבנת העניי־נים האסטרונומיים הקשורים בלוח העברי. ויש בו בכדי להקל על ה־בנת עניני מולד הלבנה. העיבור ולכו'. נוסף לכך מופיע ציור מבאר על מסלול „ארץ־ירח" סביב השמש בבשך הדיש. בסוף המסכת עוד נס־פחים רבים וחשובים, כמו טבלאות לוח העברי עם ביאור באנגלית, אלף־בית עברי ואותיות רש"י עם ערך מספרי: תולדות התנאים וה־אמוראים המופיעים במסכת, לפי ס־דר א—ב: מפתחות לפסוקי התנ"ך במסכת; לשון חכמים — אפרית, ביטויים, גורים, דרכי עולם הלי־מוד; מפת בבל ומפת ארץ־ישראל בימי התלמוד, ועוד.

ספר־עזר מומלץ

גורמי החינוך הכירו בחשיבותו ר בערכו של המפעל, והתלמיד המאו־דר הומלץ כספר עזר לבתי הספר. מר רובין מציין בסיפוק, כי מסכת יום־טוב יצאה כבר בשתי מהדורות, ב־3000 עותקים. עתה נמצאת המ־סכת הבאה, מסכת מכות, בשלבי הדפסה. „קצב ההוצאה לאור הוא איטי", אומר מר רובין, „ויש לעבוד בעת ובעונה אחת על הוצאת כמה מסכתות. ב"ה שהשיטה התקבלה ר יתאורהו, אך נחוץ שמוסדות הור־מים שונים ישו כתף להמשיך בהג־שמת המשימה הקדושה".

דרך חיים

אינג' אליהו רובין נולד בקורד־בה שבסלובקיה. אחרי הבר־מצווה למד בתלמוד תורה בניישרה, לאחר מכן למד בישיבות בגרוסווארדין ר הונגדורף. אחרי שסיים את בית ה־ספר הריאלי בבודאפשט, למד הנ־דסת מים בבית הספר הטכני הגבוה בפראג, ובתום לימודיו באוניברסיטת קארל בפראג היה למורה תיכון ב־מתמטיקה ובפיסיקה. לימד בבשך עשרים שנה בתיכון העברי במונ־קאטש. מפעילי תנועת המזרחי, ב־1931 ציר בקונגרס הציוני בבאזל וציר בוועידות שונות של המזרחי, הסוכנות היהודית וכו'. אחרי שניצל בעמק הבכא באושוויץ פעל לארגון מחדש של הגימנסיה העברית והע־ברתה לבית המדרש לרבנים בבוד־אפשט. עלה ארצה בשנת 1945. ב־מקצועו כמהנדס־מים עבד במחלקת המים של עיריית תל־אביב ואח"כ באגף המים של הסוכנות היהודית. כמו־כן ניהל אולפן לעברית. הוציא ספרים מדעיים שונים ופרסם עבודות מדעיות שונות.

ומאז יצא לפנסיה בשנת 1963, אין הוא חסר עבודה. התלמוד ה־מאויר, שהוא העושה והמעשה ל־הוצאתו, מעסיק אותו בכל נפשו ר מאודו. התלמוד המאויר, מפעל חייו, נתקבל באהדה ובהערכה, והוא מלא סיפוק על כי רעיונו להגדיל תורה ולהאדירה קרם עור וגידים. רבים ב־ימינו שואפים ופועלים להגשים את מאמר חז"ל „עשה אזניים להורה", במובן של יצירת כלי־עזר להבנת ה־תורה ולהקלת הלימוד בה. זכה ר' אליהו רובין וכמפעלו עושה אזניים לתורה, ואף „עיניים לתורה", כשה־איורים והעיטורים ממחישים את ה־נאמר בסוגיה ומקרבים את הלומד המעיין ללימוד התלמוד.

הקלה על הלומד

מסביר מר רובין את יסודותיה של השיטה החדשה: „המסכת הזכונה ב־שיטה פשוטה, כדי להקל על הלומד, על־ידי ניקוד ופיסוק, תרגום לעברית מדוברת, פירוש חדיש, ואילוס־טרציות ענייניות להמחשה. המסכת ערוכה בצורה שהדף החדש מקביל לדף הישן. נשמרת צורתו המקורית של הדף, כשמצידיו רש"י, תוספות, עין משפט, מסורת הש"ס וכו', ב־שהטקסט של הגמרא מנוקד ומפוסק. בעמוד שמשמאל מופיע התרגום, כ־שמצידו האחד הפירוש ומצידו ה־שני האידור (בלשון הזה א"לי ר' אנוהר), ובו איורים (אילוסטרצ־יות), ציורים, שרטוטים, צילומים ר־דברי הסבר. בתרגום גופו יש כו־תרות בראשי הפרקים, המכוונות ל־נושאים שונים, וקטעים מיוחדים א־חרים. לפעמים מתוספת מלה ב־סוגריים להבנה השוטפת של ה־עניינים. בסוף כל דף יש שאלות עינייניות לחזרה, המעלות את קצב הלימוד ומשמשות גם כעין סיכום. יש, כמובן, ללמוד וללמד לפי הדף המסורתי המנוקד, בעזרת רש"י, ר כרגע שמתעורר איזה קושי — פו־נים אל הדף החדש, מעיינים בתר־גום, בפירוש ובאידור. אחרי הכנה כזו לא ייקשה על הלומד לעבור ב־כשר. ואמן גם לעיון בתוספות".

פופולאריזציה של התלמוד

למי מיועדת השיטה החדשה? אומר איש שיחנו: „שיטה זו, המכוונת בעיקר להלמיד המתחיל בבית ה־ספר, לכל סוגיו, והמותרות להצעיד בהתקדמות ללא האמצות יתירה — כוחה יפה ויעיל גם לאותם המעיי־נים, הרוצים לחזור לגירסא דינקותא, ולהתעמק בליכוד הלמוד. שיטה זו עשויה להביא לידי פופולאריזציה של התלמוד. ההסברה הקלה תספק את הלומד והוא יתעמק בלימוד ב־אהבה יתירה. היא תוסיף בזכבו ה־מוגבל של התלמיד בבית הספר, ר הבקצוע הקשה הזה לא יהווה עוד טירחה ואבן־נגף בהתקדמותו. בסי־סה זו יוכל התלמיד להספיק ללמוד חומר רב יותר. המורה יפיק תועלת רבה, שכן התלמיד יוכל להתכונן בעצמו לפני השעור ולא לחזור על החומר אחריו. האילוסטרציה, היו־צרת מתח בין התלמיד והתמונה, כ־חד, והשאלות בכל עמוד, שיש בהן אתגר לעירנותו של הלומד, מאידך — מועילות להלמיד ומקילות על ההוראה. ילד נבון יגיע לידי מחשבה והקירה ויבוא למסקנה כי ראוי לו ללמוד ולהעמיק יותר. כל מטרתו

פרקי אמונות ודעות

מאת י. אריאל

יצאה מהדורה שניה שתוקנה של הספר הזה: פרקי אמונות ודעות, מאת אפרים א. אורבך, בהוצאת־ספרים ע"ש י.ל. מאגנס, ה־אוניברסיטה העברית.

פרופ' אפרים א. אורבך, בפרקו הראשון „חקר תולדות האמונות והדעות של חז"ל" מודיע לנו שמגמת ספרו, לתאם את אמונותיהם ודעותיהם של החכמים כתוך ידיעה, שהיו זרמים אחרים שעקבותיהם נשארו לא רק בכתבים הגנוזים ובמגילות, אלא גם בדברי חז"ל עצמם. לפיכך יש צורך לבדוק גם מקורות חיצוניים וכתתיים ואז יתברר שלא כל רעיון והוראה המופיעים בכתביה של כת הם חידוש המיוחד לה, אלא חלק של מסורות קדומות.

תשומת לב המחבר נתונה לביאור המקורות על ידי עיון כהיכן ומי־בורר ומתוך הרקע ההסטורי שבו צבחו וגדלו. וכאן יש להדגיש את דבריו ש„היסוד העיקרי של תורת חז"ל הוא הפסוק, וכאן כי כל הפעם ולימודם היה להדריך את ה־עם בדרך התורה והאידיאלים של הנביאים במציאות וזמנם ובמגעם. המציאות אמנם השפיעה תכיד על דרך הספת החכמים ההסברתם ו־צהים אף על ניסוח דבריהם והנ־מקתם. וכן הסביבה את הוהבה על תוכנם. יש איפוא צורך לברר את בהותה והיקפה של פעולות הרהיה על ההופעות החברתיות; ולבדוק ברת השפעת הכוחות הפוליטיים והחב־רותיים על ההשקפה הדתיות. לדעת המחבר הסביבה והעולה השפיעה בהרבה אם כי היו מאבקים ופולמוס.

ההורה, היא אשר עיצבה דמותם היהודית, ובכ"ז רבים הטיפוסים א־צל החכמים ואפיים האישי הטביע את חותמם על מחשבתם ודרך לי־מודם.

בהתחלה דבריו הגדיר מחברנו את הכוונה חז"ל כפי המקובל, שהכוונה היא, לחכמי התורה שבעל פה הנו־כרים במשנה, התוספתא, מדרשי ה־הלכה, התלמודים ומדרשי האגדה, הללו, פעולתן משתרעת על השש מאות שנה, מהימים שלפני כדר ה־חשמונאים עד לכיבושן של ארצות ים התיכון ע"י הערבים. תקופה אר־רוכה זו, עשירה בהתמורות כבירות ששינו את פני העולם. כיבושיו של אלכסנדר הגדול, התפשטות הרבה יוון בארצות המזרח, חדרה גם ל־ארצנו וכאן ההתנגשות ומלחמת ה־הרבות בין המתיוונים לבין החסי־דים התחשמונאים. בתקופת החשמו־נאים ולאחריה עד חרבן הבית קמו רתוך העם הנופות אשר אמרו ל־הטביע חותמן על האומה הישראלית וביחוד הכתיוונים אשר התנכרו ל־מורשת אבות ונעזרו ע"י אנטיוכוס הרביעי. בסופם של המאבקים ב־דורות ההם הגיעו חז"ל לגיבוש ה־אידיאה ההרגשה ולניסוחן שנת־קבלו כעיקרי אמונה והיו משותפים לחכמים ולכלל האומה, אולם נשארו נושאים השאלות, שדעותיהם של

דברים מסכמים

הספר בא איפוא להת היאור מ־סכם של אבונותיהם ודעותיהם של חז"ל כתולדותיו של מאבק על הח־דרת אידיאלים דתיים ומוסריים לחיי יום־יום של הציבור ושל היחיד אגב שבירת שלמותה ואחדותה של האומה, והכיונה דרכה בעולם הזה כהכנה לקראת עולם אחר שכולו טוב. מורותם של החכמים היתה

חז"ל עליהם אינן זהות עם האמונות וההשקפות שרווחו בעם ורבים ה־ענינים שלגבם היו, גם החכמים ה־לוקים בינם לבין עצמם. למען קבל המוגה בלאה מהשקפותיהם חייבים גם להשוף את האמונות והדעות ה־מונחות ביסודן של הלכות רבות ולא להסתפק במאמרים ופתגמים ודעי־נה דתיים ומוסריים הנמצאים ב־ספרות חז"ל. אין בנקודות חז"ל דיוז שיטתי בפרקי אמונה ודעות ואין גם סוגיות רצופות הדנות בנושא אחד ולכן יש צורך לצרף ולסדר את ה־חומר המפוזר לכלל מסכת כהשבה אחת.

אוצר רב

אוצר גדול של מונחים ומושגים ניכר בתקופת חז"ל, מהם שאינם ידועים, לפחות לא כשמותיהם, כ־מקרא ומהם שנודעו אמנם, אבל קבלו מובן ותוכן שונה. המושגים: עולם הזה ועולם הבא, יצר טוב ו־יצר רע, תשובה וגאולה, תחיית ה־מתים, שכר ועונש, מצוה ועבירה, מלכות שמים, גמילות חסדים, גיהנם וגן עדן. וכן התארים והכינויים ה־חדשים של האלקים, כגון: מקום, רבונו של עולם, הקב"ה, רחמנא, גבורה, שמיים מיבכיעותם על הבור־שגים האלה לא הוגדרה ולא נדונה לפרסיה במקורות.

דברי חז"ל נתקבלו כמקור סמכות עליונה — אבל הרות ניתנה לידי הדורות הבאים לפרש את האמונות שבו. הפילוסופים של ימי הבינים, המקובלים והחסידים, כולם הסתבכו על מאמרי חז"ל בהרצאה שיטותיהם. הפרו' אורבך אינו בא להדש כאן שיטה פילוסופית על סמך דעות ר רעיונות של חז"ל, הוא חוקר, וחו־קר מובהק, המתרחק מכל צל של אפולוגטיקה השערות חדשות, אלא הכל מהמקורות עצמם וממה שניתן ללמוד מהם „בשיטות שפיתוח ה־חקר התלמודי, שאינן אלא השי־טות הפילוגיות המקובלות. דרישה השומת לב לדרכי הפירוש ההדוש שנקטו חז"ל בהלכותיהם ובאגדו־תיהם והן לעיצוב האמונות, צורני, ששיוו לדבריהם הפי".

יפים דברי המחבר על חז"ל: „עי־נים וליבם מופנים היו כלפי מ־עלה, אבל סיפוק אחד לא היה מצוי ביניהם. גם לא בין אלה שעסקו ב־מעשי מרכבה ובמעשי בראשית — והוא זה של המיסטיקן, השואף ל־השתחרר מהאני שלו. ואגב כך הוא עוסק רק בעצמו. את תפקידם ראו בפעולה בעולם שלמטה, היו חכמים שנטו לקיצוניות בהנהגתם ובכעשי־הם, היו שהוסיפו לדרך של פשרנות, שאמנם לא נקבעו לפי מידת הנו־חיות, היו שהלכו בדרך ההומרה ר ההקפדה, והיו שהתפיגנו מידות קי־צוניות של אהבת הבריות ומסירות נפש לזולת. רובם ככולם הכירו את סיבוכי החיים על סבלם ושעשועם, על שמחתם ואסונם, וחיים אלה שי־משו להם גם אבן בוחן לאמונותיהם ולדעותיהם" (ע' 14).

אין עוד מלבדו

בפרק השני האמונה „באל אחד" קובע המחבר שהרעיון המונותיאי־סתי על אל אחד, שאין עוד מלבדו, היה בראשית תקופתנו נחלת הכל, והחובה לקרוא פעמיים ביום שמע ישראל הוא קדום מאד. העיקרון של האמונה באחדות המוחלטת ובאמי־רת שמע ישראל ה' אלוקינו ה' א־חד, היתה הכרזה פומבית כי אלוקי ישראל הוא אלוקי העולם ואין עוד מלבדו. השגתו של רעיון זה לא נר־אתה פשוטה לגבי „כל באי עולם" ידכבים ראו אותה כתוצאה של התי־שבות ואת הדרגות השונות מצאו במקראות. מחברנו מביא את המכיל־תא עיד ההבדלים במכרת ה' שבין יתרו — רחב ונעמן לבין זו הטהורה והאחדותית, ביותר של משה רבנו.

בפרק השלישי, שכינה — „נוכחות האל" מובא בראש הפרק כאמרו של ר' אבא בר מבל: „אמר ליה הקב"ה למשה: מה אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא: פעמים שאני נקרא באל שדי, בצבאות, באלקים, בה'. כשאני דן את הבריות אני נקרא אלהים, וכשאני עושה מלחמה ב־רשעים אני נקרא צבאות, וכשאני תולה על חטאיו של אדם אני נקרא אל שדי, וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה', שאין ה' אלא כ.ת רחמים, שנאמר: ה' ה' אל רחום ר חנון: הוי אהיה אשר אהיה — אני נקרא לפי מעשי". כאן אנו מוצאים מידות האלוקים ופעולתו ועל יחסו לאדם — לפי מעשיו. כל תורות האבות והעם, הן עדות אחת דבת פנים „כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך" דברים כ"ג) מהמקרא קבלו חז"ל את האמונה על האלהות שהיא רוח ולא בשר וחלילה לנו לצייר ב־דמיוננו את האל על ידי יצור כל שהוא על האדמה או על צבא ה־שמים. המלחמה נגד הפסילים הוא מלחמה נגד הגשמת האלהות ובכ"ז אלהים מופיע ומתגלה לעין הבשר בדמויות שונות כמלך יושב על כיס־א, כזקן מלא רחמים.

פרופ' אורבך אומר: „השאלה ה־עומדת לפנינו היא אם המושג ש־כינה והשימוש בו בתלמודים ובמד־רשים מעיד על השקפה המפרידה את השכינה מהאל כבר נהלכו בשאלה זו חכמי ימי הבינים" (ע' 31). מז־כיר את דעתם של רס"ג, הרמב"ם ור' יהודה הלוי בניגוד לדעתו של הרמב"ן ועוד. אגב כך מציין מ־חברנו שבמשנה אין המונח שכינה נמצא אלא שתי פעמים (אבות פ"ג) אלא בתוספתא ובמדרשי ההלכה, ב־ספרות התנאים משתמשים במונח שכינה, כשמדובר על הופעת ה' ועל קרבתו לאדם ור' עקיבא השתמש ב־כינוי שכינה בדרשתו: „איש ואשה זכו שכינה ביניהם, לא זכו אש אוכלתם" (סוטה י"ז). הבירורים ב־נושא זה והמובאות מכדרשי חז"ל מוכיחים שאכן יש שוני בהבנת ה־מושג — שכינה.

כל פרק משבעה־עשר הפרקים הוא מחקר בפני עצמו, מרובים בו דברי חז"ל לצידם של הבירורים והדעות השונות של חוקרים בנדון ונבחפק ובביא עוד דוגמא של בעיה שהיתה במחלוקת והיא: ההשגחה ומידת ח־ריתו של האדם ובהירתו החפשית. כבר יוסף בן מתתיהו מספר לנו על המחלוקת בבעיה זו אצל הכיתות בישראל בימי הבית השני.

המונח „השגחה"

פרופ' אורבך מציין אגב, שה־מונח „השגחה" הוא בידוע, חידושם של בני תבון „חז"ל לא יצרו מונח דומה, אבל את ענינה של ההשגחה מצאו כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים והם הרבו להה־בוגן בדרכיה, לעמוד על סיבה ו־להורות על מסמעותה, שתי פנים להשגחה זו: האחת היא — הנהגת העולם, הכלכלן בטבע ויפוק צר־כיהם של כל באי העולם. הנהגה זו כוללת את כל הנבצאים. גם את

(סוף בעמוד 5)

לפרשת השבוע

קרח

ויקח קרח

(ט"ז—א')

מבואר בספר אור הגנוז ל־פרש דברי משה רבנו: „רב לכם בני לוי" — היינו: רוצים אתם את הגדולה לכם, בשבילכם, ולא למען ישראל. והיה האנשים אברו להפך: „רב לכם כי כל העדה כלם קדושים" — כלומר: ה־צדה כולם קדושים ולא צריכים למנהיג, אלא שאתם רוצים ל־היות מנהיגים להנאתכם. אבל האמת היא כי משה ואהרן לא התכוונו לשררה, ולא הי"ה להם שום הנאה מזה. לא כן קרח — „ויקח קרח", שרצה ליהנות.

(אך פרי תבואה)

*

לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם

(ט"ז—ט"ו)

כלומר: אפילו אם הייה אחד מהם מוכן לשרתני כחמור למשא, לא נשאתי מנו לטובתי בגין ד־ להרע לטובתנו, וכזה ולא הר־עותי את אחד מהם — זהביה משפט (נחל קדומים, בשם רי"א)

*

ויקהל עליהם קרח את כל העדה

(ט"ז—י"ט)

לפי פשטות הכתובים נראה, שקרח לא הקטיר קטורת, שלא הוזכר שהקטיר, וכן מוכח ב־פרשת פנחס: ותבלע אותם ואת קרח... באכול האש את המישים ומאתיים איש (כ"ו—י'). כי הר"ן איש היו גדולי ישראל, והיו הול־כים בתומם להראות בנסיון כי האיש הקדוש. וכאשר אמר להם כשה שיקריבו קטורת, ובזה יד־דע ה' את אשר לו, עשו היכך כאשר צום. לא כן קרח. הוא ה־בעל מחלוקת, והי"ה מקנא ב משה. דעתו היתה שלא לשמוע אל משה, ולכן לא השפך בה על הר"ן איש, לכה הם שומעים ב־קולו לקחה מחתות. וזהו שכתוב: ויקהל עליהם קרח את כל העדה — היינו: הקהיל על הר"ן איש את כל עדת ישראל, ללעוג עלי־הם, על שלקחו הקטורת ועשו כאשר דיבר משה.

(משך חכמה)

*

א־ל אלוקי הרוחות לכל בשר האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף

(ט"ז—כ"ב)

רש"י: אלוקי הרוחות, יודע מ־חשבות. בזה התחננו: האיש אי־חד יחטא ועל כל העדה תקצוף? הרי גם כשנן יצא הקצף על בנ ישראל, אלא שחטא, ואז ביון ש־שהוא לבדו מעל בחרם? אלא ש־זה הזוקה ככו שלא יצא הכל. ישראל, אל שחטא, ואז ביון ש־מחובר הוא לכלל, נחשבים כו לב כנוף אחד עם החטא, ויתב־שיעשו כולם בגלל החטא של ה יחיד. וזה נאמר במדרש: לכה נמשלו ישראל לשה? מה שה זה קה באחד מאבריו וכולם ברגי־שים, כך ישראל, אחד לוקה ו כולם מרגישים (ויקרא — פ"ד) אבל מי שעבירה לגבוה בגלל יש־ראל, אין לו שום שייכה לכלל. ואין אחרים נענשים עליהם, כמו שאמ החכמים אכר בן האדם, ד אחריבך החכמים שום בן אומ: אמר — אין שאר האבכים ברי־ניסים. והנה קרח אמר שהוא חלק רק על משה, אבל כלפי ד מהשכחו חלק גם על הקב"ה ר תורתו. עליכן אמר משה: אתה הכל יודע התוקים של ה', ואבי־כן בין שפרש מכלל ישראל, ב־רק משה הרק מקבתו: אל אלוקי ה' הרוחות לכל בשר — כדברי רש"י: יודע מחשבות — ויודע אתה ש־הוא כתר בעיקר — ואביבין ה'. איש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף? הרי הוא רק אחד ולא כחובר לכלל.

(אבני שהם להרי"ם קלוגר)

*

עבודת מתנה אתן את כהונתכם

(י"ח—ז')

בעבודת ה' יש עבודה בהגר ועבודה במשא. האיש שלא נבדו להלוסין מהוזריות העולם הזה, עבודתו היא עבודת במשא, כי ה־עבודה היא עליו למשא, ולא עד כר משום שעזהו ה'. אבל מי ש־נבדל לגברי כענייני העולם הזה — גם בעולם הזה מכעימו ה' מעין עולם הבא, בחינת „עולמך תראה בחייך", והתענוג הגדול ביותר שלו, היא העבודה בתורה ובמצוות, ועבודה זו נקראה: ע־בודת מתנה אתן את כהונתכם. הידי זקני הקדוש מהרמ"ן (הר־בסולם ושא — הי"ה הרבי ר' זושא) אמר, שאינו מצפה להשי־לום שכר על עבודת ה', כעת שנהדע לו מגדולתו, רק עיקר תכוות השכר היא על ה־עבודה שעבד כעבד נאמן. אבונה אומן.

(אגרא דכלה)

*

בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה, כי לא מלבי

(ט"ז—כ"ח)

אונקלוס מתרגם: ארי לא מ־רעותי. המכוונה בזה, שלא יאמרו שהיו המעשים כתוך השתדלותו של משה ורק אחר כך הסכי־מה דעת עליונה אליו, כבר היכנו: צדיק גוזר והקבה מ־קיים, אלא שכל המעשים שצוה מאת שאתעיתרא דלעילא, ובוהוה הוה ה' עשה את כל המעשים. וזהו „ארי לא ברעותי" — ב־לומר: לא בשביל מה שרצתי ע־שה ה' את כל המעשים האלה, אלא הוא אשר שלחני.

(אבני שהם להרי"ם קלוגר)

*

כל הקרב אל משכן ה' ימות, האם תמנו גוע

(י"ז—כ"ח)

האם תמנו לגוע — כלומר: ה־אם שלמה ותמה הגזירה שבהיה בטוחים שלא נגוע עוד? הרי לא כך הדבר! עדיין לא תמנו ל־גוע, כי כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות — גם להבא, ותנו בסכנה זוה בתמידות.

(כלפי"ם)

ליקט שלמה יהלומי

במעלות קדושים

מאת צבי יאיר

הילד — שרק דקה / של חייו / עוד לו נותרה, / מול מרצחו עמד — / נציב־אימה, / תהום פלצות / בעינו הפעורה.

הילד את כל / העולם אוהב / מרחם ומחונן / את ואויב, / על רמה לא ידרוך / מחמלה ורוך. רועד תום בר / מול רשע / עכור־אכזר. יקוד

כפור־תופת / בחרון פני רצח. / סופת קרח / מסתערת בשצף / על שלהבת זכה / כאגל דמעה.

אימת תמהון / באישתי ילדות / מתל־קחת: / למה הזר הזה / מבקש / את נפשי לקחת? / מדוע יגדע באבו / שיח רך, / כולו רחש, / לבלוב חיו, / פורש זרועות / אל אהבה ואביב?

עומד הילד / מול מר הקץ, / גלמוד, נעזב / במרחבי השממה... / בדידות כל העולמים / בנפשו נצטמצמה. / נצב הילד — / זעקה קפואה / במישור האימה. / ערער בערבת עולם / ערער בערבת זמנים / והמאכלת השלוחה — / התודן בערבה.

אך מי המחנה העצום / הבא מועף / על רכב אש / ובסערה מופיע — / וחזר לו / כזוהר הרקיע? / מחנה לוהט / יוצא חוצץ / וכחומה מתיצב / בין טומאת המרצח / וזוך הילד הגווע?

הנם רבבות אלפי / טהורי דור הדור / קדושי נצח ישראל / מעתי הרשעה / נרמסי הזדון / כורתי הברית / על מזבחות האומן.

במחול אהבה/ במעגל אורה / הם עוטרים / את הנפש הצחורה. / בהמון רחמים, / בחמלה עדנה / על כפים ישאוה / ועל כנפי רננה / אל מעלות קדושים — / ליסודה לבנת ספיר / בחומת המשפט / הנבנה על תלו / לשבצה אבן אקדח / בשערי הצדק / המתנער מעפר / ונשא וקם — / עד היום / בו תרום / ותתעלה ותתקדש / לפנינה זוהרת / בכתר עליון.

הוויטרז'ים בבית הכנסת

מאת חוה זהבי

קלייר סילרד: ויטראג' בבית-הכנסת

הזמנה מקורית נשלחה אלי לא מכבר. המוסד המזמין איננו גלריה, אינו איש יחסי־ציבור, אף לא הנהלת מוזיאון, אלא רב ומנהיג בית כנסת: הרב י. אנגבבר ומר יעקב צובל ראשיו ומנהיגיו הרוחניים של אחד מבתי הכנסת היפים ביותר בת"א, היכהו בית הכנסת „אהוד שיבת ציון" ברחוב בן יהודה.

בבנייננו החדש של בית הכנסת, הוצגו בפני המהנדס, החלונות הצבעוניים שיופים הלומי, יצירתם המשותפת של קלייר סילרד ופסר רוז'ה. התכנית, הציור והעיצוב הם משל הציירה, והביצוע הטכני והנקי כל כך, כפידים על ידיו של האומן פסר רוז'ה, שעלה מארה"ב.

מסורה עתיקה היא לפאר בתי כנסת שלנו ביצירות אמנותיות, על כך מעידים ממצאים ארכיאולוגיים, ונחשפו כידוע פסיפסים, ציורי קיר בכל רחבי ארץ־ישראל ובקהילות אסיה.

הוויטראז'ים, או יותר נכון, סידרות הוויטראז'ים של קלייר סילרד, מוקמים, בשני צידי קירות בית הכנסת, בזהב מסי ציפוי הקיר. ארבעה ויטראז'ים זה תחת זה, מוגנים ע"י זכוכית משוריינת, בקו אחד עם הבמה, כמו כן זוג פסים יותר צרים בשני צידי ארון הקודש.

ויטראז'ים אלה לא רק מפארים את חלל בית הכנסת, אלא שהם תורמים לאווירה מתעמקה ודבקות, שנכנסים תחת השפעתה עם הכניסה לבית הכנסת.

נושא הוויטראז'ים בהשראת ספר התהילים, כל אחד מהם מכיל כתובת, שהעלתה בטכניקה מיוחדת, כדלקמן: 1. עשה ירח למועדים. 2. זה הים גדול, 3. נפשנו כצפור נמלטה. 4 אש לפניו תלך, 5. הודו לה' בכנור, 6. אתה מושל בגאות הים, 7. ותחת כנפיו תחסה, 8. מונה מספר לכוכבים.

הוויטראז'ים בעצם הוכנו ברוח של הפשטה מסויימת. לפעמים מתעוררת בקרבנו אסוציאציה רחוקה, שמזכירה כנפיים, צפור, כינור, נרות שכינה, אך לרוב ההנגוצה היא תוכנם של החלקים הרכוזיים בוויטראז'ים, שהיא נעשה באופן פרופורציאונלי בצורות כבעם ג'אר מפוזרות אך מגובשות, שנוצרות מסביב, ע"י קווי הצופרה.

כיווני הצבעים אף הם מדגישים את ההבדלים ההיפכיים בין החלקים המרכזיים ובין סביבתם. נמצא עוד בחלקים הסביבתיים האלה שיהרור כלשהו, אבל ממושמע, מסודר, מחושב. והקונסטרוקציה של הוויטראז'ים מבוססת על ניגודי הכלל המקובל והיצא־דופן ואיזונם, שום בתיכנונים באופן ברור. הרכב הצבעים נעשה בטעם רב, השיכוש בצבעים ההם במיזוג הנכון, ניגודי הצבעים או השלכתם גורמים להרמוניה.

קלייר סילרד השתלמה באיטליה באמנות הוויטראז'ים, כוריגש, שהיא ראתה הרבה, התעמקה ביצירות רבות וקיבלה את ההרשמותיה.

בין צבעיה נמצא כחול עמוק יפה באיך, שמשפיע בחוזקה על מצב הרוח. אבל גם יותר בצבעיה מסבנים באופן מאיר את אור השמש הופ־כים את החילותי למיסתורי.

صورة عن الأصل

ינם של המחבלים לפי המקורות

מאת הרב נחמיה ראפה

ענין משפטי החבלנים, הרוצחים אנשים, נשים וילדים באכזריות, פולמוס אם החובה להטיל עליהם משפט מות ובכך להחדיר את ה ביניהם ועוזריהם בכל העולם, שדם ישראל אינו הפקר. ויד ל תשיג אותם בכל מקום ובכל אתר ויבואו על עונשם המתאים, הסתפק בעונש מאסר — מי למאסר עולם ומי בפחות מכך.

ירתיעו עונשים כאלה את ה־ ם מלבצע את זממם ורשעותם הרס?

צה דעה באם יגזרו על ה־ ם עונש מות יהפכו אותם שים' בעיני הערבים, שיתרפו צלותם של המחבלים. דעות ן נשבעו בנושא זה.

צמי זה המוקדש לזכרם של קרית שמונה ומעלות שנרצחו קידוש השם, יבואו להוכיח, ההלכה יש חובה לגזור גזר זה על המחבלים.

גואל הדם

ה פסוקה ברמב"ם הלכות פרק א' הלכה ב'); מצוה ביד הדם להרוג את הרוצח, שנאמר אל הדם ימית את הרוצח, וכל לירושה הוא גואל הדם. לא גואל הדם, או שלא היה יכול תו. או שאין לו גואל הדם בית ממיתין את הרוצח בסייף. הרי בים קובע כי כל קרובי הקרבנות יים לירושה הם גואלי הדם. אם גואל הדם הרי בית הדין מחוייב ם את הרוצח למוות. וכן מבואר ר, בפרשת שופטים): „מצוה גואל הדם לרדוף את הרוצח". יסוד הלכה זו כותב הרמב"ן המצוות: „כי מצוה מן התורה שיבקשו גואל הדם לרוצח ף אחריו וינקום את נקמתו, שיביא אותו לבית דין ויומת פס' (ורבי יהונתן אייבשיץ — ין אורים ותומים חושן משפט ב' מסביר, שלדעת הרמב"ן, לגואל הדם להרוג את הרוצח העמדתו לדין לפני שופטים משוחררים מצער קרובי הנרצח). פיה בדבר חיוב רדיפת הרוצ־ כדי להעמידם לדין, נתעוררה למעלה משלש מאות שנה, אחרי ות ת"ח, כשנרצחו רבבות יהו־ וכבר אז פסקו תופסי התורה, זה להוציא מכספי הציבור לשם את הרוצחים והעמדתם לדין. ה־ זה הזאת הוציא רבי מנוח קרוכ־ (בספרו „צמח צדק" סימן קי"א פ"ע בשנת תל"ה), תלמידו של ה שבשלפי גזירות ת"ח מוטל על קהילות ישראל לרדוף אחרי צחים, ומוסיף: „צריך להוציא ע על זה ככל מצוות עשה מן ה, והכון שההוצאות יתנו מתוך ל, כדי לגדור פירצה, שאם הם ם לא יהיו נוקמים מן הרוצח דמם של בני ברית היו הפקר, פו לעשות כאלה היו וכך צרי־ כולם לסייע לזה. וכן נהגו ם ועשינו עם פרנסי הדור, שהיו דים גואלים לרדוף אחרי הרוצ־ ואפילו כשהיינו יודעים שלא להוציא מכוח אל הפועל להה־ מן הרוצח, אפילו הכי היינו דים גואלים לרדוף אותם בדין , שיהא כפורסם שאין דמם של בריה הפקר" (עיין שם).

ראים שגם בספרות הרבנית המביע את הרוצחים לא היה נקבא גרידא, אלא תיקון הד־, בהיות וכל העם ישמעו ויראו יזידון עוד. כדי שיהיה נהוג חיב שעתידים ליתן את הדין טעיהם.

ינין מובא גם בהכרעתו של יים מרוטנבורג (מובא בסוף ס־ שו"ת מהר"י ווייל), באמר שם: ת רדיפה אחרי הפושעים, אף שבת, וטוב עשו הבנים שרדפו הרוצח מחוץ לתחום שבת, לנקום נקמת אביהם; כי הוא פיקוח נפש דוחה שבת. ושפיר גואלי הדם שיצאו חוץ לתחום להשיג את הרוצח אם לא יוכלו גו זולת זה. וכל רוצח הרי ליה רודף אם לא יומת". הרי"ם גבורך הרוקח ללכת יותר מ־ יו בדעתו, שתפיסת הרוצחים, שהם הם כמו פיקוח נפש בשביל

הנשארים בחיים, והוזות כל מצוות התורה, בלי יראת העונש יוסיפו ה־ פושעים בתועבותיהם להפיץ רצח ו־ שנאה ליהודים ויסכנו את קיום עמנו.

מי הוא הקטיגור?

לפי ההלכה שומה על גואל הדם להיות גם התובע לפני בית הדין ולהוכיח את אשמת הרוצח. אולם אם גואל הדם אינו רוצה או אינו יכול להיות התובע, מוטל על בית הדין להעמיד קטגור להביא ראיות שה־ נאשם חייב. כן נאמר בתלמוד (ב־ מסכת סנהדרין דף מ"ה ע"ב): ומנין שאם אין לו גואל שבית דין מעמי־ דין לו גואל, שנאמר בפגעו בו מכל מקום. הרי שממשלת ישראל בתור גואל הדם חייבת להעמיד קטיגור שיתבע עונש המגיע לרוצח — דין מות. וכן מסכם בספר הקדמון ה־ מיוחס לרבינו ניסים מגירונדה: „מצוה היא שגואל הדם יטעון טענותיו בפני בית דין, על שראוי להמיתו, ואם אין לו גואל הדם בית דין יעמידו אדם אחר, שיטען בחובת הרוצח".

לפי משפט התורה מוסמכת מדינת ישראל ובית דינה ומחוייבת להעמיד קטיגור להאשים את הנאשם. ולא עוד, אלא שעל פי התורה מוסמכת המדינה להקים בית דין משלה ש־ יחרוץ משפטו לפי החוקה של נבחרי המדינה בכנסת, אם שליטי המדינה רואים הכרח בכך לטובת בטחון העם והגנת אזרחיה. מלבד משפט התורה המסור לסנהדרין הס־ מיכה התורה גם את המלך, וכל הנהגת המדינה, בזמן שאין מלך, לחוק חוקים ולכונן בתי משפט, אם השעה צריכה לכך, אם אם השיפוט הממלכתי הוא שונה מן השיפוט ה־ תורני. בהתאם לדעת התלמוד פוסק הרמב"ם בהלכות רוצח (פרק ב' הלכה ד'), „אם רצה מלך ישראל להרגם בדין המלכות ותקנת עולם וכן אם ראו בית דין להרגם בהוראת שעה, אם היתה השעה צריכה לכך, יש להם רשות כפי מה שיראו". ה־ מקור להלכה זו הוא במס' סנהדרין דף מ"ו ע"א — שמעתי שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה וכו' (עיין שם).

משפט המדינה

סמכות זו למשפט המדינה בתוקה, שלפי משפט התורה הרי בוטל עונש המוות. המשפט התורני דורש הת־ ראה קודם המעשה הרוצח יענה למתרה, שלמרות האיסור והעונש הוא יעשה את מעשהו. בלי זה אי אפשר לדון איש למיתה, דבר שהוא נמנע על פי רוב ברוצח בשיטת פגע וברח. לפיכך הסמיכה התורה את שלטון העם להקים לעת הצורך שיפוט ממלכתי שאינו כפוף להגבלות התורה בדיני נפשות. הרמב"ם (ב־ הלכות מלכים פרק ג' הלכה י'), מנסח את החוק היסודי הזה של התורה לאמר: „כל ההורג נפשות שלא בראיה ברורה, או בלא התראה אפילו בעד אחד... יש למלך רשות להרגו ולתקן העולם כפי מה שהשעה צריכה". למרות שיש פסוק מפורש לא יומת על פי עד אחד, אמרנו, שאף בזמן שאין מלך, כמו בממשל דמוקרטי של מדינת ישראל יש רשות וגם חובה לכל הנהגת המדינה להקים שיפוט ממלכתי לעת הצורך.

תוזקת התורה הסמיכה, שתי שיטות של שיפוט במדינה: שיפוט תורני ושיפוט ממלכתי, אף במדינה שאין בה מלך; וכן הורה הגראי"ה קוק זצ"ל (בספרו משפט כהן, תשובה קמ"ד עמוד של"ז), שבזמן שאין מלך „כיון שמשפטי המלוכה נוגעים גם למצב הכלל של האומה, חוזרים אלה הזכויות של המשפטים ליד הד אומה בכללה, וכל שופט שקם ב־ ישראל דין מלך יש לו לענין כמה

משפטי המלוכה, שהם כלל צרכי האומה הדרושים לשעתם ולמעמד העולם". יש שתמהו על דברי מרן הרב קוק, כפי שאמרנו לעיל וכפי שכותב הרמב"ן (בסוף ספר המצוות), שאף הזכות החשובה של המלך ל־ הכריז מלחמה עוברת גם היא לכל שלטון המדינה, אם אין מלך, הוא הדין לשאר הזכויות שבמשפט ה־ מלך. הוא כותב שם: „מצוה על המלך, על השופט או למי שהעם ברשותו להוציא לצבא במלחמת רשות או מצוה". הרי שיטת הרב זצ"ל מושתתת על חכמי התלמוד ראשונים ואחרונים שמפיהם אנו חיים. הרמ־ב"ן הרב קוק זצ"ל רואים, איפוא, את הסמכות שנותנת התורה למלך בתחום השיפוט והנהגת העם — לא זכות אישית, אלא זכות המדינה, ש־ המלך הוא בציבה; ולפיכך בזמן שאין מלך נותנת התורה זכות התחיקה ושיפוטה לכל בציבות אחרת של ה־ מדינה. וכבר פסק הר"ן בדרשותיו (דרשות הר"ן דרוש י"א), ובא לידי מסקנה שמן התורה יש זכות הקיום לשתי שיטות השיפוט כפי שהוא אומר שם.

כן פוסק הרמב"ם (בהלכות סנ־ הדרין פרק ד' הלכה י"ג): „ראשי גלויות שבבבל במקום מלך הם עומ־ דים, ויש להם לרדות את ישראל בכל מקום". וקל וחומר שנשיאים המוסמכים באומה, בזמן שהיא ב־ ארצה ובשלטונה, באיזו מדרגה ש־ היא, שהועמדו בשביל הנהגת האומה בכללה לא רק בעיקר בשביל הרבצת תורה, כבני בניו של הלל, דלא נקרא שבט כי אם מחוקק, כפי ה־ נראה מהרמב"ם שם, דאינם עומדים במקום מלך כי אם כח בית דין יש להם, אבל אותם שהוסמכו בעמדתם לכתחילה בשביל האומה בהנהגתה הכללית וגם הארצית כמלכי בית חשמונאים וגם נשיאיהם בודאי דלא גרועים מראשי גלויות שבבבל שהם במקום מלך, (לפי הרמב"ם שם והלכה י"ב) נתמנה מנהיג האומה לכל צרכיה בסגנון מלכותי על פי דעת הכלל ולפי בחירת ציבור האזרחים ודאי עומד במקום מלך לענין משפטי המלוכה.

יוצא, שבתי דינים ובתי משפט המיוסדים על דיני משפט התורה ובית משפט המדינה מכות הממשלה, המושתת על תחיקת הממשלה וה־ כנסת נבחרי העם המתחשב בצרכי השעה ובנחיצות תיקון החברה ו־ הנהגתה לפי תנאי אותו זמן.

דין רודפים

אמור מעתה שהממשלה מחויבת לדון את החבלנים לעונש המגיע להם — עונש מות. כי אין ספק שהחב־ לנים יש להם דין כרודף והמס' סנהדרין דף ע"ב למדו — הרודף אחר חברו להורגו שצריך להציל דמו של זה בדמו של זה. אחד הרודף אחר חברו להרגו ואחד הרודף אחר הזכר או אחר הנערה המאורסה או אחר חייבי מיתות בי"ד וכו' (שם ע"ג ע"א). אפילו הרודף יהא קטן, כל ישראל מצווין להציל הנרדף מיד הרודף ואפילו בנפשו של רודף. הרמב"ם (בהלכות רוצח פרק א' הלכה ו') אומר: „הרודף אחר חברו להרגו אפילו היה הרודף קטן הרי כל ישראל מצווין להציל הנרדף מיד הרודף אפילו בנפשו של רודף. ושם הלכה ז' אומר הרמב"ם: אע"פ שלא קיבל אתראה כיון שעדיין הוא רודף הרי זה נהרג". וכן מובא בשו"ע חושן משפט בסימן תכ"ה סעיף ב' ושם אומר הרמ"א „וכן הבא במחתרת לגנוב דינו כרודף" (כי הבא להרגך השכם והרגו); ולדעת הרמב"ם יש בזה מצוה עשה להציל את הנרדף אפילו בנפשו של רודף, ואם לא עשה כן, עובר בשני לאוין. דלא תחוס עיניך ולא תעמוד על דם רעך. ובטיל מצות עשה, וכתב דלפיכך הדר חכמים שיולדת ש־ היא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במעיה, בין בסם ובין ביד מפני שהוא כרודף אחריה להורגה (עיין שם ברמב"ם הלכה ט'). ובמשנה סוף פרק ז' דאהלות מפורש הטעם מפני שחייה (של האם), קודמין לחיי ה־ עובר. ובערוך השולחן שו"ע חושן משפט סימן תכ"ה סעיף א' אומר „אבל אם רואין צורך שעה ומיגדר

מילתא ויש רשות מהמלוכה יכולים לענוש (רוצח) במה שרואין לפי פירצת הדור".

לסיכום הדברים, לשם הגנה ו־ בטחון תושבי המדינה, וביחוד בשעת סכנה הטורבת לעם, דנים דיני נפשות בדיני ישראל גם בזמן הזה על יסוד הלכה שנקבעה עוד בימי התנאים כפי שהזכרנו לעיל, את הגמ' בסנהדרין דף מ"ו ע"א, שבית דין מכין ועונשין שלא מן התורה כפי צורך השעה. פוסק הרמב"ם (בהלכות שכותב.הרמב"ן (בסוף ספר המצוות). במקום שאין דנין דיני נפשות „אם רואים הבית דין שצורך השעה הוא דנין. וכן פסק הרמב"ם בענין מסור, מלשין, (בהלכות חובל ומזיק פרק ח' הלכה י'). „מותר להרגו (על מסור) בכל מקום ואפילו בזמן דאין דנין דיני נפשות". ואם במוסר ממון ישראל ביד גוי הדין כך, הרוצח נשיא וילדים על אחת כמה וכמה. בהתאם לזה קובע הטור (בטור חושן משפט סימן תכ"ה סעיף א'), שאעפ"י שאין דנין עתה דיני נפשות; במה דברים אמורים, דיני נפשות שצריכין בית דין אבל הנהרגין בלא בית דין נידונין גם עתה ואלה הם הרודף אחר חברו להרגו על כל הרואה אותו שרודף שיהרגנו כדי להציל את ה־ נרדף.

החבלנים שהם רודפים וצמאי דם, יש לגזור עליהם עונש מות. מכבש חיוב של גואל הדם — דם ילדים קטנים — וביחוד בתקופתנו שזכינו להתחדשות מדינת ישראל, יש להר־ תיע את שונאי ישראל שישמעו וי־ יראו שדם ישראל אינו הפקר ומחר ייבים לשמור על בטחון המדינה ושלום אזרחיה.

אין שליח לדבר עבירה

לכאורה יכולים החבלנים הנאשמים לפטור עצמם מן האחריות לרצח ש־ היו אנוסים, וכי נייסו אותם בכח ובאיומים כפי שחולק מהם מוענים בבית המשפט.

התלמוד קבע את הכלל — אין שליח לדבר עבירה (במס' קדושין דף מ"ם ע"א)- ושם מובא האומר לשלוחו צא והרוג הנפש הוא חייב וכו'... מפני שהצו „לא תרצח" של הקב"ה המחייב את כל האדם וגם בני נח וגם את השולחים, הוא עליון על כל פקודה אנושית. בפלי התלמוד הגדיר את הגימוק הזה בשאלה, דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין? והוסיפו הסבר מוסרי: מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דלמא דההוא גברא סומק טפי? (במס' פסחים דף כ"ה ע"ב ובמס' יבמות). ויעבור ולא יהרג, חוץ מע"ז גילוי עריות ושפיכת דמים שיהרג ואל יעבור (במס' סנהדרין ע"ד ע"א). כלומר, אם מאיימים על אדם להרוג את חברו, אזהרת הוא בעצמו יהרג, הוא מחויב למסור את נפשו ולא את נפש זולתו.

[...] מובא בתלמוד כל עבירות שבתורה, אם אומרין לו לאדם עבור ואל תהרג, וכן פסק הרמב"ם בהלכות יסוד התורה פרק ה' הלכה ג'. וכן נפסקה ההלכה בשו"ע יורה דעה סימן קנ"ז סעיף א'. הרי מוכח שאין הנאשם יכול לפטור עצמו מן האחריות שהיה אנוס לבצע את הפשע בדין רוצח.

כן פרסומי המשפטים וגזרי הדין על החבלנים הרוצחים יש לו מקור במשפט התורה. וכן כותב הרמב"ם (הלכות מלכים פרק ג' הלכה י'): „כל ההורג נפשות שלא בראיה ברורה, או בלא התראה אפילו בעד אחד, או שונא שהרג בשגגה יש למלך רשות להרגו ולתקן העולם כפי מה שהשעה צריכה. והורג רבים ביום אחד ותולה ומניחן תלויין ימים רבים להטיל אימה ולשבר יד רשעי העולם".

מכאן יש ללמוד: יש לשבר יד רשעים שונאי ישראל הממשיכים גם כיום בארצות שונות להפיץ את ארסם ולהסית לפשעים נגד עם ישראל, להרוס ולרצוח בכל מיני דרכים, רצוי הוא שהמשפטים יעשו בפרסום רב כדי להוקיע בפני העולם את כל תועבותיהם.

מריבה בבית

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

אחד מהחברים שאל אותי מדוע אני כותב באחרונה על כל מיני נושאים ולא על הנושא של אחדות ישראל? וכאשר שאלתי אותו: מה הרבותא והאקטואליות שבדבר, מי אינו יודע שאחדות ישראל דבר טוב ונחוץ, ענה לי פשוט: ומה על דבר הרבנים הראשיים לישראל, האם הם אינם מצווים על „גדול השלום"; והאם כל הדברים הטובים הללו על אחדות ישראל נאמרו רק ליהודי הפשוט ולא למנהיגי העם?

האמת ניתנה להאמר, שכלימה כיסתה פני לנוכח הדברים הללו. הוויכוחים וההצהרות בין הרבנים ה־ ראשיים שליט"א לא רק שמביאים לחילול כבוד השם וכבוד הרבנות בכלל, אלא שמעמידים את היהדות הדתית בסכנת קיום ממש. היכן שלא תבוא ועם כל סוגי האנשים שנפגשים, מיד צצה ועולה שאלת היחסים בין שני הרבנים הראשיים. מכאן המס־ קנה שכאילו היהדות הדתית ירדה ממדרגתה.

הנני זוכר, שבימים הבחירות לרבנות הראשית לפני קרוב לשנתיים ב־ „היכל שלמה", ניגש אלי בשעת ה־ בחירות אחד מהבוחרים שכבר היה בטוח בתוצאות הבחירות, ואמר לי: עכשיו ירווח לנו כאשר יהיה ידוע שהרבנים הראשיים הקודמים לא היו יכולים להסכים בכמה דברים. עתה כאשר יבוחרו המשמשים כבר זמן מסויים ברבנות תל־אביב ושורר שלום ואחדות ביניהם, יבא רווח והצלה לרבנות הראשית ונזכה ל־ דברים נשגבים, לקיים מה שנאמר: כי מציון תצא תורה.

ועתה מה נאמר ומה נדבר? ה־ מרחק בין אי־ההסכמה של הרבנים הראשיים הקודמים וההצהרות הפומ־ ביות בעתונות, ברדיו ובטלוויזיה עכשיו, הוא כרחוק מזרח ממערב. ולא רק שלא זכינו שתצא תורה הוראה לעם בישראל ובתפוצות מאת הרבנות הראשית המחודשת, אלא שעוד אנו סובלים חרפה וכבוד הר־ בנות ירדה פלאים. בסוף של כל

גדולה בכל אופן. הרי הדבר ברור שמוכרחים לגנות את עצם הוכוחים והדעה והצהרה מאת הצדדים באה התתימה הרגילה על אחדות הכוהות ו„האמת והשלום אהבו". האמת היא בינתיים שהמחלוקת מתגברת והבערה ללהב יוצאת.

בפיקוח נפשות אנו מוצאים ב־ „שולחן ערוך", שאם יש סכנת נפשות ההולכים לשאול שאלת־חכם, הרי זה כאילו שופך דמים ואפילו הנשאל, בשמע הרב שבשאלים לו בזה הענין, הוא מגונה (אורח־חיים סי' שכ"ח, סעיף ב', ועיין ב„משנה ברורה"). שואלים: מילא השואל כאילו שופך דמים כי בסכנת נפשות אסור ל־ השהות אף רגע האין זמן ללכת לשאול אם הדבר מותר או לא, אבל הנשאל מדוע הוא מגונה, במה הוא אשם?

התירוץ הוא שעל הרב מוטל החוב הכיד לידע ולהודיע ברבים שכולם ידעו שענין של סכנת נפשות הוא המור האסור לשאול חכמים אפילו בספק נפשות. כל הזריז לעשות ולהציל מסכנת נפשות הרי זה משובח. ועל־אחת־כמה־וכמה ש־ בסכנה גדולה כזו של פירוד ומח־ לוקת בראשי־העם אסור לשאול שאלות ומי שיש בידו להציל את כבוד הרבנות והיהדות הדתית צריך לעשות, והזריז הרי זה משובח.

אין זה משנה לדעת ולהוכיח מי צודק במריבות הללו. כי כמו ש־ הזכרנו בנוגע לנשאל שגם מגנים אותו אף שאין אשמה בו, ככה הדבר צודק, כי הרי ההפסד נעשה במילא

אם הוא צודק או לא והסכנה היא התנצחויות בין הצדדים שיכולים רק להביא למצוות בל יתעין ולהרבות מחלוקת בישראל.

חז"ל אמרו (סנהדרין ק"י) כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו ש־ נאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו, והם אינם מחלקים בין צודקים אם לא צודקים, עצם המחלוקת והמריבה, בפרט אצל ראשי־עם, הוא כבר הפסד שאין לשערו וכל אחד, בין אם הוא צודק או לא, מוכרח להשתדל להפ־ סקת המריבה, בפרט בדבר המביא לחילול כבוד שמים וכבוד ישראל.

בירור הדבר שההפסד הוא כל־כך גדול שאין לדמות אותו לשום שכר שהוא שהיה יוצא כמגנו, בפרט שלא נראה לעין שום שכר או תועלת ש־יכול לבאת מהפסד זה. והרי הלינו כל כך הרבה הקוות ברבנות ה־ מחודשת ואחרי הבחירה גם יצאו ב־ הצעות וקיבלו החלטות שהיו יכולים אולי לבסס ולחדש את הרבנות בארץ על יסוד איתן ונאמן. על־ידי זה לתקן בכלל את בדקי היהדות ה־ דתית ומוסדותיה השונים.

הרי בחוץ־לארץ היו מוכנים רובם של הרבנים והמוסדות הדתיים לקבל את מרותם והנהגתם של הרבנות ה־ ראשית בארץ כפי שהיה נהוג בדור דור. וכולי האי ואולי היינו באים לאיחוד הכוחות של היהדות הנאמנה, גם בארץ וגם בחו"ל. והלא יש כל־ כך הרבה לתקן בחינוך ובהוראה, בכשרות ובגיור ועוד בעשרות נוש־ אים שרבנות ראשית מאוחדת בדעה ובמעשים היתה יכולה לטפל בהם ולתקן הצריך תיקון שיהא שם שמים מתאהב ומתקדש על ידם.

ומה יצא מכל התקוות והשאיפות הללו? מעשי שטן של מסה ומריבה, של חרב איש ברעהו, של התנצחויות והתנשאויות ושל חילול כבוד שמים וכבוד הרבנות! ועל כל זה צריך להתריע ולהשתדל קודם־כל שיופסקו ההצהרות וההראיונות הפומביים ש־ אינם מביאים כבוד ותועלת לשום צד ושתמצא דרך נאותה להביא את השלום השקט והפעולות הנכונות לרבנות בישראל.

צריך גם לזכור את העמל הרב שהשקיע מרן הרב קוק זצ"ל ורבים כמותו ביסוד הרבנות הראשית, ב־ חזוקה וברוממותה; וצריך לדעת ו־ להודיע שמי שיתן יד להחזיק במח־ לוקת ובחילוקי דעות ובעלי דעות, יגרום חלילה להרוס את הבנין ה־ נהדר הזה ולשאת חטא בזה ובבא ועל־כן יזכרו היטב את התוצאות ויחליטו להשלים ולשתף פעולה.

כותב הטורים אינו מוסמך ואינו מוכשר לתת עצות בנידון, אלא שכמו כל אחד מאתנו, הוא מוסמך ומצווה להתריע ולצעוק על עצם הדבר, כמו שלמדוני חז"ל שבמקום שיש חילול

השם אין חולקים כבוד לשום איש ומוכרחים להתריע על הדבר בכל תוקף.

ידועה הביקורת נגד המפד"ל, על שלא ציותה להחלטת הרבנות ה־ ראשית לא להשתתף בממשלה עד שיתקנו את חוק השבות בנוגע ל־ גירות כהלכה. וצודק מכובדנו הרב רמ"י אושפיזאי שהתאונן ב„הצופה" על כמה מהחברים שרוגנים על ה־ רבנות בנידון, כי הם הרי עשו את חובתם כפי מצפונם וכמיטב הבנתם בדין תורה.

מאידך, כאשר סוף סוף נענה ה־ מפד"ל לרבנות ורצה לא השתתף בממשלה החדשה למרות הלחצים ה־ גדולים ולמרות שעת החירום והסכנה הגדולה להשגים הדתיים, אך ודק לקיים דעת הרבנות, כמו כן צריכה הרבנות להבין ולהשכיל את דעת הקהל בארץ ולמנוע בכל מחיר את דברי המריבה בין שני הרבנים ה־ ראשיים ולא לרגוז אפילו אם אנו יוצאים בדברים בוטים, כי בנפשינו הדבר.

דעת הקהל רגישה מאד בנידון. היהדות הדתית טענה כל הזמן כי זה לא לכבוד הרבנות לעשות בחירות לרבנים ראשיים אחת לחמש שנים. עתה, לנוכח כל מה שקרה תתהיל דעת הקהל לראות נחמה בתקנה לא נעימה זאת שידעו הצדדים שמוכ־ רחים גם להתחשב בציבור היהודי ובפרט בנציגים הדתיים. הבה נקווה שנוכל לראות בקרוב את הרבנות על תלה מאוחדת ומאמצת לתפקידים הגדולים העומדים לפניה בשעה היס־ טורית זו.

* יצא לאור *

● אורות ישראל, לקט תורות ואמרות של האדמו"ר ר' ישראל מרוזין ושל בניו ואדמו"רים מסדי־ גורה, ליאבה, שטיפנשט, סדיגורא, הוסיאטין, זצ"ל, ליקט וסידר הרב א. ישי־זהב, הוצאת מוסד הרי"ם לוין, ירושלים, שנ"ש ע'.

● כי פנה יום, שירים, מאת ש. שלום, כרך י"א לכתביו, הוצאת יבנה, תל־אביב תשל"ד.

● שבות, יהדות ברית המועצות ומזרח אירופה, קובץ שני, העורך: יהושע א. גלבוע, המכון לחקר ה־ תפוצות, אוניברסיטת תל־אביב, 211 ע'.

— בין הוויה לחוויה, מסות על יצירתו העברית של י. ל. פרץ ומבחר יצירותיו אשר לא כונסו ב־ כתביו, מאת יהודה פרידלנדר, — הוצאת אוניברסיטה בר־אילן לי'. דביר 200 עמ'.

— התנצלות המחבר, שירים, מאת ט. דרעי, הוצאת דביר 85 עמ'.

בין הווייה לחווייה

מאת מ. אונגרפלד

יצא הספר בין הוויה לחוויה, מסות על יצירתו העברית של י. ל. פרץ ומבחר מיצירותיו אשר לא כונסו בכל כתבי, מאת יהודה פרידלנדר, אוניברסיטה בר־אילן — הוצאת דביר, תשל"ד.

אחת המטרות שהטיל על עצמו המחבר בספרו זה, הוא לבדוק מחדש את מהותם וערכם של שירי פרץ ומהותיו העברים ולעמוד על התפתחותה של התודעה האסתטית שביצירתו. ומתוך ההבנה, שקיימת אחדות פנימית ביצירתו, ומעל לכל „הסתירות", שמצאו כביכול כמה מחוקרי יצירותיו.

בכלל סובר המחבר, כי להערכה הראויה לשמה, זכה פרץ הסופר באידיש, אבל קיפחו אצלנו בכוונה את זכותו של הסופר בעברית. הד־ ביגו לבדר את סגולותיו כבמשורר וכמחזאי, אבל מיעטנו לבדוק את תפיסת עולמו האסתטית, את דיעותיו על טיבה ומהותה של היצירה הד־ אמנותית. כמה פגמים מצא פרץ ב־ ספרות העברית של המאה התשע עשרה ובראשית המאה העשרים: תלישותה של היצירה מן החיים ו־ השתעבדותה לספר; חושיהם הקהים של הסופרים שאינם מסוגלים לקלוט את ההווייה; יחסם המסולף למסורת הדורות. הספרות העברית לא מצאה את הזיקה המתאימה שבין ההווייה לבין החוויה, בין מציאות לבין הי־ צירה האמנותית.

תלישות ביצירה

פרץ טען כנגד סופרי דורו, כי יצירתם תלושה מכל מגע עם זרם החיים, היא עבודת פרך העשויה בעבודת התנ"ך ועשרה ספרי מלים ביד. הוא שלל את ההשתעבדות ל־ ספרים. את הטעם הגורם לכך, ש־ חושי הסופרים אטומים כלפי ה־ מתהווה. מצא פרץ ב„בני העם, ה־ מכניס את חיי העולם הזה לחיי העולם הבא וחיי העולם הבא לחיי העולם הזה". וכאן יצא באשמה, שהיצירה נכתבת אצלם „רק למען קורטוב הכבוד בלבד".

פרץ יצא כאמור נגד היחס המעוות של הסופרים למסורת הדורות: או שהם מתרפקים על ספרי העבר עד כדי חיקויים השטחי, או שהם מתנכ־ רים לאוצרותיה של מסורת הדורות.

בלהט מוגזם כל רוח חדשה שהגלה לנשב בעולמה של הספרות באירופה־ כך טען פרץ נגד רבים מסופרי ישראל, שאינם כותבים אלא לשם מילוא תאוות הכבוד בלבד, בהעדר כל רעיון וכל אידיאל.

י. ל. פרץ תיאר בחזונו „ארבע אבנים טובות", את נשמת המשורר העברי המטובעת בארבע אבנים: יגון קודר מאוד, צער נחשלים וחל־ שים; יגון נורא, צער דור הולך בין המצרים; צער ישן נושן, „צער העולם". יגון המתבודד מחוץ לכל המחנות, צער הבלתי מובן. שירת המשורר נודעת איפוא מארבעה מקורות: רעב וסבל גופני, תהיה בעולם נטול ערכים, גורל האדם באשר הוא; הניכור הגמור, הבדי־ דות הקיומית. בחזון פיוטי זה, ציין לנו פרץ קוי דמות לדיוקנו וכן את ארבעת הרבדים, מהם צמחו ועלו שיריו וסיפוריו ומחזותיו.

נגד אמנות לשם אמנות

הוא לא גרס את הנוסח „אמנות לשם אמנות". וכה אמר: לא בש־ בילנו הוא „אמנות לשם אמנות", לא בשחוק ולא שעשוע היא המלה הכתובה, היא הווייה וחייבת להיות השקפת עולמנו, אמונתנו ומצפוננו". על השאלה מה חסר לה לספרותנו, השיב פרץ: קודם כל מסורת. אמ־ נות היא בעצמה של העם, נקבעת על ידי המסורת. לדעת פרץ, הרי היצירה האמנותית אינה אלא חוויית גילויה של ההווייה ואין ההווייה אלא העובדות והתופעות שלוכדת בידי ה־ אמן והענקה להן משמעות על ידה. הקורא ביצירה ספרותית, נעשה כעין העדרה של מסורת, הוא. הגורם ש־ שותף לאמן, הוא שאף להיבנות על השפיע על הסופרים בקהילתנו, לקבל ידיו ולזכות לגלות באצבעותו את

ההווייה. לרוב בני האדם נותן ה־ משורר מה שהטבע מנע מהם. כיצד מגיע האמן לידי גילוי ההווייה ולידי ביבוש החווייה? כאן מזכיר פרץ את המושג „השקפה עולם אמנותית", שהיא בחינת אבן שואבת המושכת את התרשמות ומצרפתו לצורה מוג־ דרת, היא המלכדת את השבחות. בתחושת האחריות שחש פרץ כלפי היצירה האמנותית, נבעה בין היתר מתפיסת עולמו, יהדותו העממית עולה מכל דף שבכתביו, אך אינה עולה בקנה אחד עם השקפת עולמם של בני דורו.

בעיות האדם

אשר לשאלת היחס בין הספרות העברית לבין ספרות העולם, הרי קבע פרץ, כי ערכה וטיבה של ה־ ספרות העברית אינם ניתנים לקביעה על פי השוואה עם הישגיה של ה־ ספרות האירופית, ועוד: ייחודה של הספרות העברית, התגלמותה של „הנשמה היהודית", אין משמעה פרי־ שה שבהיבדלות, ניתוק כל מגע עם הספרות האירופית. בעיית האדם, היא בעיית הבעיות של הספרות ה־ עברית- ועוד: ייחודה של הספרות היהודית אינו נקבע אך ורק במאצ־ עות הלשון. פרץ מתאר את העם היהודי כבעל שתי שפות, לבחינת השתקפותה של תפיסתו האסתטית של י. ל. פרץ ביצירתו, יש להסתייע כאן בדעתו של פ. להובר, שציין, כי ביצירתו של פרץ, נודעת הקיבות מרוכבה לתוכן האדם הפנימי, עם ה־ סתירות הניגודים שבנפשו וכל דרכי ההתחבטות וההתלבטות שבפנים ה־ נפש: האני הכפול של אדם".

השפעות הדדיות

אשר להשפעות ההדדיות שבין ח. נ. ביאליק וי. ל. פרץ, שהיה גדול מביאליק בעשרים וכמה שנים, ש־ עליהן מדבר המחבר, הרי מן הראוי לציין, שפרץ אהב את ביאליק אהבת נפש, ועמד זמן רב תחת השפעת יצירתו ועמל להעתיק את שירת ביאליק ליידיש — אם כי לא ב־ הצלחה יתירה, ובאחד ממכתביו כתב אל ביאליק, לכה הירגמתי את שיריך? למה אני מוסיף ובהרגם? רצוני הוא לבלאות את הרוגז, להתך לכי שאהה שייך. הדובר בבית המדרש קטן ולא בכוק לפני העם — סופר סיכמן. הקיצה וצא אל העם! לא השפה היא העיקר, אלא האדם המדבר בה. עדיין לא ברור, אם הושפע ביאליק ב„ספיחי" שלו, כן „מה שמור" לפרץ, ויתכן שפרקי „ספיחי" נכתבו לפני הופעת סיפורו זה של פרץ, אם כי נדפס לאחר מכן. ושוב רומז מחברנו על הקירבה ההדוקה בין תפיסת מהותה של ה־ יצירה האמנותית בכתבי י. ל. פרץ ובכתבי ח. נ. ביאליק, והפיסה פרץ את ההבדל בין ספרות וחיים, בשבצעת גם בשיר „הבריכה" לח. נ. ביאליק.

מכאן, על י. ל. פרץ כמשורר העברי. עובדה היא, שבמרבית שנות יצירתו, כתב פרץ שירים עברים, מוטיבים מרכזיים המצויים בסיפוריו ובמחזותיו המאוחרים, כבר מצויים בשיריו המוקדמים. פרץ דרש מן השירה העברית שתהא משוחררת מ־ עומסה של ההגות העקרה. פרץ הת־ ייחס בבוז לשירת ההשכלה, וביחוד לזו שהיתה נתונה להשפעת אדם הכהן. השירה היא מזיגה נעלה של ההווייה של החווייה.

שלוש חטיבות

פרידלנדר מחלק את שירי פרץ לשלוש חטיבות, הגבדלות זו מזו באיכותן האסתטית, אך קרובות זו לזו מבחינת המוטיבים המטען ה־ רעיוני־חווייתי. החטיבה השניה מכי־ לה את מרבית השירים שהופיעו בספורים בשיר ושירים שונים מאת שני בעלי „אסופות", ואת השירים „התגשמה והידוד", „השתתפות" וכו'. חלקת שירים זו היא הזימורית ש־ בקרקע יצירתו הפיוטית של פרץ. החטיבה השניה מכילה בין היתר את השירים „נגניאל", „לי אומרים", „מגינות הזמן" וכו'. הפעם מצויות בשירים תבונות פיוטיות ראויות לשמן. מוכר כאן המאמץ להשתחרר מהשפעתם של משוררי ההשכלה. השירים „נגניאל", „לי אומרים" ו־ „מגינות הזמן" שייכים ליצירתו ה־ פובליציסטית של פרץ, בה עוצבה דמות המשורר כלוחם לתיקונים ב־ חברה היהודית בגולה, ואילו שאר השירים שייכים ליצירתו הלירית, בה עוצבה דמותו הלירית של האני של המשורר. על החטיבה השלישית נמ־ נים השירים „קידוש השם", „הציר הקטנה", „קינות", „שירה חדשה", „תפילה", „ספקות", „אלי". ב„הג־ מורה" וב„ספקות" מצויים יסודות הבוקעים ביתר שאת, בשירה ה־ פרסונלית של ח. נ. ביאליק.

פרידלנדר מוצא קירבה בין „אלי" לפרץ, לבין „הציץ ונפגע" לביאליק. פרץ הושפע מ„פרומתאוס" ומ־ „פאוסט" לגיתה. שירי פרץ העברים, הם חלק אינטגרלי ממסכת יצירתו כולה ויש בהם כדי קביעת מקום בשורת משוררי התחייה.

בפרק „הדרמה העברית" של י. ל. פרץ, מנתח פרידלנדר את רוב ה־ מחזות שכתב פרץ בעברית ועומד על טיבם. ובפרק חיותה מעמידנו המחבר על אמנות הסיפור של פרץ בכלל, ועל השיבותו של עולם ה־ מיהוס ביצירתו בפרט, וכותב על ההווייה והחווייה בסיפורים „כרתי" ו־ „כיצד כתגליף".

עבודה מועילה עשה כאן המחבר, שאסף בחלק השני של הספר אחד עשר משירי פרץ הראשונים המפוזרים בכתבי עת נדירים. כן מובא כאן המחזה „מתופי זרים".

ידע ובקיאות הפקיע כאן המחבר ולשונו נלבבת והסברות מאלפות.

פרקי אמונות ודעות

(סוף בעמוד 4)

הרשעים ואת אמונת הצלם עובדי עבודה זרה. הפנים האחרות של ה־ השגחה הם התבוננות בדרכי בני ה־ אדם ומעשיהם כלשון הנביא ירמיה (ל"ב, י"ט): „גדול העצה ורב ה־ עליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו". אלקים הוא אל שו־ פט ואלוקי, צדק, ולפיכך הוא ב־ הכרח מתבונן במעשי בריותיו ו־ יודע את מעלליהם, ורק הכופר בו אומר „לית דין ולית דיין" (ע' 288).

יש כאן השגחה כפולה והשאלה מהו היחס בין הדאגה לסיפוק צרכיו של בני אדם לבין ההשגחה על מ־ עשיהם? האמנם מעשי האדם, טו־ בים או רעים, משפיעים על התה־לי־ הנהגת העולם — או לא? וממש, בני אדם, אף הם נתבעים על ה־ קב"ה ויש כאן מרת הבורא בין ל־ טובה ובין לרע, לשכר או לעונש. מאמרו של רבי עקיבא (אבות ג' ט"ז) „הכל צפוי והרשות נתונה" נתקבל כדבר שיש בו סתירה בין הידיעה והבחירה. הרי שחיפשו ת־ שובה לסתירה והיו שקבעו שיש כאן שני עיקרים שחייבים להחזיק בהם כאחד. וכאן הפרופ' אורבך מביא לנו פירושים של „אחדים ממפרשי המשנה" שפרשו „הכל צפוי" לא במובן הכל גלוי וידוע מראש אלא „כל מה שאדם עושה בחדרי חדרים הקב"ה צופה ומביט" כדרך השימוש שבמקרא „עיני ה' צופות רעים וטו־ בים (משלי ט"ו, ג') או „צופה הייתי" ברבן גמליאל ור' יהושע, שכל העם מנעצין את לולביהן, הם לא נענעו אלא ב„אנא ה'" (סוכה ג' ט') ועוד ועוד.

קצר המצע מהשתרע ואין למצות בעיה אחת ברשימה בעתון ולכן יש לשמוח על ספר נכבד ומקיף זה ש־ הפרופ' אורבך הגיש לנו במתנה. בצדק שולל מחברנו את הספרים ש־ נכתבו ע"י בני ברית ושלא מבני ברית בנושא חז"ל ואמונותיהם או היהדות בתקופת הבית השני, כי ה־ מקורות לא היו גלויים להם או לא טרחו כראוי ללקטם וליצור מהם ה־ טיבות הטיבות שלמה.

לפנינו איפוא יצירה צילה ונכ־ בדה מאד.

מעתה ימצא כל המתעניין באחת הבעיות הנדונות בספר זה, חומר מ־ בורר ומלובן ומוסבר כהלכה שיוכל להשתמש בו ולבנות עליו.

הפרק על הגאולה

אנו נבקש בדרך המחבר שבהרבה דברים, חז"ל עצמם היו מחולקים ו־ לכן, המשכיל והמבין דבר מתוך דבר יוכל גם פה ושם להסיק מס־ קנה אחרת או להרחיב את הנושא וכדומה.

ראוי היה הנושא „על הגאולה" שבפרק האחרון, לציון ביחוד ומצ־ מיק, כענין שהוא אקטואלי ביותר בימינו אלא כל נושא ונושא של ט"ב הפרקים — אקטואלי להבנת היהדות בכל עת ובכל שעה.

בכל זאת נביא משהו „על הגא־ לה". "אמרו ישראל לפני הקב"ה: ולא כבר גאלתנו על ידי משה ועל ידי יהושע ועל ידי שופטים ומלכים? ועתה חזינו הזרין ומשועבדים והיינו בבושה כאילו לא נגאלנו? אומר ל־ הם הקב"ה: לפי שהיתה גאולתכם על ידי בשר ודם והיו מנהיגיכם על ידי בן אדם, שהיום כאן ומחר בקבר, לפיכך גאולתכם גאולת שעה; אבל להבא אני גואל אתכם על ידי עצמי שאני חי וקיים, אגאלכם גאולה ק־ יימת לעולם (מדרש תהלים ל"א, ב) כאן יש שלילה של המשיח כבשר ודם — אלא הקדוש־ברוך־הוא ב־ עצמו, הוא הגואל האחרון והאולתו היא גאולת עולמים. כאמור דרכו של הפרופ' אורבך בספר זה להביא דעות מדעות שונות בכל בעיה ונושא שהוא דן עליהם ונוטה ש„דעות ה־ נוצריות" יכלו לבוא בהערות כתחת לקו או בהערות בסוף הספר... וה־ ספר היה נקי ומבהר מהשקפות פ־ סולות ושנאות שהיו רגילים לומר עליהן „שקץ תשקצנו" וכו' — כי לאמתו של דבר הספר הוא על חז"ל אמונותיהם ודעותיהם.

אין בהערה זו חלילה למעט במה שהוא בערכו הרב לכל דורש לדבר חכמינו זכרונם לברכה אלא בבחינת „עצה טובה קמשמע לן" למהדורות הבאות.

זה עתה הופיע הספר

הוראה בקבוצות קטנות

מאת: שלמה ויעל שרן

ספר ראשון בעברית בנושא ההוראה בקבוצות. בספר ניתן הסבר על הרקע התיאורטי המחקרי והמקצועי ללמידה בקבוצות וכן מוסבר מדוע עדיפה חלוקת הכיתה לקבוצות למידה אחדות במסגרת השיעור, על פני ההוראה הפרונ־ טאלית הנהוגה כיום בישראל.

מטרת הספר היא להקנות למורים בחינוך היסודי והעל־ יסודי ולתלמידים להוראה בבתי־המדרש למורים ובמחל־ קות לחינוך באוניברסיטאות את הידע התיאורטי והמעשי הנחוץ כדי להנהיג הוראה בקבוצות, במקום ההוראה המקובלת של הרצאות הנהוגות כיום.

חלקו הראשון של הספר הוא בעל אופי תיאורטי וחלקו השני הוא מדריך מעשי למורה ולמתנך כיצד לנהל שיעור תוך למידה בקבוצות.

ש׳

הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

מגילת אחימעץ

מגילת יוחסין לרבי אחימעץ ברבי פלטיאל
לקט רשימות הספורים וילקוט פיוטים
מהדורת בנימין קלאר ז"ל

אחת מאבני היקר בנזר הספרות העברית של ימי הביניים ניתנת בזה במהדורה מחודשת של הספר אשר הפך כבר קלאסי.

כל הטקסטים ניתנו בניקוד ומבוארים ביאור מלא.

הוצאת ספרי תרשיש

ההפצה בידי הוצאת דביר

14 כרכי

האנציקלופדיה התלמודית

שבמשפטי ער שנא

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות חי"ת, בכל שטחי ההלכה; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנה ומנהגים (ברכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).

מחיר כל כרך ‎-.38 ל"י

ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורה חדשה ומשלמת — בת 70 עמודים חדשים, במחיר ‎-18 ל"י, רק אגל

האנציקלופדיה התלמודית, ביתנו, ירושלים

מכירה ראשית לכל׳

חיים גוטלר, רחוב בילו 3, תל־אביב

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

הופיע

קיצור שולחן ערוך

לרבי שלמה גאנצפריד

מהדורה חדשה מתוקנת ומנוקדה

בצירוף

תולדות הקיצור שולחן ערוך
וקונטרס ברכת הארץ

מאת

הרב י. ל. הכהן מימון

קיצור דיני ארץ ישראל

מאת

הרב י. מ. טיקוצינסקי

המחיר: ‎—.18 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

משרד החינוך והתרבות
המדור לסיפרות ילדים
ספרית ילדים ונוער
כתב־עת

הופיעה החוברת הראשונה
של כתב־עת
„ספרית ילדים ונוער"

שיוצאת לאור ביוזמת המדור לספרית ילדים, במשרד החינוך והתרבות.

בביטאון, המדורים:
מחקר ועיון • דמויות • מתודה • ביקורת מדף הספרים • משוט בעולם

בגליון הראשון פורסמו מאמריהם של:
אוריאל אופק, יוסף תנני, מרים רות, ד"ר מנוחה גלבוע, בנימין טנא, חוה היזל, רחל ינאית בן־צבי, חסידה נשר, אלכס זהבי, יעקב רבי, צביה בן־שלום, ירדנה הדס, ד"ר אסתר מרפי.

מחיר החוברת 5 ל"י, והיא תשלח למזמינים בלבד.

— — — — גזור ושלח — — — —

לכבוד
מנהלת „ספרית ילדים ונוער"
משרד החינוך והתרבות
רח' דוד המלך 18
ירושלים
א. נ.,
אני מבקש לשלוח אלי ______ עותקים של כתב־עת „ספרית ילדים ונוער", חוברת א'.
במצורף המחאה על סך______, משוך על „קרן בית־הנשיא".

בכבוד רב

שם.______ מען______

מאת ש"ז שרגאי

הפרדת הדת מהמדינה, כהינתקות ישראל מהיהודים

בין השאלות שהופנו אלי, בעקבות מאמר שפירסמתי „לחשבונה של התנועה" (הצופה י' בסיון) בולטת נימה שיש להפריד בין הדת והמדינה. הטוענים זאת אומרים לערך כך:

הדעה שהפרדת המדינה מן הדת הוא אסון ליהדות הדתית, לחיי הדת במדינה ולקיומה של המדינה כמדינה יהודית — היא חלום בלהות. עורבא פרח! לא כצעקתה.

בין כך, גם כיום שהמדינה הזאת אינה נפרדה כביכול — יהודים ש־אינם שומרי דת עושים מה שלבם חפץ באין מפריע. הם אף אינם מסתפקים בכך, אלא רוצים לכפות דעתם גם על אחרים ולהעביר את־דת מן הארץ יחד עם היהודים ש־הם שומרי־דת. לכן הם מנהלים מלחמה ויכוח נגד הדת ויהודים ד־תיים, מלווים בשנאה כבושה לכל קודש ולאנשי קודש.

אילו היו מפרידים בין המדינה ל־בין הדת ומקבלים דעתם של אחרים, ככיום מוכרחים להשלים עם כך ש־בעניני הדת כל יהודי גם בארץ יש־ראל, יכול להנהג כרצונו — היתה נפסקת התעמולה השוטפת נגד יהו־דים דתיים והיתה נחלשה השנאה לדת; יהודים דתיים יכלו לקיים ולש־מור את הדת באוות נפשם, ללא פ־סיה וסיכסוכים, ואף לארגן את החיים הדתיים כרצונם, ויהודים לא־דתיים היו הולכים לדרכם, ולא היתה להם שנאה להלחם בדת וביהודים דתיים.

הטענה שבהפרדת המדינה מן ה־דת, יפגעו היהודים הדתיים ב„ברי־תי־גישור" ולא יוכלו להיות שותפים בבנין המדינה ובמפעליה, ככיון ש־הכל ייעשה בצורה ובתוכן נגד ה־דת — אינה עומדת בפני הביקורת. כי מה היום? וכי במדינה ובמפ־עליה, קובעים דת? וכי שרותי ה־מדינה ומשרדי־המדינה, כמו שרים ופקידים אינם מחללים את הדת ב־פרהסיא, לא באופן פרטי אלא בשעת עבודתם בשם המדינה? וכי כיום אין יהודים שומרי דת מופלים לרעה בשרותי המדינה, ובמפעלים פרטיים של תרושת והעשייה מפני שהם שו־מרי־דת?

אם היפרד המדינה מן הדת והדת תוכרז כענין פרטי — נבטיח ל־פחות דו־קיום בין דתיים ולא דתיים.

מה איפוא הפחד שמטילים, כאילו הפרדת המדינה מן הדת וקביעת הדת כענין פרטי מהוה סכנה למדינה, לעם־ישראל וליהודים דתיים? זהו פחד שווא. והא ראיה: יהודים ב־גולה הרי מקיימים למעשה את ה־עקרון שהדת הוא ענין פרטי וחיים ביחד יהודים דתיים ולא־דתיים, ב־שלום ובדו־קיום. הלכה פסוקה: ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא ואף הרשעים מלאים מצוות כרימון. ולמה לא יכולים שגם במדינת יש־ראל יתקיים סדר כזה: שומרי־דת ושאינם שומרי־דת יחיו ביחד ובש־לום עד אשר יערה ה' רוח ממרום ויעשו תשובה ושבו בנים ל־גבולם?

כל האידיאולוגיה שהדת והלאו־מיות בישראל הן שתיים שהן אחת, היא אידיאולוגיה של המזרחי שלא ידעוה אבותינו, ולכן אין להפריד ביניהן ולראות את הדת כענין פרטי — לא באה אלא מפני שהמזרחי רצה להצדיק נתינת ידו לציונות וללא־דתיים לקיים ביניהם שותפות למען גאולת העם כביכול, להרים דגל ה־לאומיות כמו כל הגויים והדוגלים ב־שם הלאומיות. ללא אידיאולוגיה של תערובת־דת ולאומיות, היו יהודים דתיים נזהרים להמנע מכל מגע עם לא דתיים ובהרבה מקומות אף יסדו קהלות נפרדות כדי שלא להתערב אלה באלה. והיו מקומות כמו ב־פולניה, שישבו יחד דתיים ולא ד־תיים בקהלה אחת, אבל בחיים ה־פרטיים לא קרב זה אל זה וכל אחד ערך לו את חייו הפרטיים כרצונו. אמנם יהודים דתיים וראשיהם היו מוכיחים בשער את הלא־דתיים על מעשיהם, אולם אחזו בכלל: השומע ישמע, החדל יחדל, ולא היו ביניהם שנאה, שכאן בארץ־ישראל היא תו־צאה מהשותפות של המזרחי והלא־דתיים ומלחמתו של המזרחי שחיי הציבור במדינה יהיו על פי הדת.

הדרך היחידה להסיר את השנאה כלפי הדת היא באמת להפריד את המדינה מן הדת ואיש לאהליו יש־ראל. כאן אין גם חשש לקהלות נפ־רדות: הקיבוצים הלא־דתיים אינם זקוקים כלל לקהלה. ואלה שמקרוב באו — ריפורמים וקונסרבטיבים כ־ביכול — יעשו להם כרצונם מה ש־יעשו, אין הבדל לאופן שהם יסדרו להם צורת־חייהם לאופן שהקיבוצים הלא דתיים — מסדרים את חייהם.

יחודו של עם ישראל

הבאתי באריכות ובפרטי־הפרטים כל הטענות שנאמרו כלפי דברי ב־מאמרי הנ"ל מפני שהם נשמעו מפי יהודים דתיים, וכיוון שגם בתוך ה־יהדות המאמינה מכה הדעה שהדת היא ענין פרטי, שורש פורה ראש, ולענה שיש לעקרה מן השורש בטרם שהיא מכה שרשים עמוקים גם ב־תוכנו.

והרי התשובה:

א) לאומה הישראלית הובטח מפי השם שהיא תהיה ממלכת כוהנים ו־גוי קדוש, עם הבחירה, עם סגולה. הבטחה זו מותנית תלויה של האומה וקיומה בכנה. אולם הבטחה זו כ־לוזה במשימה שהוטלה על אומה זו לקיים את אורח־חייה הכלליים, ה־ממלכתיים בשעה שהיא יושבת ב־ארצה, ארץ הבחירה, ארץ הסגולה — ממילא חייב גם כל בן ישראל לקיים אורחות־חייו הפרטיים לאורה של התורה והמצוות כבני שהוא בן לאומה הישראלית. אילו לא היה בן־האומה הישראלית, היו חלות עליו שבע מצוות בני־נח בלבד. האין ב־כלל האומה הישראלית אלא מה ש־יש בפרט, באורחות־חייו. חיי־הפרט בישראל הם כוח המעמיד של האו־מה, להיות עם סגולה, ולמען קיומה של האומה חייב גם הפרט בתורת ישראל.

אם יחיד מישראל סר מדרך ה־ישר הוא פוגע בסגולתה של ישראל, ונחשב ל„עוכר ישראל", אולם אין בידו למנוע נצחיותה של האומה, הוא מעכב גלוי סגולתה — שהיא תכלית התכליות.

אף „עוכרי ישראל" אלה מלאים מצוות כרימון אם בשטח החברתי, בשטח בנין הארץ, הגנתה והגנתה של האומה ובניה.

ב) כשהמדינה, מדינת ישראל, כ־חייה הממלכתיים, הציבוריים, ה־פרהסיא — פרה מדרך ה' — היא פוגעת גם בחייהם הפרטיים של בני־ישראל, גם בארץ־ישראל, בארץ ה־בחירה והסגולה וגם באומה היש־ראלית בעם סגולה.

ג) תורת ישראל אינה איפוא תור־תו של יהודי בארץ־ישראל, היא תורת האומה הישראלית: אין אומתנו אומה אלא בתורותיה. בארץ־ישראל חייבים ב־תורה זו אף רק בפני שהם בני האומה זו.

דת ישראל לפרט מישראל, אינה איפוא ענין פרטי שלו אלא, ענין של כלל האומה ושל מדינתה־כממלכ־תיותה, מדינת ישראל.

ד) הפרדת המדינה מן הדת, פי־רושה להפוך את דת ישראל לענין פרטי, ואף אם יבטיחו שכל פרט מי־שראל יוכל לקיים את הדת בד' א־מותיו — יש כאן בגידה והתכחשות להבטחת השם וליעוד שהוטל על אומה זו, שבימינו, מדינת ישראל היא, לא רק סמל הכרזת הצבור, אלא הכוח המעמיד והמקיים אומה זו. כי כלל ישראל ואת אורחותיו. והיא, מדינת ישראל, צריכה להיות נושאת הסגולה האלוקית של האומה ב־אורחותיה הכלליים הממלכתיים.

הפרדת הדת מהמדינה כהפרדות מאלוקי ישראל

ה) הפרדת המדינה מן הדת ולומר שבעניני הדת „איש לאהליך יש־ראל" — הרי היא מעין הכרזת ה־אומה על־ידי מדינתה כי אין לה חלק באלוקי ישראל. אין כאן רק פירוד וקרע בין חלקי האומה, אלא הריסת יסודות קיומה של האומה כ־אומה, ואם גם יחידים בגלות אמר היום, במדינת ישראל, לישמרו על התורה והמצוות, יהיו כוח המעכיד בייעבר של האומה, אולם קלסתר פניה לא הוא קלסתר האומה היש־ראלית. במקרה כזה אין למדינה זו לא תוכן, לא יעד ואף לא ראשית צמיחת הגאולה... ובוודאי שיש כאן דחיית היעוד־היעוד הישראלי שאנו מבטאים ב„שמע ישראל: השם — שכיום הוא אלקינו בלבד — יהיה השם אחד" באחרית הימים, כשיש־ראל ישובו לארצם וארץ־ישראל ה־מזג ותבוא לידי גלוי סגולתן של ישראל וארץ ישראל, שתיים — שהן אחת. (ראה רש"י על הפסוק „שמע ישראל").

ו) הדת והלאומיות בישראל, אף על פי שאינן נאמרות כאחת, מ־הוות איפוא חטיבה אחת של שתי רעיון דלא מתפרשין. הדת והלאומיות בישראל, הן הן היסוד והשורש של מהותם היהודי והסגולתי של בני־יש־ראל וישראל, והינקות זה מזה וקיו־ם מותנה זה בזה: אין אומה יש־ראלית בלי בני־ישראל ואין בני־ישראל בלי האומה הישראלית, ד־נשמתה היא אמונת ישראל ותורותו.

הדת והלאומיות כחטיבה אחת אינן איפוא „קומבינציה" חידושו של ה־מזרחי אלא הן הן ה„סגולה" שהוב־טחה לנו מפי הגבורה, לעם ולבניו בחטיבה אחת עם ארץ הבחירה והסגולה.

ז) בגולה, לא נשאר לו לקוב"ה אלא ד' אמות של הלכה ליחיד בל־בד, והתורה חגרה שק כי גלה כבודה מאומה זו, ונשתיירו רק היהודים שנשאו את נר ה', כדי להדליקו מ־חדש בשוב ה' את שבות־ציון, ובני־ישראל ישובו לארצם ויחדשו ממ־לכתיותם, וארץ ישראל תתאחד שוב עם בניה השבים לגבולם־סגולתם.

ח) בני־ישראל כיחידים, כאמור, אם לא מפני שהם בנים לאומה זו, אינם מחוייבים כלל בתורת משה. גם מבני אומות העולם יכולים ל־הגיע לידי התעלות כדברי הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פי"ג). הבטחת שמירת הדת ליהודים במדינת יש־ראל, והפיכתה לענין פרטי על־ידי הפרדת המדינה מן הדת — גם אם זה היה אפשרי — יש בה משום הת־נכרות לאבינו שבשמים בבחירתו והבטחתו לעם ישראל לסגולתו.

ט) אכן, ישראל, היחיד, שהוא־ישראל הוא, אף האומה הכנסת קיומה על־ידי הכל, גם אם תתכחש ליעודה, על ידי הכרזת הדת כענין פרטי והפרדת המדינה ממנה — אבל כשהאומה מתכחשת לאלקי ישראל היא חדלה להיות אומה עד עת־ידן, וכשהיא חדלה להיות אומה מרחיקה סכנה את הגאולה ולא בקרבים אר־הה, כמגמתו המשיחי של המהרי"ל. ואם לפני קום המדינה היתה סיסמתו של המזרחי: ארץ־ישראל לעם יש־ראל על פי תורת ישראל, כי עבודתו בפני המשימה הראשית להחזיר לעם ישראל את ארץ ישראל, הרי עתה כשזכינו בה, שארץ־ישראל כבר ל־עם ישראל — משימתו של המזרחי היא: להחזיר את עם ישראל לארץ ישראל עפ"י תורת ישראל ולקיים, על ידי אתערותא דלתתא, מה ש־שמענו מפי הגבורה: להיות לו לעם סגולה וציון למושב לו, שתהיה ב־שניהם יחד שכינת אל.

י) מי שטוען שגם בגולה הפכה הדת לענין פרטי ורק מי שרוצה מ־קיים מצוות — אינו מבחין בהבדל כי בגולה, אומתנו באורח־חייה, היי־נו רק כיהודים, בארץ ישראל, האומה על ידי הפרדת המדינה מן הדת היא עוקרת עצמה ממהותה־סגולתה כאומה יהודית.

אין אפשרות לקיים דת כ„עניין פרטי"

אף טועים אלה שסוברים שיהו־דים יוכלו לקיים את הדת במדינת ישראל כשהדת תוכרז כענין פרטי. נשואין אזרחיים, נשואי־תערובת, חילולי־שבת ציבוריים שיש בהם ע־קירת השבת מחיי האומה, החינוך החילוני (ובהפסק הזמן — גם ה־חינוך הדתי יהיה ענין פרטי), ה־תרושת, הבנין התעשייה שיעבדו ב־שבת, וכל אחד יבחר לו יום אחד בשבוע כענין פרטי למנוחתו — כל אלה ישימו לאל את האפשרויות גם לפרט להיות חיי תורה והמצוה.

כיום כל הדברים האמורים גם אם ישנם פה ושם — פגמים המהוים ד־וסטיות למרות התוק הם כעבירה, נגד היסוד הקיים במדינה שאין הפ־רדה של המדינה מן הדת ואנו נל־חמים נגד הופעות אלה, ואילו זכינו היהדות הנאמנה שבגולה, היתה מר־כנה באמת ובלבב שלם למסור נפשה על דמותה היהודית של המדינה, ו־היתה עולה כחומה, ולא היתה מס־תפקת בהטפת מוסר למזרחי, ולא היתה נותנת יד לבעלי משחית על־ידי כך שהוא מתרפה בעליה לארץ למען מלאותה תורה — היינו זוכים גם כיום שהשכינה תשרה בשלמותה במדינת ישראל ולא, — השכינה ש־רוייה במדינת ישראל לא בשלמותה כמו בבית שני...

התשובה לכל התופעות על התוהו ובוהו, ההסתרים, ההתקוממות של הסיטרא־אחרא והמרידה של בנים סוררים ושל הבנים שהרחיקו אותם בכוח מדרשם, הם כתינוקות ש־נשבו, ואינם יודעים מזה יהודי — התשובה בידי היהדות המאמינה, ל־קום ולעלות לארץ גם אם זה קשור ביותר על „נהי־יפה" ובהוות א־מונה, וביחוד מוטלת חובה זו על המזרחי שאף הוא בין המגפרים ולא נחלצה עד עתה למשימה הגדולה, ב־עקבות הלך־הרוח השורר בהנהגה העולמית של התנועה, הלך־רוח של „שב ואל תעשה", — לא נחלצה ל־משימה לעורר ולאמץ את היהדות המאמינה לעלות לארץ בהמוניה.

ולחבר אלחנן פלאי: שני תנאים להשתתפותנו בממשלה: א) חוק כמקובל בישראל מדור־דור; ב) ה־קמת ממשלת חירום של אחדות ל־אומה למען מנוע מסירת יהודה ו־שומרון לידי זרים ונוכל לעמוד נגד הלחצים מבפנים ומבחוץ.

והיה, אם אפשר להשיג שני ה־תנאים — עלינו להשתתף בממשלה. אם שני התנאים בחיים — אין ל־השתתף. אולם אם אפשר להשיג ת־נאי אחד משניהם — אסור לנו ל־וותר עליו, ומשום כך עלינו להשת־תתף בממשלה למען אותו התנאי ש־אפשר להשיג, ולהוסיף להיאבק גם על התנאי השני מבפנים.

עם ישראל ומדינת ישראל - לאחר מלחמת יוה"כ

מאת הרב צמח זמברובסקי

ארבע פעמים מאז תקומתה כמדינה היתה ישראל נאלצת להגן על עצמאותה במלחמות גדולות ויצאה בנצחון.

בכל אותן המלחמות עמדה מדינת ישראל לפני צבאות עצומים וגדולים מצוידים בכלי־נשק בלתי מוגבלים ממעצמות גדולות.

אולם, אם שלושת הנצחונות ה־קודמים נתקבלו כנס, אין מלים לת־אר את ההכיה של מלחמת יום־הכיפורים.

הפעם לא היה זה עוד אותו חייל ישראלי שאחז רדף המיטים של ה־אויב, אלא הוא עמד נגד עוצמה צבאית בלתי מוגבלת של כלי נשק מודרניים־המתוחכמים ביותר שסופקו לערבים על־ידי מעצמה גדולה וקשר הוה לא היא זכבה להחריב את ישראל.

בהיותו רגיל לנצחון בזק מצד כו־חות ההגנה של ישראל, יכול היה העם היהודי להרגיש רפיון כשמלחמה זו ארוכה כבעבר ל־ששת הימים של מלחמת 1967.

הניצחון והנסים שנתגלו

כשהנצחון השגי סוף־סוף הרי ה־אלגבורים הדיבורים של התוצאה ה־נסית הגדולה הזאת לא זכו להדגשה הראויה.

אלה מאתנו שהיתה להם הזכות להיות בישראל בזמן המלחמה לא ישכחו לעולם את הגבורה וההקרבה העצמית של הצעירים שלנו שהיו אחראים לנצחון הבלתי רגיל הזה, שלמעשה הם עשו היסטוריה צבאית.

אילי אחד הגורמים המעכב אישור נכון זה היתה התחלשה של מפלגת הרוב האופוזיציה לקיים את הבחירות הכלליות בסוף דצמבר, במקום ליצור כבקלת אחדות לאומית במצב חמור זה. לפיכך הגנו נתנים להמלת האשכנה — האשמות של התכונות בלתי מספקת, המחדל לגייס את כל הריטנו בזמן, חוסר הבנה מצד ה־אינטליגנציה שלנו, טיפול פוליטי כושל וכו'. ייתכן ההאשמות הללו מוצדקות במילואן או במקצתן, אולם מוקדם כדי להרוץ בשטם. יהיה עוד זמן מספיק לעריכת חשבון כשכל העובדות יוודעו. כשוועדת החקירה תגמור דין־וחשבון לעם. כל הדיבו־רים הרופפים, נכונים או כוזבים, אינם משרתים כל מטרה בזמן הזה ומביאים רק לפירוד ולדימוראליזציה ולפיכך הם מסוכנים. הסוגים של בעיות המהרות שישראל עומדת עתה לפניהם מחייבים הרמוניה מוחלטת ובהירות מחשבה קשה כדי להתגבר על המצב שאנו עומדים לפניו.

הזר תרגיל מוחלט חסר תועלת ל־הרבה על מה שיכלה להיות התוצאה של מה שנעשה או לא נעשה. תמיד יש שני צדדים למטבע. קיימת באמת האפשרות שחוסר הגיוס המלא בחזית לפני יום כיפור עלול היה להיות ברכה מוסווית. כי בגלל סיבות פולי־טיות לא היינו במצב לצאת להתקפה. מי יודע כמה קרבנות נוספים היינו סובלים לו היו החיילים בחזית מבלי להתקיף קודם.

יכול להיות שזה היה אחד הנסים, כמו שזה היה נס שהאויב שבחנה מכל התורות של יזמה ביום כיפור, לא התקדם אל הערים. עצם המחשבה בלבד על האפשרות הזאת מחרידה.

לפיכך לא נעסוק בסוג זה של ויכוח בהוה בלתי יעיל הפעם, אלא ננסה להצביע על המשימות והאתגרים ש־לפנינו.

בידודה של ישראל בעולם

בידודה של ישראל היא עובדה עצובה, הגורמת דאגה רצינית. ה־סולידאריות של היהודים וההיענות בשעת חירום הינכו גלים חזקים, ש־הימבו ורוממו. אולם האי"ל ושעת החירום של ישראל היא עדיין ממשית ביותר, חייבות להמשך המסירות ו־ההקרבה של היהודים.

הגורם המטריד ביותר בנדון זה הוא הביקורת הבלתי מוצדקת שיש־ראל לא הצליחה בתכנית של יחסי הציבור שלה להעביר לעולם את ה־עניין הצודק שלה. נכון שהעולם — אך בנוסח מדוייק יותר, ההנהגה, אינו עמנו.

מתי זה היה? בזמנים שהיינו מעוררים רחמים, שמענו קולות של אוהדה. הם היו רבים, אבל עזרה ו־דאגה בוששו לבוא.

הבו נתייצב לפניהם: ישראל עצמה נבצר ממנה להעביר את עניניה. כלי התקשורת אינם מפרסמים את העובדות שבמצע בידי ישראל. וישראל אינה יכולה להתח־רות עם כל השגרירויות הערביות, עם ארצות הנפט ואלופי הנפט, ומש־רדי היחסים הציבוריים שלהם במי־דיסון אוניו, שיצאו למערכה מסוב־כת ביותר מאורגנת היטב לא רק נגד ישראל, אלא נגד העם היהודי בכל מקום. מאז ימי היטלר לא ראינו תעמולה קשותה מרושעת כזאת.

האם אנו צריכים להזכיר לעולם מה גרמה מלחמת העולם האחרונה? כשהיטלר התחיל עם היהודים איש לא שם לב. לא היה איכפת למישהו. לאהרוהניגו, שהוא התחיל רק בנו אך לא יפסיק שם, לא הושם לב. לא עבר זמן רב ורוחות ההכרה ש־מגמת היטלר היתה לכבוש את העו־לם, אך או היה מאוחר מדי כדי למ־נוע את המלחמה.

לרוע המזל אותו דבר הוא נכון במעשי טירור ומלחמות של הערבים. כל זמן שהיו מכוונים נגד ישראל ויהודים, נמשך קשר השתיקה. לאור־כות הבאחוזות ניתן מצד ההנהגה העולמית, באופן מחפיר ביותר, לש־תוק כשערבים רצחו, אך והדרוו תמיד לגנות ולהאשים את ישראל כשנמלה בהגנה על החיים והרכוש של אזרחיה. זה היה אור ירוק לער־בים להמשיך במדיניות התוקפנות שלהם, ממש כמו שזה היה אור ירוק להיטלר. הערבים הדריבו לתפוס את הרמז והתחילו בסירור של חטיפת מטוסים ישראליים. ממשלות תבל סירבו לפעול. אחרי הכל, הנתפשים הללו היו מכוונות נגד ישראל בלבד. אך לא אמרו די בכך. הסחטנות תת־פשטה. ועדיין לא נעשתה פעולה. כשהאור הירוק נמשך הלאה, פתחו הערבים, בעידודה של רוסיה, במלח־מת יום כיפור. ושוב, כל זמן שהער־בים הצליחו, שמרה מועצת הבטחון על השקט שלה. אולם כשנעשה ברור שישראל מתחילה לנצח ושתוך יום או יומיים יסתיים החירום של הער־בים, נשק הרוסי יתנפצו, מיהרה מועצת הבטחון לכפות הפסקת אש. האם יש כאן להרהיב את הציבור?

הצלחתה של סחטנות

אם הסחטנות מצליחה, למה להפ־סיק שם? לפיכך, מה שקרוי משבר האנרגיה. הערבים הכבירו הנפט, ב־תמיכת כמה פקידים של ממשלות אחרות, כמו כן על־ידי היחסים הצי־בוריים של מדיסון אוניו, הצליחו בלחיצה על כפתור הפאניקה ומיד נעשתה ישראל השעיר לעזאזל. כל היהודים כלולים בתמונה הזאת. זה נותן הזדמנות חשובה להשלמת התע־מולה האנטישמית, ביחוד מפני שזו עוזרת להעלים את המחדלים של ממ־שלות על שלא עמדו על המשמר בניצול את אוצרות הנפט שלהם, ב־פיתוח אנרגיה אטומית לשימוש פני־מי ולחקור את הפוטנציאל של ה־אנרגיה של השמש. אינו הזדמנות מצוינת זוהי בשביל חברות הנפט הגדולות והעשירות, ואינו אשמתה זו מוכנה להמשיל במערכה של להן נגד ישראל.

אנו יכולים להיות בטוחים שהמצב הזה יביא בסימעש נגד ישראל לכל מיני הכוחות לערבים, שנגבור מהם לנצח שוב במלחמה שפתח בה במסו־רת מוכרת של דחיפת היהודים לתוך הים — כאילו השטחים שישראל כבשה כתוצאה של התקפה הערבית השתייכו אי פעם לערבים, ואילו היה קיים אי פעם עם ערבי פלשתי־נאי. אולם בהנהגה העולמית הנוכ־חית, הכל יובן. כנראה, שישראל היתה צריכה להיענש על שהפזיה למנוע מן הערבים מלנצח במלחמה שהאחרונים התחילו בהן.

סאדאת לא למד לקח

ברור, שנשיא המצרי, סאדאת, לא למד שנאצר ופרעה לפניו. שגם הוא היתה לו אותה אמביציה לדחוף את היהודים אל הים, ולא הצליחו.

הנה הדין בערבים של היום. ישראל ושאר היהודים בעולם עומדים בפני אתגר. הנוער האזור בגבורה הבין גם הבין שהמלחמות יום הכיפורים לא היתה מכוונת לישראל בלבד, אלא לכל העם היהודי. הם נתנו לנו את כל אשר להם כדי שישראל והעם היהודי יוכלו להישאר בחיים. ואנו נישאר בחיים, כשאנו מקדמים את האתגר הזה בהוליסיות גמורות.

התכנית בשבילנו היא בהירה מס־פיק: —

— עלינו לגייס במהירות והאפשרית ביותר את כל המשאבים שלנו. כל קהילה יהודית בעולם החפשי חייבת להתארגן ולהתכונן כראוי כדי להב־היש את כל השקרים והתעמולה ה־מרושעת שהופצה על ידי העמים ה־ערביים ותומכיהם.

— יש להפעיל את כלי התקשורת לפרסם את העובדות האמיתיות של התנהגות הערבים מאז 1947 ולעצם למועצת הבטחון ולעצרת האו"ם.

— מנהיגינו בעלי השפעה והמון העם חייבים להביא לידיעת הממש־לות בכל מקום שהמשחק שלהם מה שקרוי נייטראליות, כביכול, במקום יושר וצדק לא יוסבלו יותר ליום החשבון שבוודאי יבוא.

— אל נשלה את עצמנו שכל ה־אזרחים הם לצד המדיניות הממשל־תית שלהם של כראוי. יש מספיק אזרחים הגונים שאינם שותפים לד־עות של הממשלות שלהם ואלה ש־אפשר לסמוך עליהם ויתמכו בעניין שלנו.

יש לנפץ אגדת הפליטים

את האגדה של למעלה ממיליון פליטים ערבים מפלשתינה יש לנפץ. יש הוכחה מספקת מן הפרוטוקולים של האו"ם והעובדות בנושא גופה המוכיחים את מנהיגיהם בנוגע לשקר הזה, בדיוק כמו שלא נכון הוא שהיה קיים עם פלשתינאי אי פעם. כל העובדות הללו הן מוסמכות וניתנות להשיג. יש לפתוח במערכה הזאת מיד. ואלה היהודים בעלי כוונות טו־בות, גם בממשלה או בקרב העם שלנו, המספרים לנו שכוונותנו להיד־ברות הערבים שעשויה להיות להפו־כנו משום שאינם יכולים לראות איזה פתרון הגיוני אחר בשלב זה, עלינו לומר להם: אולי אתם צודקים באורח הגיוני אינם יכולים לראות שום פתרון אחר. אבל הרשו לנו להזכיר לכם שההיסטוריה היהודית ו־חיים יהודיים וגורל יהודי לא פעלו מעולם באופן השכל וההגיון. לפי השכל הטהור וההגיון לא היה זה צריך להיות אפשרי בשבילנו, שנ־שיג שוב את מדינתנו העצמאית; לא היו צריכים להישאר שום יהודים בעולם שאיפשרו את הקהלה המהור

(סוף בעמוד 8 טור 6)

מוסר ופוליטיקה

מאת ד"ר י. נפתלי

האם ניתן להיות מדינאי הגון ולנהל את המדינה לפי כללי המוסר? — בספרו החדש „לבחור" שולל המדינאי פייר מנדס פראנס ¹) את המקיאווליזם. היינו — המטרה מקדשת את האמצעים כשיטה מדינית. גם כשהוא מתאר בספרו מדינאים דגולים של האמה הנוכחית, הריהו מתייחס בעיקר לצד המוסרי שבמעשיהם. מכאן גם הסבר ליחסיו עם אישים ולחילוקי הדיעות שבינו לביניהם.

פייר מנדס־פראנס הוא כיום בן שישים ושבע, מרוחק מעולם המעשה. אחרי כשלונו בבחירות לפרלמנט לפני כחמש שנים, אבל קולו לא נדם. הוא עוסק בכתיבה ויש ה־רב לדיעותיו המובעות בבהירות ר־בה. הוא ידוע כאיש העקרונות, ו־אינו נכנע לפשרות.

המחבר מתנגד גמור לימין ולדרכי שלטונו, אבל מתנגד גם לשמאל, שישתלט וידכא את המשטר הדימוק־רטי, לדעתו, צריך להשאיר את ה־שיטה של המשחק החופשי בבחירות המאפשר לכל צד להגיע לשלטון. הוא קובע: היסוד בדימוקרטיה הוא — מצע ברור לפני הבחירות, שה־בוחר ידע לא רק במי הוא בוחר, אלא בעד מה הוא בוחר.

משום כך גם סרב מנדס פראנס פעמים להיות מועמד מוסכם של השמאל לנשיאות. לא מפני כפי ש־נמסר בכמה חוגים, שכיהודי סרב לעורר בעיית היהודים בבחירות, א־לא מפני שמצפונו לא נתן לו להיות מועמד לתפקיד המעניק לפי החוקה הקיימת, סמכויות לנשיא ויכול לפ־עול במשך שבע שנים כראות עיניו. בו בזמן שהוא נגד משטר כזה. לא יכולתי — אומר הוא — להופיע לפ־ני הבוחרים ולומר להם הצביעו בש־בילי והריני מודיע מעתה שאפסיק את סמכויותי כשידעתי שזהבר לא בידי.

מנדס פראנס מסרב בתוקף להשי־לים עם הדיעה שניתן להפריד בין מוסר לבין מדיניות. עד כמה שה־עריך את דה גול, התנגד לשיטות הממשל שלו, שהיו לא פעם בני־גוד למוסר ולאמת. לדעתו, המדינה והשלטון הם לשרות האמת. הוא מס־פיק: אם ענייני המדינה מתנהלים לפי האמת והצדק, האזרחים יקבלו עליהם משמעת גם יהיו מוכנים ל־הביא קרבנות במצבים קשים כשייד־רשו לעשות זאת. אולם נמצא הארץ במצב של מהומות ומאבקים סוצ־יאליים, שהם תוצאה של חוסר ראיה כוללת מצד השלטון לפתרון הבעיות. הוא מאשים גם את ז'יסקאר ד'אסטן, שנבחר זה עתה כנשיא על שבהיותו שנים רבות שר הכספים והכלכלה פתר בעיות בצורה אמפירית מבלי להחזיר לעומק ולחפש להן פתרון כללי ויסודי.

ביחס למשטר הכלכלי הוא אומר: מוצגים נגדי שהנני מתנגד לרווחים. אבל אין שמץ של אמת בטענה זו, לדעתי אין עבירה להרוויח כסף, אד־רבא שכל אחד מאתנו ירוויח יותר, אבל אני מתנגד לכך, שהחושבים אחרי רווחים ייהפך לקו מנחה. יהיה, שוקבע בניהול העניינים הכלכליים בארץ. השיטה הרכושנית — מוסיף הוא — אינה מפחידה אותי, אלא חוסר שיטה עקבית ויציבה, השי־מוש בפאליאטיבים והמפריעים לי בהנוחתי, כי הם לרעת העם, למשול — פירושו לבחור והבריך ל־דעת לבחור בשיטה התואמת את צר־כי האומה תוך ראיה כללית של ה־מצב הקיים בעולם. היינו — היחסים עם עמי העולם השלישי אשר אוצ־רות טבע רבים אצלם והדיבם על האפשרות לגרום לזעזועים חמורים בכלכלת העולם ומשבר בדלק האחר־רון יוכיח. המחבר כאיש כלכלה מעורה בדוקומנטציה ובסטטיסטיקה בנושאים אלה ומציע גם פתרונות.

בהתייחסו למשבר האנרגיה אומר מנדס: נשלם מחיר יקר אם לא נדע מענה להכניס שינויים יסודיים ב־ניהול מפעלים, לפתור בעיית המהפכה זו לא תוכל כל ארץ בגע עצמה, אפילו מעצמה־על כארה"ב לא תוכל לעשות זאת לבדה. אם כל ארץ ו־ארץ לא תדע להביא קרבנות לשם פתרון כללי ויסודי המשבר הזה יהיה בעוד זמן קצר יעברו העוקים והמר־דים על כולם, ומוסטראקיים או איבואים לאומי יזהו לרוצץ לכולם. לכן — מוסיף מנדס — תומך אני בשמאל, כי הוא מוכשר ללכת ב־דרך של שיתוף פעולה בינלאומי יותר מן הימין.

המחבר מרגן נגד השמאל, שגם הוא לא עשה מספיק להסביר את המצב הכלכלי. גם לו אין תוכנית מסודרת משלו, הוא מדבר רק ב־קווים כלליים וידוע שאין קפיצת דרך בכלכלה, צריך ללמוד העניינים ביסודיות ולהביא פתרונות לבעיות. להבטיח בבחירות לשפר את מצבו של העובד: אין זה מספיק כלל וכלל, כי בלי פתרון יסודי לבעיות, עלו־לים אנו להימצא במצב לא רק שאי אפשר יהיה לשפר את מצבו של ה־עובד, אלא שעובדים רבים יסבלו מחוסר עבודה.

מדינאים ודרכם בשלטון

החלק הראשון של הספר מוקדש להערכת מדינאים בדורנו הבולטים בתוכם הם: בלום, דה גול, צ'רצ'יל, צ'ו אן לאי־ קיסינג'ר וגולדה מאיר. נוסף להסבר השיטה המדינית של כל אישיות הנכרת מעמיד המחבר את הדגש על הצד המוסרי בניהול ענייני המדינה, אבל איננו חודר לחיים הפרטיים של כל אחד מהם. כפרגמתי טוב הוא מודע לשיטה, ש־יש לסלוח לחולשה האנושית אם אישיות זו או אחרת אינה יכולה ל־שמש מופת בחיי משפחה.

אלילו של מנדס פראנס הוא ליאון בלום אף על פי שהוא עצמו איננו סוציאליסט. אמנם, מורו ורבו של מנדס פראנס בחיים המדיניים היה נשיא הרדיקאלים אדואר הריו, ש־דאג לקידומו ומצא לו מקום להע־מיד מועמדותו בבחירות. בנו של מנדס פראנס מסר לכותב הטורים, אחרי שמנדס פראנס גמר את לימו־דיו התחיל לפרסם מאמרים כלכ־ליים בשבועון „לימיירי", שעורכו היה יהודי בורים, הזמין הריו את אביו ושאל אותו אם הוא מעוניין לעשות קריירה מדינית וכשהשיב בחיוב, יעץ לו לפתוח משרד של עו"ד, דין בעיר לוביה כאשר חבר הפרלמנט רדיקאלי זקן לא הופיע עוד בבחירות הבאות כדי שאנשים יכירו אותו שם. הוא עשה. כך הגבור שם תחילה כחבר מועצת העירייה ואחר כן לפרלמנט במשך שנים רבות.

בכל זאת מעריך מנדס פראנס את ליאון בלום ובעיקר את יושרו ה־אינטלקטואלי. הוא מתפעל גם מתר־בותו הרבה של ליאון בלום בשטחים רבים ובכושר הגיונות שלו שאין דוג־מתו. יחד עם זאת, היה רבה גאוה והשיב מלחמה שערה כשנעלבו או כיהודי ורבים מן הימין עשו זאת לא פעם. במובן זה מצא לו מנדס פראנס אנאלוגיה בינו לבין בלום, כי גם הוא יהודי גאה.

לשניהם, גם לליאון בלום וגם ל־מנדס פראנס, היתה דאגה תמאי קיד מי של העובד לנגד עיניהם, אלא ש־יש הבדל גדול בין גישתו של ה־סוציאליסט ליאון בלום לסידור ה־עניינים הללו ובין זו של הרדיקאל השמאלי מנדס פראנס.

גם בלום התנגד למהפכות ולש־פיכות דמים כי לדעתו, השתלטות של השלטון אינה המטרה הסופית אלא אמצעי למטרה היא: שינוי חיים החברה כפי שהוא מסביר זאת בספרו „העולם האנושי", שפורסם אחרי מלחמת העולם השניה והוא מציין גוהה רוחנית שלאחר. המשגה העיק־רית לגבי הקומוניסטים היא — להם עבר בכך שרצו להקדים את התהליך ע"י מהפכה, דמים בזמן ש־הדימוקרטיה נותנת לעובדים האפש־רות לבנות סוציאליזם פרוגרסי־בי, שאינו מקריב חיי אנוש והוא במטרה להבטיח את האושר לדורות הבאים.

במובן זה שונה מנדס פראנס ל־גמרי מגישתו הסוציאליסטית של ליאון בלום. גם הוא שואף לתיקונים בחיי החברה לטובת העובדים, אבל אינו רואה מטרה סופית של חברה סוציאליסטית, אלא פתרון לבעיות העולם מפרק לפרק. אם מנדס פראנס הודהה לרוב בפרלמנט עם הסוצ־יאליסטים בעניינים סוציאליים, ע־שה זאת כדי לתת סיפוק לדרישות הצודקות של העובדים ולא במטרה להגיע להפיכה בחיי החברה.

אשר לצ'רצ'יל, המחבר מעריך את אומץ לבו, גישה יסודית לעניינים שטפל בהם, בעל ראיה רחבה, אבל לא היה לו עומק מחשבה של ליאון בלום. גם בלום גילה אומץ לב ב־מצבים קשים אבל לא תמיד היתה לו התקיפות של צ'רצ'יל ומכאן כמה שגיאות המודות במדיניות שלו.

השבון ארוך יש למחבר עם דה גול. הוא מעריך אותו ושולל אותו כאחד. גם דה גול העריך את מנדס פראנס אף על פי שידע שהוא מת־נגד חריף למשטר הנשיאותי שלו. ספר לי בנו של מנדס פראנס כאשר נכשל אביו בבחירות ונבחר גוליסט במקומו, אמר דה גול חבל שקולו של מתנגד הגון לא יישמע עוד בבית הנבחרים. אגב, דה גול היה מוכן מזמן לזמן להתייעץ אתו וגם שלח אותו בשליחות מיוחדת לסין.

הוא מעריך את דה גול, כי היה אמיץ לב, פטריוט נאמן ומסור, בעל חוש מדינה, עמוק, כושר התלהבות ובעל כושר ביטוי וניסוח להפליא בכתב ובעל פה. היתה לו סבלנות לשמוע דיעות מתנגדות, לא פעם הזמין מתנגדים כדי להתייעץ אתם וכל מעשיו היו מכוונים לטובת המ־דינה. מאידך, מתנגד מנדס פראנס למשטר של הרפובליקה החמישית אף על פי שחבריו הרדיקאליים וה־סוציאליסטים הצביעו בעד המש־טר הנשיאותי. הוא היה אז בודד במערכה, כי רק לעבור כמה שנים התחילו הסוציאליסטים לדבר על שינוי החוקה. הוא פוסל את השיטה שבה השתמש דה גול לחסל את יריביו אף על פי שצדק, כי מנדס פראנס פוסל את המקיאוולים. ה־מטרה אינה מקדשת את האמצעים.

ביחס לקיסינג'ר הוא רואה בו

(סוף בעמוד 8 טור 4)

¹) פייר מנדס פראנס, לבחור, הוצאת שטוק, עמ' 400, פאריס 1974.

רבין נמלט מהגנה על אלון

מאת יונה כהן

היתה זו שתיקה רועמת. השתיקה הזאת, שמלפה מהודעת מות הכוונות של ראש הממשלה רבין, מהתבטאותו של שר החוץ אלון, בהודעתו הראשונה (בשבת בין השמשות...) בענין כור האטומי למצרים, הגיעה אותם, ללבבם ולמוחם של הנוכחים השבוע בכנסת...

ב„בני יהודה" מחפשים מתנחלים להשלמת מנין

מאת ברוך אדלר

לחיים ונילי ולך, זוג צעירים דתיים מחולון, לא חסר דבר בעיר מגוריהם. שניהם היו מסודרים בעבודות טובות ומכניסות — הוא טכנאי אלקטרוניקה ב„תדיראן" והיא גננת — ודאגות פרנסה וחבריה לא הטרידו אותם. יום אחד „נשבר" להם מהעיר והריצה המתמדת להעלאת רמת החיים ובשמעם על הקמת ישוב חדש בגולן החליטו לעזוב את הכל מאחוריהם ולהתחיל לבנות את חייהם הרחק מהעיר, במקום שבו יש הרגשה כי אתה עושה משהו חדש ולא רק מקבל מהמדינה אלא גם תורם לה.

חיים ונילי ולך, כמו כמה משפחות חבריהם לישוב „בני יהודה" בדרום הגולן, לא רצו ללכת להתיישבות, שהיא כיום המסגרת הכמעט יחידה להולכים מהעיר לכפר. הם לא רצו בחיי שיתוף וחקלאות לא קסמה להם והזדמנות זו נוצרה בשבילם עם הקמתה של מסגרת חדשה — ישוב כפרי המבוסס על תעשייה ושבו כל תושב הוא אדון לעצמו ואינו קשור בכל צורה של שיתוף עם חבריו, פרט לשיתוף חברתי רגיל של חברים, שכנים, ותושבים של ישוב קטן שבו כולם מכירים אחד את השני.

הישוב „בני יהודה" הוקם לפני שנתיים סמוך לישובים חרוב, מבוא חמה, כפר גינת, נאות גולן, רמות, וגבעת יואב והוא אמור לשמש מרכז כפרי לישובים אלה של דרום הגולן ולתת להם שירותים שונים, עם זאת כבר מההתחלה, עוד לפני ש־פיתחו בו שירותים לכפרים החקלאיים, ניתן בסיס כלכלי לישוב ע"י הקמת מפעל תעשייתי, „תעשיות גולף לאלקטרוניקה". כיום, למעשה רובם ככולם של תושבי „בני יהודה" הם עובדים של „תעשיות גולף", שהינו מפעל משותף לתעשייה האווירית ולחטיבת ההתישבות של ההסתדרות הציונית.

„בני יהודה" ו„תעשיות גולף" הוקמו ביחד ואין לאחד זכות קיום לעצמו — אומר מנכ"ל המפעל, בני גליל, שאף הוא, כמו רוב עובדי המפעל, גר ב„בני יהודה". המפעל, שבהקמתו הושקעו 6 מיליון ל"י, עובד בשביל התעשייה האווירית ו־מייצר בשבילה מוצרי מתכת ואלקטרוניקה שונים. כיום אין המפעל עובד במלוא תפוקתו בשל מחסור בעובדים, שפירושו כאן, למעשה, גם מחסור באנשים המוכנים לעזוב את העיר ולהתישב בכפר. הוא תוכנן למספר עובדים מקסימלי — אומר ב. גליל במסגרת על הבנית לתעשיית עובדים למפעל שהוכנה כעת. לפי תכנית זו יפתחו במפעל קורסים להשתלמות במקצועות חריטה וכרסום ב־שלב ראשון ובשלבים הבאים למקצועות נוספים. בתקופת הקורס, שיאורך חצי שנה, יקבלו התל־מידים משכורת נאה — 1000—1200 ל"י לחודש, העולה בהרבה על זו שמקבלים במרכז הארץ — 450 ל"י. גם נשים יקבלו הכשרה מקצועית והן תלמדנה מקצועות אלקטרוניקה הדרושים למפעל. להכשרת הנשים יש חשיבות מיוחדת משום שלהן כמעט ואין תעסוקה בכפר.

מחפשים עובדים ו...מתישבים

קבלת עובדים חדשים למפעל פירושה, כאמור, גם קבלתם כמתישבים בכפר. בכך מעוניינים הן המפעל והן המתישבים שאינם רוצים להשאר במסגרת הקטנה הנוכחית שלהם, שאינה מאפשרת לפתח חיים קהילתיים ברמה נאותה ואינה מאפ־שרת להחזיק שירותים הכרחיים שונים, שאותם נאלצים עתה המתישבים לקבל בישובים אחרים. הכפר והמפעל פתחו, לכן, עתה בפעולה לקבלת תושבים חדשים, כשהם מציגים את האתגר של התישבות בגולן לצידם של התנאים הטובים ש־המתישבים יזכו להם. עם בואם לבתיהם כבר מצאו התושבים מוכנים כמה מהשירותים החיו־ניים כמרפאה, מרפאת שיניים, צרכניה, גן ילדים, פעוטון וגנן. אלה הוקמו בבניינים מפוארים ו־נאים ובציוד שבהם יכול להתברך כל מוסד ב־עיר. כל משפחה קיבלה דירה של 72 מ"ר או 84 מ"ר, לפי גודל המשפחה. הדירות, שלידיהן שטח גדול המיועד לגינה וחצר, נמסרות לתושבים בדמי שכירות סמליים של 72 ו־84 ל"י לחודש. בעיית השיכון של זוגות צעירים בעיר אינה קיימת, איפוא, כאן וזוג שאין לו פרוטה בכיס יכול להכנס מיד לדירה מרווחת.

לכפר יכול להתקבל כל מי שקיבל את אישורה של ועדת קבלה. הדרישה הראשונה כלפי מתישב היא שיהיה לו מקום עבודה בישוב או בסביבתו. אין הכפר מוכן לקבל מתישבים שרוב שבוע העובדים במקום אחר וביתם הוא מעין נווה ים בשבילם, תושבי „בני יהודה" רוצים ב־מתישבים שיהיו מעורים בישוב. מסיבה זו גם לא מקבלים רווקים. כמו"כ חייב המתישב להיות חברותי ומוכן לעזרה הדדית. זהו מקום קטן שאחד חייב לעזור לרעהו, למרות שכל תושב הוא אדון לעצמו ואין שותפות בכל צורה שהיא בין אחד לשני. אין לנו כאן סבלים — מביאה לנו כדוגמא אחת המתישבות — ואם צריך לפרק משאית של רהיטים אי אפשר להזמין סבלים שיעשו עבודה זו וטבעי הדבר ששכנים יעזרו ויעזרו בעבודה זו. לא נוכל, לכן, להרשות לעצמנו לקבל מתישבים שלא יביעו ...

לבני יהודה אין עדיין סטטוס חוקי והישוב ס־מוך על שולחנה של המועצה האזורית גמל ה־ירדן. דרכה — מסביר לנו י. פלס, חבר ועד ה־מתישבים — עוברים התקציבים המיועדים לישוב והבאתם ממקורות שונים והיא גם המספקת את ה־שירותים השונים. היא, למשל, דואגת להסעת ה־ילדים לבית הספר לעין גב ואת הילדים של שלוש המשפחות הדתיות עד לגן הילדים של רמת מג־שימים הקרובה ועד לבית הרחוקה, לבית הספר הממ"ד שבמקום. לפי התכנית יוקם בית ספר יסודי וחטיבת ביניים במקום אולם בינתיים קיים רק המיבנה ומחוסר מספר מספיק של ילדים צריכים להסיעם למקום אחר.

לעומת זאת פועלת כבר במקום כיתת גן יל־דים.

המרפאה שהוקמה — אומר חבר ועד אחר נ. גיברה — היא במסגרת גבוה יותר מהמקובל בישובים. בעתיד זו תכלול גם בית מרקחת שישרת את ישובי הסביבה. בינתיים חסר רופא קבוע למרפאה והמתישבים מחפשים רופא שיהיה מוכן לגור במקום. בעלי מקצוע אחרים שאותם מוכנים לקלוט הם עובדי חינוך, רופא שיניים ובעלי מק־צועות שונים.

הבעיות הספציפיות של המתנחלים הדתיים

במתיישבים חדשים מעונינות במיוחד שלוש המשפחות הדתיות. הללו רוצות לפתוח בקבלת מספר משפחות דתיות שיאפשר לקיים מנין ב־מקום. כיום, אומר ח. וולך, אני נאלץ ללכת ב־שבתות למרחק של כמה ק"מ עד לבית הכנסת הקרוב ביותר, בכפר גינת. הליכה זו יוצרת גם בעייה הלכתית של יציאה מתחום שבת. זו נפתרה ע"י תניית ביניים עם סעודה בישוב הנמצא בדרך בין בני יהודה לכפר גינת. מקום מיועד לבית הכנסת, עד שייבנה בנין קבע הנמצא ב־תכנית, נמצא כבר ואף ספר תורה יש בידי המת־ישבים הדתיים. בואן של משפחות דתיות חשוב גם לשם פתיחת גן ובית ספר ממ"ד במקום, ש־הילדים לא יצטרכו להיטלטל למרחקים.

בשיחות עם המתישבים צצה כאליה השאלה הלא נעימה של עתיד המקום והאם אין חשש ש־ביום מהימים יצטרכו המתישבים להתקפל ולפנות את הישוב. הם ערים לסכנה זו ולקחו אותה ב־חשבון בעוזבם את עיר הבבאם הנה. אולם, יחד עם זאת הם סומכים על ההבטחות שניתנו כי ה־גולן לא יוחזר. על כך חזר גם באוזניהם שר ה־בטחון ש. פרס שביקר בגולן. על כל פנים בנושא זה יש חזית אחידה של כל ישובי הגולן המת־נגדים לכל פינוי.

„בני יהודה" איננו בעצם ישוב חדש ויהודים ישבו כבר במקום בעבר — מתברר מדבריו של צ. אילן, איש ידיעת הארץ. בסוף המאה הקודמת היתה ההערכות להתישבות בגולן ובאותה תקופה היה זה טבעי שאזורים אלה הם חלק מארץ יש־ראל ויהודים צריכים להתישב בהם כמו בחלקים אחרים של הארץ. איזורים אלה של א"י המזרחית היו בהן אדמות זולות לרכישה ויהודים החלו להתענין בהם. קבוצה ראשונה שעלתה על הקרקע היתה של יהודי צפת שמאסו בחלוקה. קבוצה זו, שקראה לעצמה „בית יהודה" עלתה על הקרקע בשנת 1886 בכפר כמסניה שליד חושניה, שנה ורבע גרו במקום המתישבים שאף הספיקו לזרוע ולקצור יבול אחד. השלטון העותמני סרב לרשום את הקרקע על שם היהודים שרכשו אותה ולכן הם נאלצו לעזוב את המקום. כמה שנים לאחר מכן ב־1889, הוקמה קבוצה חדשה, שהפעם קראה לעצמה „בני יהודה", וזו רכשה קרקע בכפר שגום, הנמצא ליד המקום הנוכחי של „בני יהודה" הנושא את שמה של קבוצה זו.

הבעיות כמעט ולא נשתנו

הבעיות של ההתישבות היום גם בעיות של אז ומחוסר הון נאלצו המתישבים לבקש עזרה מ„חובבי ציון" בלונדון ומ„עזרה" בברלין. אולם זו היתה מועטת ופעמים נאלצו המתישבים לרדת מהקרקע, כשהם לא מתיאשים וחוזרים שוב ל־החזיק מעמד ב„מכרם אחוזת שמלתם לעורם" כ־פי שהם כתבו. הם ניסו גם בשלישית והתישבו בתוך הכפר הערבי. שם החזיקו מעמד יותר זמן ועד שנת 1913 גרו במקום שש משפחות יהו־דיות שהתלבטו בבעיה הלכתית אם המקום נחשב לא"י לגבי יום טוב שני של גלויות ושביעית. ה־מתישבים קיימו קשר בסירות עם טבריה שם שיווקו את תוצרתם. בסופו של דבר נשארה מש־פחה אחת בלבד, פיינשטיין, שבראשה היתה אל־מנה שהחליטה להשאר במקום עם בניה. אחד הבנים למשפחה זו נולד במקום ובתעודת הזהות שלו אף רשום מקום הלידה ב„בני יהודה". שבע שנים החזיקה המשפחה מעמד והיא עזבה רק ב־שנת 1920, שנת מאורעות תל־חי, כשהסתות ה־גיעה גם למקום נידח זה ואחד הבנים נהרג בשעת חריש.

עד היום רשומות עדיין אדמות על שם ה־משפחות שהתישבו בגולן, לא כן הדבר לגבי מאה אלף דונם שנרכשו ע"י יהודים בחורן. אלה הוחרמו ע"י ממשלת סוריה.

„בני יהודה" הנוכחי איננו יותר ישוב מבודד והוא נמצא, כאמור, בלב ישובים יהודיים שעלו לגולן אחרי מלחמת ששת הימים. הוא נתקרב גם לישראל, כמו הישובים האחרים של דרום ה־גולן ע"י הכביש החדש מעין גב. עתה נמצאים ישובים אלה במרחק של רבע שעה נסיעה לעין גב, המרכז האזורי צמח, ואף טבריה נמצאת במרחק נסיעה קטן. המתישבים אינם מנותקים ומבודדים ואם ברצונם לחזות, למשל, בהצגת תיאטרון הדבר נמצא בהישג יד, בנסיעה קצרה.

صورة عن الاصل

שיחה עם יששכר כוכבא — מזכ"ל הקיבוץ הדתי

השפעת הגומלין בין הקבה"ד לבין המפד"ל — במרכז דיוני המועצה הכ"ז

אף שמספר חבריו במוסדות המפד"ל ושלוחותיה קטן, הצליח „הקיבוץ הדתי" להטביע את רישומו בנושאים הפוליטיים שהעסיקו את היהדות הדתית הלאומית בעת האחרונה.

כך, למשל, הפתיע בעמדתו החד־משמעית בזכות כינונה של ממשלת חירום לאומית ובמהלכיו העצמאיים בשאלת הצטרפות המפד"ל לממשלה.

המועצה הכ"ז של „הקיבוץ הדתי" אשר תתכנס ביום א' ג' תמוז בכפר־עציון, תתחזר לגבש את עמדה המדינית שלה בכמה שאלות יסוד.

לקראת כינוסה שוחחנו עם מזכ"ל „הקיבוץ הדתי", יששכר כוכבא על קשת רחבה של נושאים.

מאת שאול שיף

שאלה: אלה נושאים מרכזיים יעמדו לדיון במועצת „הקיבוץ הדתי" ומדוע החלט לעסוק דווקא בהם?

יששכר כוכבא: הנושאים המרכזיים הבלעדיים, מבחינה פורמאלית ויעמדו על סדר יומה של המועצה הם שניים: עמדת „הקיבוץ הדתי" בבעיות מדיניות ובטחון (המו"מ עם מדינות ערב) של מדינת ישראל; עמדת „הקיבוץ הדתי" כלפי המפד"ל ומעמדו בה.

לפני שלוש שנים החליטה „מועצת יבנה", כי „הקיבוץ הדתי" יהווה גוף פוליטי עצמאי ולא ישתתף ולא ישתלב בשום סיעה קיימת או שתקום במפד"ל. מאז אותה החלטה, הרבה בינינו השתנו, גם במפד"ל וגם בקה"ד, וראינו צורך לגבש את עמדתנו, שכן אי־אפשר לומר, כי ובשנו נתת מהפעולה הפוליטית של קה"ד, והייתי אומר לכל הכיוונים.

הקה"ד הרגיש וחי בהרגשה שהוא לוש מהפעולה הפוליטית של המפד"ל.

חלק גדול של חברים סבור שבכלל ריך להימנע מאיזושהי פעולה פוליטית הקשורה במפד"ל, וכי המדינה פוליטית של הקה"ד צריכה לדון בהחלים כסגניה זו או אחרת ולהפעיל והפיס לעמדותיה לאו דווקא במפד"ל.

ישנם הטוענים, כי „מועצת יבנה" גבילה את הקה"ד בפעולותו בתחום הפוליטי וכי יש לשנות מצב זה, כדי שנוכל להשתלב במפלגה בצורה יותר מלאה.

ישנן גם דעות קיצוניות הקוראות להינתקות מן המפד"ל.

בין הקיבוץ למפלגה

האם תוכל לעמוד בקצרה על בעיות היחסים הקיימת בין הקה"ד לבין המפד"ל. נוצר הרושם כי נוצר „קצר" בין שניהם?

כל מה שאומר לך — על דעתי בלבד.

בקרב חברי הקה"ד, הבוגרים כרגע ותיקים, פרט לחוג קטן ומצומצם, לא היתה קיימת התעניינות בשטיה הפוליטית היום־יומית. אתגרו של הקה"ד לא היה פוליטי מצב זה השפיע כמובן על הדורות שבאו אחרינו וכן הפוליטיקה המפלגתית לא עמדה במרכז התעניינותם. אף לא עשינו מאמצים רציניים לגבש עמדה ברורה וציבה במישור הפוליטי. יחד עם זאת היה מובן כמעט לכל חבר השתייכותו ההסתדרותית וגם המפלגתית היא להפוהמ"י בשעתו והיום למפד"ל. וזה מתוך אמונתו בערכי יסוד כיהודי־דתי־לאומי.

היום, גם בקרב ותיקים (אולי ...ות) וגם בקרב צעירים ישנם ספקות רציניים לגבי שיטת השתייכותם ההסתדרותית והמפלגתית.

הנה לפני מספר ימים התקיים בקיבוץ „יבנה" כנס של השיכבה הצעירה בדרום. השתתפו כ־150 „חברים", בחורים רציניים, בוגרי ישיבות „בני־עקיבא" ובני משק, ודיברו בשפה אחת: אין לכם מה לחפש במפד"ל. גם לא בעבר...

ניקח קטעים מהשיחה ב„יבנה" אלה שהשתתפו ב„מלחמת יום הכיפורים" אומרים: איך שרי המפד"ל ישבו בממשלה במשך שנים ולא אמרו שום דבר על ענייני ביטחון. איך יכול לקרות שבאותו יום כיפור בתפלה רק 436 חיילים ושלושה נקים. איפה אתם הייתם... לא ועדת רים הכל ב„מטבח". לא הייתם פים לו. או לאיזה צורך ישבתם בממשלה? בשביל חינוך דתי? אלו השאלות הקארדינאליות של דינת־ישראל...

קיים משבר אמון

קיים גם משבר אמון בהנהגה ובחברה. אלה אינם מבדילים בין הנהגה המזיקה לבין זה שמתעתדת להיות ההנהגה. „הצעירים לא אומרים להם יותר מה „ותיקים".

באותה שיחה ב„יבנה" אמר להם ...ה (פרידמן) כי ורהפטיג שאל ...יד מדוע ועדת השרים לענייני ...חון אינה פועלת, הם השיבו: זה בסקק אותנו.

אחרי מה שקרה, עניני בטחון ...וים אצל הצעירים שלנו במרכז ...שאים אלה מטרידים אותם מאד. ...אחד היסודות הרציניים שהוא ה... מן ההנהגה, וכי היא נאמנת על ...כוד החברים — נתערער באמון ...ני ביותר.

עניין אחר: הפרשה הלא כל־כך ...מה של פנייה לרבנות הראשית ...עניין חוק השבות. החברים אומ־

רים: הלכתם — איך העותם לא לקיים. אחרים טוענים: בכלל לא צריך ללכת שכן שאלות פוליטיות טהורות יש לפתור במסגרת פוליטית — במפלגה. החברים הצעירים טוענים: אם התנהגתם כך מה אתם רוצים מאתנו.

התשובות לשאלותיהם אינן מרשימות אותם.

ושוב על דעתי אני רוצה להוסיף עוד נקודה. לדעתי שום תנועה ובמיוחד תנועה המשבותית ערכית, אינה יכולה להתקיים לטווח ארוך בלי השתייכות פוליטית זאת או אחרת. במשטר הקיים במדינת

יששכר כוכבא

ישראל אין כל אפשרות לא מבחינה מעשית והגיונית ומשום בחינה להתקיים לאורך ימים בלי להשתייך, או להשתלב במערכת פוליטית קיימת, או ליצור את המערכת הפוליטית. אלטרנטיבה אחרת, לדעתי אינה קיימת ואת עמדתו זו אביא בפני המועצה.

מהו הקו של הקיבוץ?

היש יסוד לדעה הרווחת בציבור כי בתקופה האחרונה אימץ לעצמו הקה"ד קו תקיף יותר ד„ניצי" יותר בתחומים לשאלות מדיניות במהותיות?

התשובה לשאלתך תתברר במועצה. בקה"ד ישנן דעות מקצה אל קצה. כנית שתהיה הצבעה ו־55 אחוז יתמכו בקו „ניצי" והאחרים בקו מתון יותר

שלמה לוי

האם זה יגיד לי משהו? הענין די מסובך גם מבחינה פנימית. הגענו להתבטאויות ולמעשים שלא היו מקובלים על הקה"ד.

הקה"ד בוודאי בעד ארץ ישראל שלמה ונגד ויתור על יהודה ושומרון, אך יחד עם זאת אי־אפשר להעלם ממציאות מסויימת.

השאלה כפי שהיא מוצגת על־ידי לא מעט חברים היא האם יותר חשוב להגיע לשלום, או לצדד במצב של לא שלום שפירושו מלחמה. וזוהי השאלה הכבדה העומדת בפנינו להכרעה. קשה לי לומר מה יהיו תשובות המועצה לנושא זה. למרות שחשבתי שאני די מעורה — אני די תוהה.

בעמוד רגע לתחום החינוך. בדיונים שהיו ב„בעיית התנועה הקיבוצית" התבטאת כי גם ב„קיבוץ הדתי" קיימת תופעות של כפירה וערעור על מוסכמות?

בימים אלה ביקר אריק שרון בקיבוץ „יבנה". אחרי שהוא ציין לשבח את הצעירים הדתיים בצבא וכמקימי התנחלויות שאלו אותו: מה מפלגתך מתכננת לעשות מבחינת הערכים היהודיים במדינת ישראל כאשר היא תגיע לשלטון? והוא לא אמר יותר מאשר כי „הסטטוס קוו יישמר". זה כהערת אגב.

כאשר הייתי אצל גולדה מאיר היא דיברה על כשלונות בתחום החינוך ופנתה אלי ואמרה „אצלך יותר טוב". בהקשר לשאלת זיקת הדור הצעיר לארץ ישראל ותכונתו על ארץ ישראל.

נכון, אצלנו אמנם יותר טוב, אבל אני יכול לומר שלא קיימים באלה

בקרבנו שאלה מתעוררים ספקות. אמנם אצלנו זה פחות קיצוני מאשר בקרב חוגים אחרים. „הסלנג" של בוחרים בכתה י"ב שהולכים לצה"ל הוא די חריף ואולי גם חמור.

ולעצם נושא החינוך?

ת. לרגל צאת נכדי לצבא יומר אצלנו בקיבוץ שיח „שלושה דורות" מעין עימות כזה כמו ב„מעריב" ולא היו הבדלים בתפיסות ביני לבין נכדי.

אינני מאמין בחינוך. כלומר, שר אפשר למדוד תוצאות חינוך לפי קנה־מידה מדעי המבוסס על כמות לימודים, שיעורים וציונים שהילד קיבל בנושא זה או אחר...

בסך הכל אני שבע רצון מבחינת ההישגים שלנו בתחום החינוך.

כ־70 אחוז מבני המשק נשארים. איני רוצה להגיד שכולם צדיקים אבל ב"ה אין לי טענות. העוזבים ברובם הגדול נשארים דתיים. מבחינה אבסולוטית מעט מאד יצאו לתרבות רעה. השנה פנו אלינו מספר בנים וביקשו ללכת וללמוד בישיבה מספר שנים. זה סימן בהחלט מעודד. מה שמטריד אותי האם זה לא בא בגלל ההשפעה המיסטית־הדתית שר כובשת היום וקלקים ניכבדים מבין אזרחי המדינה...

„הקיבוץ הדתי" הוא מהמתנדבים הגדולים ברבנות הראשית מדוע קולכם אינו נשמע באמרונה מול המתחולל בה?

הקבה"ד יחלקו בהתנחלות

— מוקשים. מוקשים. (קורא למרכז הוועדה הפוליטית של הקה"ד, שלמה לוי, ומבקש תגובתו)

שלמה לוי: מוטב לא להוסיף לסערות הציבוריות על־ידי התערבות מבחוץ. אנחנו מקווים שהתבונה תגבר ותבוכר השתופות על הפירוד. מאד לראות ש„השאנס" שנוצר טרם נוצל.

מהי עמדתכם בשאלת ההתנחלויות?

שלמה לוי: הקה"ד התישב וימשיך להתישב. אך תמיד בהסכמה כלאה ובסידורים מקובלים עם ממשלת ישראל. הצה"ל והבטחת תנאי קיום לאורך זמן. — לאורך זמן, אני מדגיש ולא להפגנות.

לנוכח העמדות שנוקטה באחרונה מפלגת העבודה כלפי המפד"ל האם תהיו מוכנים להיהר על אלטרנטיבות במקום „השותפות ההיסטורית"?

שלמה לוי: אין קדושה בשותפות היסטורית. ישנה משמעות מרובה לשותפות בין מחנה העבודה בישראל הכולל את ההתיישבות לאגפיה לבין הקה"ד. השותפות היא השובה לנו לא מבחינה ההיסטוריה, אלא מבחינת התוכן הציוני הסוציאלי.

ברם, בשעה חרום זו חייבים למצות את כל האפשרויות לגיבוש העם. לצורך זה אנו רואים הכרח להרחיב את הבסיס של השלטון במדינה ואין לדעתנו כל הכרח שהכרעתנו זו תפגע במעשי השותפות בינינו לבין מחנה ה„עבודה", וכי יאבדו חברי מפלגת ה„עבודה" על הברכים הדוגלים גם הם בהרחבת הבסיס הממשלתי, כאילו הם בגדו ועזבו את ערכי רעיון ה„עבודה"?...

יששכר כוכבא: אני מצטרף לזה.

מה יתכוכב להינוך בישיבה התיכונית?

— חיובי. חיובי.

כמקורות הדרך „מאז ועד היום" האמנם אתם מאושרים מהחיסרונים?

— אני 40 שנה חבר קיבוץ ובארץ. איני יודע אם בעולם הזה אפשר להגיע לשלמות אך זאת אומר: ניצלתי, וניתנה לי במסגרת הקיבוצית כל האפשרות הקיימת בעולם הזה כדי להגיע לשלמות.

אני שלם עם דרכי וחי בתחושה ובהכרה שאין לי כל פקפוק שדרכי היתה נכונה.

עשייה בלי פרסומת

— ומה באשר לטענה, כי אתם בה מתגנים הרוחנית לעצמה כול הבעיות בהברותיות החמורות בארץ?

למיטתו הזה שתי תשובות:

א) איך יכול בכלל מישהו שאינו חי במסגרת הקיבוץ, להכתיב לי מה אני צריך לעשות. המסגרת תופעית, השעורים פתוחים, כל אדם יכול להתקבל בה ולנסות לגרום למחשבה ההולמת זו או אחרת. זוהי תשובה פורמלית ויבשה.

ב) לשאלה אין כל בסיס במציאות. אם יש איזה חלק באוכלוסיה שעושה משהו (אולי לא מספיק) הרי אלו הן המסגרות הקיבוציות. נתחיל בצה"ל: אנו „מפרישים" בנים שהוחתמים לצבא קבע. אנו „מפרישים" כחות רציניים לתנועות הנוער. הכל בלי שכר. מבחינת כוח־אדם אנחנו מקיימים את תנועת הנוער. ומה באשר למבצעים התיישבותיים וכיוצא בהם? הקיבוץ מכוון את בניו לכל מקום נדרש. הוא יצר גרעיני „עודדי" לעזרה חברתית בארץ. יש לנו 4 אולפנים. אנחנו עוסקים בחינוך נוער מחו"ל. יש לנו שש הכשרות נוער ושוב לא למען התועלת הכלכלית. אנחנו שולחים שליחים לחו"ל. אין לי שום רגשי נחיתות בנושא זה.

שלמה לוי: שמעת פעם על קרן שמיטה — אוצר בית־דין? מריווחי שמיטה אנו מחלקים צדקה למשפחות חלשות בעשרות אלפי לירות. „קרן קלויסה" מעניקה מילגות לילדי חוץ. כן, נכון אנו לא עושים פרסומת לכל המפעלים הנצומים שלנו אבל עושים ועוד איך עושים.

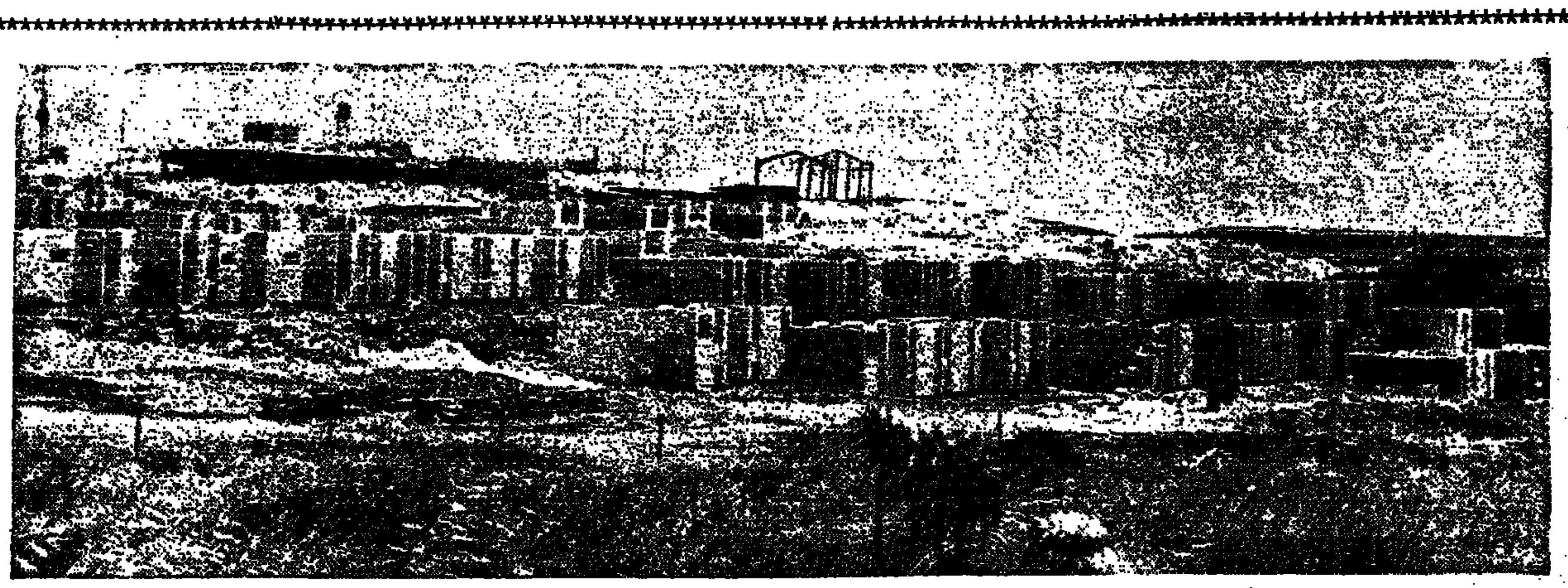

ראש צורים — הקבוצה ה־13 של הקיבוץ הדתי

כתב וצילם ש. אהרוני

הם היו מעטים. נאספו בחופזה מ־מספר גרעינים שהיו אותה שעה בהכשרות ועלו על הגבעה הסלעית להקים ביתם ליד הקבוץ הבודד שעל הגבעה ממול. תכנון מוקדם לא היה. הזמן דחק, גם עבודה לא היתה בנמצא. יצאו לעבודות דחק, הרחק מן הגבעה, סיקול אבנים וחפירת בורות. פעמים גם זה לא היה להם. התחילו לפתח ענפים חקלאיים, משק עזר, לול, ואולי רפת. ענף נפתח — אחד מתחסל. ר בעוד נמשכים יסורי ההתבססות, הופכת הגבעה הסלעית לגן פורח וצהלת ילדים נשמעת בשבילי המשק.

פעמיים התרחשה תמונה זו על הגבעה הסלעית. פעמיים לבשה הגבעה ירק ופרחים כשבין הראשונה לזו של היום, עשרים וחמש שנה של חורבות, שממה ושלטון זר.

פעמיים תקעו יתד בגבעה. וכאז כן עתה, באותו להט, באותו חזון, באותה אמונה ובמשמעותו של רעיון „תורה ועבודה", באותה רוח ובאותה נכונות.

כמעט אותו שם למשכנם של שני דורות מתנחלים על הגבעה. רק המראה שונה. שוב לא צריפים, בית אבן בודד ומתרסה ליד הפסם דירות בבתים מרהיבים, פנסי־רחוב בצבעי כחול־לבן הי מאירים את השבילים וראשיתו של בית כנסת גדול מבדים התולך ומוקם בראש הגבעה. רק מגדלי השמירה בצבע החלודה, שמסביב למשק ופרוזקטור רב עוצמה המבשיך להאיר בלילות את מורדות הגבעות מסביב — כמו אז.

אז היה זה עין־צורים שבגוש עציון — המשק הצעיר במשפחת הקבוץ הדתי. הפעם זהו ראש־צורים, המצטרף בראשית השבע לקבוץ השלושה־עשר של „הקבוץ הדתי".

אחרי גלגולים רבים

גלגולים רבים עברו על ראש צורים במשך ארבע השנים האחרונות. מאותו גרעין של 22 חברי „הצרפים הדתיים" שעשו את הכשרתם בסעד, ושעלו על הגבעה יחד עם עוד שבעה בני קבוצים נשארו רק שניים. האחרים התפזרו לכל עבר, מספר צירלי — אחד משני הראשונים של המשק. „היינו גרעין של הצופים שהיה מיועד לצאת לנחל דיקלה. אולם התכניות שונו. כפר עציון עלתה על הקרקע, בודדה בגוש עציון הקודם והיה צורך ראשוני להקים ישוב נוסף. עלינו על הגבעה. לא מצאנו כמעט שרידים מעין־צורים הקודם. רק קיר בטון אחד, ומספר חורבות של בנינים — השאר כאילו זו אדמה שמעולם לא עבדו עליה. עבודה לא היתה לנו. עבדנו עבודות דחק אצל הקרן הקיימת, בנטיעה ובסיקול, הרווחנו 15 לירות ליום. פעמים קבלנו עבודות קטנות בבבואות־ביתר. גם ההרגשה הפנימית של החברים היתה מחולקת. הרגשנו כי זה רק פעולת מעבר, לשנה. שנתיים עד שיבואו הגרעינים המיועדים לכאן. רק יותר מאוחר, שהתחלופה לא היתה כה קיצונית והתחיל לקום גרעין קבע, התחלנו לחשוב על השארות לצביונות".

המחשבות להשאר החלו רק לאחר שנה וחצי הסימן הראשון לכך היתה התנועה הראשונה „זה היה בר"ח אייר תשל"א — התאריך זכור לנו — כי הוא מהווה ציון דרך — כשהתחתנים במקום פירושו שנשארים".

עד אז היה הכל רופף. חברים הגיעו למשק כשהם מכריזים שבאו לעזור למשך שנה, או פחות. לא היתה אפשרות לגבש חברה, לא היתה אפשרות ליצור הווי ורגש בית. ברם, פה ושם הגיע אחד למסקנה כי כאן יהיה ביתו. וקם גרעין של חברים שהחליט להשאר בראש־צורים — למצוא כאן את עתידו.

שנתיים לאחר יום העליה נתקבלו 13 החברים הראשונים של „ראש צורים".

גרעין זה של חברים, החל לרכז סביבו חברים נוספים, החלה בחירת מועמדים, האמתם, כאשר בעיות העבודה והפרנסה מעיקים גם כאן.

בעזרת הקבוץ הדתי

מספר לנו שמואל דרורי: „הקבוץ הדתי החל להזרים אלינו גרעינים של בני־עקיבא, היתה גישה להביא אלינו „מסה" של גרעינים להרחיב את המשק, להעמיד אותו על הרגליים. מבחינה חברתית זה היה קשה, כאשר מספר חברים מעט צריך לקלוט גרעין שמספר חבריו רב, ולהשאר הגורם המעצב של המשק ולא ההפך".

אולם הדברים הביאו את הפירות הנכונים. המשק החל לגדול. מספר חבריו גדל בהתמדה, בד בבד עם ההתפתחות המשקית, וכבר כיום נראה את עצמו. ואם לפני שנה, עדין עבדו מספר חברים בעבודות חוץ, הרי כיום ישנה עבודה במשק לכל החברים ולכל חברי הגרעינים הנמצאים במקום.

מכל גרעין שהוא במקום נשארו חברים. בארבע שנות קיומו, קלט „ראש צורים" את גרעין „יחודי", — חברי ב"ע מסניף ת"א מרכז, גרעין „מוריה" — מסניף נתניה ובני ברק, גרעין „הראל" — בעיקר חברי ב"ע מסניפי פ"ת חיפה וגרעין „צורים" מת"א צפון והסביבה.

הילדים הראשונים

ברם, כשאתה מטייל במשק, ביום קיץ חם, פוסע בין הבתים המרהיבים, שדשא ופרחים קורצים לך מכל פינה, וכשאתה מגיע לבית הילדים ורואה את הפעת הילדים הראשונים של המשק, הזוחלים להם להנאתם בפתחו של בית־הילדים, קשה להאמין שרק עתה, ב„פסיק" של זמן, קם המקום הזה האשר נצריה שזה עתה סימנו את שירותם הצבאי מנהלים אותו.

אכן, כאן מורגשת הבנייה, ההתהרשות בקרקע. שורה של בתים בשלבי בנייה שונים מקיפים עתה את הגבעה כחגורת ענק. בעוד שבגבלוע הצפונית הולך ומוקם חדר־האוכל הגדול, ובקומה מתחתיו אולם התרבות וחדרי המנהלה. על ראש הגבעה — קם ונבנה בניין משושה זוויות שישלוט על כל השטח — „זהו בניין בית הכנסת שלנו" אומר שמואל דרורי, „יהיו בו מקומות ל־500 מתפללים".

הבנייה כאן מבוצעת ע"י משרד השכון הפועלים הם ערבים. אומר לנו חבר המשק בחיוך שובה לב, „הגוש נחרב ע"י ערבים ועתה נבנה על ידם".

חברי המשק, עובדים בעבודותיהם הרגילות. כאן הענפים הם שונים מאלו שבמשקים אחרים. תנאי השטח ההרריים אינם מאפשרים פיתוח אדמה חקלאית, על כן מושנה ההבנה לאופקים אחרים.

הענף העיקרי כיום בראש־צורים הוא ה„הודיה" — שמונה לולי ענק לתרנגולי הודו, המיועדים לאכילה, הם מספקים לשוק האורחי כ־60 אלף הודיים לשנה. כיום, שוב אין מדברים על חקלאות במושגים של שנות הארבעים. אותה אדמה חקלאית שהיתה פעם לעין צורים ולכפר עציון, ושעליה עבדו תוצרת חקלאית, אינה יכולה בטכניקה של היום, לתת רווחים ותוצרת מעל ההשקעה הדרושה — השטח אינו מספיק הוא קטן מידי. על כן קבלה ראש־צורים יחד עם אותה הבכירה — כפר עציון — שטח פלחה של 15 אלף דונם באזור קדמה, וכן אלפיים דונם כותנה אותם הם מעבדים בשותפות.

„זה לא קל — אומר צירלי — כדי להגיע לשטח יש לנסוע כל יום כשעה וחצי ושעה וחצי חזרה, זה מאמץ רב".

במרכז המשק, באחד הצריפים הארוכים קיים המפעל התעשייתי הראשון של ראש־צורים, זהו מפעל לפנסי מכוניות — המעסיק 7 חברים. „עד עתה ייצרנו רק לשוק האוטוזי. ברם, זה מקרוב נתקבלה כבר הזמנה מחו"ל ואנו נתחיל בקרוב בייצוא" — אומר שמואל דרורי. כמובן שזה לא מיקומו הסופי של המפעל, הוא יועתק ממרכז המשק אל אחד האזורים שמסביבו, „אנו עושים כעת מחקר ייעול בנושא זה ומסקנותיו יקבעו את המשך הפעולה".

ליד אחת ממכונות החריטה, יושב בני ומטפל בחלקי מתכת. בני, בן קבוץ יבנה הגיע לראש צורים, לשנת שרות נוספת אולם „ראיתי את החברים, הכרתי אותם יותר והם מצאו חן בעיני החלטתי להשאר" — עתה נתקבל כחבר. „ישנה כאן חברה נוספים מ„יבנה" ומקבוצים אחרים, והם, על אף שאינם הרוב, נותנים את הטון" — הוא מספר לנו.

במשרד המפעל יושבה רבקה הוניגכן — בת שירות צבי — כיום היא מועמדת, הגישה בקשה להתקבל כחברה. בנתיים, נוסף על עבודתה במפעל, היא „קופצת" לאוניברסיטת בר־אילן להמשך הלימודים. „את הרשבת להשאר כאן" שאלנו? „כבר נשארתי פה" — מקיבה בחיוך.

אשר סרוסי, ממשיך בעיסוקו במפעל. הוא בא מנתניה, שייך לגרעין נחל, חושב להשתחרר ולהשאר כאן. „לא רק אני, גם חברים רבים שלי הנמצאים כעת בסדרת אימונים, חושבים כמוני" — והוא מוסיף: „אין בכך פלא, מאז שאני בבני עקיבא חשבתי להצטרף לקבוץ".

אביבה אוחנה ומרים משה, שתיהן מבה"ים משרתות במקום במסגרת הנח"ל. כשישתחררו ירצו ללמוד בסמינר. „לא תרשבות להשאר במשק" — מוסיפה אביבה: „רציתי להתגייס לצבא, ולשרת במקום ובחברה דתית ועל כן בחרתי בנח"ל ואינני מצטערת על כך".

„זוהי הכיתה"

באיזור המגורים, על אחת ממרבדי הדשא. פגשנו ברוחמה לבנונית, המטפלת בשלשה מילדי „ראש־צורים" — „זוהי „הכיתה" האבטציה של ילדי המשק" — אומרת בחיוך. הכיתה הגבוהה נמצאת במקום אחר שם ישנו גם ליאור — הבן הבכור של ראש־צורים, הוא כבר בן שנתיים וחצי.

רוחמה, ילידת חיפה, הכירה את בעלה בביקה בבניה הצטרפה אליו למשק. „יש לנו כבר תשעה ילדים — 6 בנות ושלשה בנים, אבל יש תחזית ילודה גבוהה — הסיכוי הוא כי הבאון ישתנה בקרוב".

איזור המגורים בראש צורים

שני דורות בקבוצה אחת

...ההודים של ראש צורים

בתי המגורים במשק נראים דבוקים זה לזה, „הדבר נעשה בכוון, לאור הרוחות הקשות הפוקדות את הגבעה. „הקור העז מלווה הרוחות בימי החורף" — אומר שמואל דרורי המלווה אותנו במשך כל הסיור. „המענין — מוסיף שמואל — שכאן, קר יותר וישנן רוחות חזקות יותר מאשר בכפר־עציון, השוכנת על גבעה גבוהה יותר, היו כאן ימי חורף רבים שהטמפרטורה היתה למטה מאפס מעלות".

אולם הספורט עדיין בשלבי בנייה, רק מסגרות הפלדה הענקיות ניבטות מעל הבתים.

„יהיה זה בניין רב ממדים, ובו יהיו מכשירי ספורט שונים. יש לנו הרבה צעירים, האוהבים ספורט ורוצים בו — אין כאן אפשרויות בידור רבות".

את משה נהלוני, מזכיר המשק, מצאנו בחדר המזכירות שבצריף הרעוע, כשהוא שקוע במסמכים. משה, בן עין־הנציב הגיע לכאן לשנה במסגרת הש"ש שכל בן משק משרת. „באתי לראש צורים בשנת 1971, ונשארתי" — אומר בפשטות. עתה מתעתד להנשא ולהקים את ביתו.

כשאנו שואלים אותו על סיכויי ההתפתחות משיב: „אם לפני שנה וחצי, ובשבילי כל תאריך מתחיל בג' תשרי — יום העלייה לקרקע — היו כאן רק 4 משפחות נשואות, הנתון כיום ל־15 משפחות, התחזית הבטוחה שעד ג תשרי הוא בעוד כארבעה חודשים יתוספו לנו עוד שש שבע משפחות נשואות".

„התחזית טובה" — אומר משה — „התחילה כבר דרישה מהחוץ להצטרף למשק, גם השנה קבלנו כמה בחדדים. הפעם אנו עושים בחירה יותר מדוקדקת, בין המועמדים, ישנם גם חברים בחו"ל, חברי בני עקיבא הרוצים להצטרף אלינו — כמובן שהמשק פתוח לחברים בעלי נתונים המתאימים לנו".

עניין הדיור הוא טוב, לכל משפחה ישנה דירה, ועוד חדרי ילדים מסבתון קטן. הרווקים גרים אף הם בבתים כאלו, ברם, מספר רווקים בדירה.

מוסיף שמואלי: „החלטנו כי הילדים ילונו בבתי ההורים, הם נמצאים במעון בבית הילדים עד שעה 4 ולאחר מכן חוזרים לבית ההורים.

נושא הבטחון מעסיק רבות את אנשי ראש־צורים. עדיין יש הרבה מה לעשות בשטח זה. בעיית הגדר לא נפתרה, הכביש סביב לא הושלם, ונוסף על הכל בעיית הנשק האישי. מספר צירלי: „העובדה שאנו נמצאים כביכול בשטח שאינו מוגדר כמדינה ישראל גורמת לנו בעיות. כל קבוץ בארץ, יכול על סמך בקשה למשטרה ישראל לרכוש עבור חברי המשק נשק — אותו מחלקים בהתאם לצורך. אנו, כך נאמר לנו לאחר שפנינו, איננו שייכים למשטרת־ישראל, אלא למושל הצבאי. הוא על סמך ההוראות, אינו רשאי לאשר לנו כקבוץ לרכוש נשק, אלא כל אחד מחברי המשק על שמו בלבד, וזה משום שהוא נושא פספורט ישראלי. הדבר מדאיג. אין אפשרות לקנות נשק לכל אחד מהמשק, ולעומת זאת יש צורך מידי פעם לנסוע בלילה לירושלים או לשפלה, וזה לא כל כך נעים להרגיש שאתה נוסע בדרך הזו, ללא הגנה".

„תנובה" אינה מכירה בגוש עציון

בעית השטחים, כנראה „מעסיקה" גם את תנובה, על אף דרישות רבות של חברי המשק, אין „תנובה" מוכנה לספק את מוצרי החלב והגבינות למשק. המשאית שלהם מגיעה עד נתיב הל"ה, ובשום אופן אינם מסכימים להמשיך לגוש. אמנם, מצאו הסדר ביניים, איזה נגדר פרטי מביא מידי פעם את המצרכים מנתיב הל"ה, אבל עתה, בימים החמים, להוביל סחורה עדינה כזו ללא פריז'ידר זה מסוכן. האם תנובה אינה מכירה בגוש עציון?

גם בעיית התרבות עדיין לא נפתרה כדבעי, אמנם מתקיימים פה ושם הרצאות וסיורי ברם, אין עדיין תוכנית מגובשת ומסודרת. „המלחמה שיבשה לנו את ההסדרים שהתחלנו להנהיג" — מודה שמואל דרורי. ברם, אין לשכוח שחברים רבים שלנו היו בצבא עד החודשים האחרונים ממש.

בנתיים קיים שעור יומי בגמרא. זה לזכרו של ברוך דסברג הי"ד שנפל במלחמת יום הכיפורים.

אם כי מידי שבוע מתקיים סרט קולנוע, האסיפת חברים נערכת פעם בשבועיים, הרי שאת מרבית השעות הפנויות מבלים החברים ליד מכשיר הטלוויזיה שבאולם התרבות. גם הוא עדיין לא מושלם. בחדר המזכירות מונחים אלפי ספרים שהגיעו עתה מחו"ל — תרומה נדבן למשק „כשהכל יסודר יהיה הרבה מה לעשות ולהיהנות".

בנתיים נהנים באווירה הטבה, שבת בראש צורים — זו שבת של קבוצה דתית. הכל נשכח ההר עוטה רוחה של שבת.

הקירבה לאלון שבות ולישיבה „כפר־עציון" מועילה. „ישנם חברים ההולכים לישיבה ללמוד, לשמוע שיעור, בכלל, זו הרגשה טובה שהגוש יניקה חיים יוצרית.

בעיית החזרת שטחים, והעתיד המדיני מציק באיזה מקום שהוא בלבו של כל אחד: „בתקופה שעלינו לקרקע לא האמנתי שיהיו אי פעם השיחות לגורל האיזור הזה — אולם פליטת הפה של רבין הרימה בהחלט להרגשה לא נעימה. בנתיים בתפקידיב הדברים בבעיות אחרות. אבל באיזה מקום שהוא זה מטריד" — אומר שמואל.

הנהל המעשי של ראש־צורים הוא בידי גדעון פרבר — „גידלה" מיבנה. „לא, זה רק לתקופה קצרה עד שמרכז המשק יחזור מהשתלמות במדרשה של כפר־עציון אומר הוא, כשהוא מחייך מתחת לשפמו העבות.

מבחינה כלכלית עומד המשק על הרגליים — הוא נמצא ברווחיות, כי התוצאה שלו על קיום הם פחות מאשר במשק ותיק, בגלל מיעוט ילדים וזקנים. המטרה שלנו ביסוס המשק, הקמת ענפים חדשים וביסוס החדשים. עדיין לא מיצינו הכל. ישנם ברורים עם הסוכנות מה צריכים להיות הענפים במשק הר כמו שלנו.

כעת אנו מקימים רפת. זה לא פשוט אין מספיק מספוא ירוק, אין אפשרות להביא. נהיה נאלצים ללכת על מספוא יבש והתערובת. אנו צריכים לבנות את הרפת בצורה לא רגילה, לאור ההבדלים המיוחדים, הרוחות והקור. בשלב ראשון אנו בונים רפת ל־70 חולבות והשלב השני יהיה מיועד ל־400 פרות".

בבית הכנסת, הנמצא באחד הצריפים מתפללים מנחה. ארון הקודש, שבבטון האולם, עשוי מעשה חרשב. „קבלנו את ארון הקודש הזה בהשאלה משדה־אליהו כשיהיה בניין בית הכנסת שלנו — נקים ארון קודש מפואר.

פעמיים תקעו בני „תורה־ועבודה" יתד על הגבעה, הפעם לא יזוזו. „יש לנו איזה קשר עם הדור הקודם שעלה כאן לפנינו, לפעמים, כאשר אנו נוסעים צבים, יש לי הרגשה כאילו אני נוסע על באותו בור שנסעו בו כבר קודמי — אומר שמואל.

שעת צהרים באוחרה והרוח הקרירה חולפת על פני הגבעה, על עץ האלון שעל הגבעה הצהובה — על כפר עציון שמעבר ועל אלון שבות שבתחתך, קול תורה וקול עבודה בגוש עציון — כאז כן היום!

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

שיער בריא בקיץ

חודשי הקיץ החמים שהחלו עכשיו מביאים אותנו להתרגלות בתנאים את אלהתהליכים בראש וראשונה בשקרע. אצל נשים אחרות בתבטא הדבר בשיער שמגעו הדבר ברק, המבנה סביב הפנים ללא חיים, ואצל אחרות המרבות בחפיפה בשעשועי הקיץ גורם השיער והמתפף בכל יחד קלה והפלמה באמד על כל הבריקות וכל הספגיות.

כיצד מתגברים על בעיותיה הקיץ הללו? בדרך כלל, חפיפה יתר סלירה מן השיער את שיכבה השומן הדק הבגינה עליו ויוצרת בו השמל בסטי, דבר הגורם לי קצוות המתפצלות. זכרי, ראשית, שבמברק או מברשת מניילון, מח־ריפים את השמל הסכמי ב־שיער, ולכן העדיפי מסרק מפלס־טי או מעצם, וכן מברשת זיפים טבעיים. אגב, גם בגדים המכי־לים סיבי ניילון — אל תסירי מבעד לראש. אחרי כל חפיפה, מרחי על השיער תכשיר לחות ועופן, (קונדישנר) המחזיר לו את הברק הטבעי. שהוא גם הי־אופנה וגם הבריאות גם יחד.

ועתה, כמה עצות בדיקות של כצרים מניסים.

שטיפה בקרים

אי אפשר להכנע. בייחוד ב־אקלים החם, בחפיפה הכופה. לכל שיער יש מועד משלו, כאשר הוא נמשך לכיוון הכתפיים ו־מראהו לח — זה גם הזמן להפוך אותו. יש סוגי שיער הזקוקים לכן לחפיפה כעבור שלושה ימים, ואחרים — כעבור עשרה ימים בלבד. הפרט החשוב ביותר לאחר החפיפה, זו השטיפה. שטפי שוב ושוב וכוב במים פושרים והעיקר — השטיפה הי־אחרונה — במים קרים. זוהי תרופה בדוקה לכל שיער.

מסרק קהה והברשה מתונה

בניגוד לדעה שהיתה רווחה במשך הדורות בין הנשים — הברשה תכופה ורבה של השיער אינה רצויה. שימוש רב במברשת תורם לתוספת שמנונית לשיער וגם מזברת אותו. אשר למסרק — בשעת קניית מסרק חדש העבירי את שיניו על ידך — עליהם להיות קהים ולא חדים. אם את נוהגת לייבש את שיערך במייבש שיער ביתי — החזיקי בו בברחוק של כשמונה ס״מ לפחות מן הראש. אגב, לאנשים מתוחים ועצבניים יש בדרך כלל שיער חסר ברק... הסיבה: עור הגלגלת מתכווץ בשל המתיחות הכללית של הגוף, דבר המונע מהשומן הטבעי לחזור דרכו אל השיער!

אויר כפר טרי אוכל בריא

אחת העצות הטבעיות ביותר ששמעתי בפי ספר כדרך בדוקה להבראת השיער היא: נסיעה ל־כפר או להרים למשך שבוע. הד־פיה האבק של חוצות העיר הזה יים אפילו שיער בריא. אולם, גם כשאת בכפר או בעיר קיט, זכרי לכסות את שיערך בשמש קיצית או ברוח ים מלוחה. לא פחות מן האויר משפיע על מראה השיער התזונה. חלבים, פירות, ביצים, בשר — התפריט התורם לבריאות הכללית של הגוף, מתב־טא גם בתוצאות בבריקות ה־שיער.

,,בתצלומים המצורפים — שתי תספורות אופייניות לקיץ הנוכחי. מימין — לשיער חלק; ,,גלגל הצבע" המפנה את הקצוות מן הפנים לאחור. משמאל — לשיער מסולסל, תספורת התלתלים קצרה ועשירה.

500 יצירות אמנות במכירה פומבית

500 יצירות אמנות במכירה — 500 יצירות נמכרו במכירה פומבית שהתקיימה בשבוע שעבר למען אילין בבנין נשיאי ישראל בהשתתפות הנשיא אפרים קציר.

500 תמונות ופסלים מעשה ידיהם של ציירים צעירים וותיקים, וביניהם פיגה מיהדות הבולקנית ליצירה קליב הדיים מרוסיה, דרום־אפריקה ואמריקה, כלים מוכבים עתיקה ותוכנים ארכיאולוגיים שונים.

המכירה הפומבית בעקבות משותפת של 2 האירגונים הגדו־לים ,,אילין" ואלוין — הסכה למטרות שונות, ומאורגנה בקיום לעלות על פדיון השנה שעברה שהגיע ל־120,000 ל״י.

כל ההכנסות מהמכירה קודש ל,,אילין" — איגוד ישראלי ל־ילדים נפגעים והאלוין — בית חולים אורטופדי.

תערוכת תלמידות ,,אומנית"

עבודות תחרה אמנותית, צור־פות תכשיטים, ואמאיל, מעשה ידי תלמידות ,,אומנית" — מרכז להכשרת נשים למלאכת מחשבת — הוצגו בתערוכה שנערכה ב־יום ד׳ ה־19.6.74, בבית ,,אומ־נית" השוכן ביפו, לקראת סיום שנת הלימודים.

,,אומנית" הוקם לפני שש שנים במטרה להכשיר נשים לעבודות אומנותיות בתחומי הן להעשייה המקומית ולייצוא.

המיוחד את המחזור המסיים השנה לימודיו הוא הדגש שהושם על דיגום ועיצוב.

מגמת התחרה האמנותית

מנהלת מגמת התחרה, אנה קרלובה (בוגרת האקדמיה ה־גבוהה בפראג בעבודות תום ו־בציור, ומומחית ידועה לתחרה אמנותית), רתמה הטכניקות ה־עתיקות של עשיית התחרה לכיוון של אמנות דקורטיבית־מודרנית. (ראי הצלום מצורף)

התלמידות אינן רק מבצעות אלא מוקנים להן כלים לתכנון ועיצוב עבודות התחרה המור־כבות, אשה אשה לפי נטיותיה וכשרונה.

למגמה מתקבלות לכן, נשים ונערות בעלות רקע מוקדם בציור ועיצוב והן עצמן מדגבות את עבודות התחרה שהן עושות.

טכניקת עשיית התחרה לא השתנתה כאמור, זה מאות שנים והתלמידות דהיום עובדות באותה טכניקה עצמה בה עבדו אכרות בכפרי בלגיה, צרפת איטליה, בולגריה ורומניה משך דורות.

גם כיום זהוי טכניקה מורכבת שמלבד הדמיון וכוח היצירה ל־עיצובה — דורשת הרבה הרבה סבלנות והבנה. עשיית תמונת תחרה גדולה ארוכה, על כן, כחודשיים תמימים.

מגמת צורפות

בגמת צורפות התכשיטים ב־,,אומנית" נהגו ללמוד, רק עד לפני שנתיים, עבודה מעשית ב־מדרגה, כלומר התלמידה עברה את כל השלבים המעשיים של הכנת תכשיט, דבר שהכשיר אותה לעבודה מכנית אצל צורף — אך לא צוידה בכלים לבצע ולתכנן תכשיט בעצמה.

הכיוון היום הוא להכשיר תכשיטאיות, שתוכלנה לעבוד כ־עצמאיות, בביתן או בכל מקום אחר. זאת בעזרת מורה בוגרת בי״ס לאמנות בפורצהיים גר־מניה — אחד מבי״ס הטובים ביותר בעולם להכשרתנו — ד־גש חזק על דיגום עצמאי ועי־צוב עצמאי. כך מפותח ובא על ביטויו כושר היצירה של התל־מידות, בנוסף למיומנות מקצו־עית.

הבוגרות אכן ,,נחטפות" ל־עבודה מיד עם סיום הלימודים בידי יצרני התכשיטים המעולים.

מגמת האמאיל

במשך השנתיים האחרונות שולבה מגמת האמאיל בכתת ה־צורפות. בשנה הבאה מתכוונים להרחיב מגמה זו, ולפתחה גם במסגרת החוג לצורפות וגם ב־מסגרת עצמאית מיוחדת לאמ־איל.

עבודות האמאיל כבשו בשנים האחרונות מקום של כבוד בתכ־כישנות המודרנית והקורציה.

במגמה לומדות התלמידות את הטכניקות השונות של עבודת האמאיל, כגון קלויזונה ויישום הידע באמאיל בתכשיטנות וב־תבליטים המגוונים.

ל,,אומנית" — הכנה לבוגרו־תיו תעודה של משרד העבודה — מתקבלות נשים בגיל 20—40 שנה. הקורסים לתחרה מתנהלים בשעות הבוקר והקורסים לצור־פות הן בשעות הבוקר והן ב־שעות אחר הצהרים.

● למען הזקן בישראל ●

א״י התהומים הציבוריים המוזנחים לבני, אפילו בחברה ספד כמו מדינת ישראל הוא — הדאגה לקשיש. רוב ארגוני הנשים והאגודות הציבוריות מקדישים ממון וזמן לפעוטות ולמעונות יום, לילדים נפגעים וכד׳, לנשים ולאמהות ברוכות ילדים ואפילו לכוהלות השוכבת מרפא — אבל מעט מאוד גופים ציבוריים ממשיכים לחשוב ולדאוג לאוכלוסיה המקופחת ביותר בארץ — אוכלוסיה הקשישים.

חשוב לכן, להזכיר את קיומה של אגודה לתכנון ופיתוח שירו־תים למען הזקן בישראל. אגודה זו שפרסמה לאחרונה דו״ח של פעולותיה בשנה שעברה. הוקמה בשנת 1969 ביוזמה עצמית של אישים שונים, ומפה פעולותיה משתרעת מצפת ועד באר־שבע. אבנם, משרדי הבריאות, הסעד האזור וכן ג׳וינט ומלב״ן נוט־לים חלק במימון פעולות אלה. אבל, אוכלוסיה הקשישים בארץ (מעל גיל 65) שבראשית 1974 מספרה כ־200 אלף נפש (7.5 אחוז מן האוכלוסיה היהודית) זקוקה ליוזמה ולדאגה ציבורית.

קשישים בימי המלחמה

מסתבר שבימי מלחמת יום כיפור התבלטה בארץ בפעם ה־ראשונה עירנות מאורגנת לצר־כים המיוחדים לאוכלוסיית ה־קשישים, כמו ארוחה חמה, עזרה ביתית, תיקוני בית וכדו׳.

אותם הקשישים גם הופעלו ב־מקומות רבים לתרום את חלקם במאמץ העורף בסריגת כובעי צמר, כפפות וכדו׳.

אולם, בצד הקשישים המסו־גלים להמשיך בחיים עצמאיים או חצי מוגנים, ישנם כאלה ה־זקוקים למסגרת מוסדית. בין ה־מוסדות המוקמים למענם מצו־יים —

א. בתי־אבות

את בתי האבות מקימה האגודה באמצעות אגודות או נאמנויות אזוריות. עבור קשישים שיש לתת להם תחליף לביתם, שיהיה מותאם למצבי הבריאות השונים שיהיו נתונים בהם. האגודה לוקחת בחשבון שהקשישים יגיעו לבתי־האבות עקב סיבות שונות: חלק מגיע מסיבות בריאות (גוף או נפש) בצירוף לסיבות מצד שונות, החלק מוסר יכולה לקיים משק בית עצמי, מחפשים הם בבית־האבות חברה וגרעין קהי־לתי מתאים שבו יוכלו להמשיך בכירב תיפקודיהם ולהתמיד ב־כך.

קצב השינוי במצב הנפשי וה־פיסי שונה מקשיש לקשיש, וכן הוא שונה בתקופות מסוימות של חייו. עובדה זו מקשה על קביעת מסגרות טיפוליות או תכנוניות חד־משמעיות, ולשם הקלה והכ־ללה הסכימה אשי״ל לסווג את האוכלוסיה בבתי־האבות לשלוש קבוצות עיקריות, לפי מצבן ה־תיפקודי:

קבוצה 1 — קשישים עצמאיים. כאן כלולים קשישים המסוגלים נוסף לנ״ל מתוכננים בתי ה־אבות שאשי״ל מקימה לספק ל־לבצע את רוב הפעולות האישיות היום־יומיות בעצמם ובזוגם. רוב הקשישים הנכללים בקטי־גוריה זו מגיעים לבית־האבות מטעמים שאינם קשורים רק ב־בריאותם, חלק מהם מגיע כבוד־דים וחלק כזוגות. הם זקוקים לשירותים מקיפים, חברתיים ו־תרבותיים וכן להשגחה ושירות רפואי (של אחות ורופא).

קבוצה 2 — קשישים תשושים

מוגדרים כקשישים התשושים בגוף או בנפש, או בשניהם כ־אחד. הם מוגבלים באופן חלקי בפעולותיהם היום־יומיות ונזק־קים לעזרה של עובדים בלתי מקצועיים. הם סובלים ממחלות שדורשות פיקוח וטיפול רפואי מאורגן (של רופא ואחות).

הקשישים תשושי הנפש אינם מתמצאים — לפרקים או תמיד — במקום ובזמן, או בשניהם כאחד, ויש לצפות שקשישים אלה יסבלו ממגבלות נוספות המחמי־רות את מצבם.

קבוצה 3 — קשישים סיעודיים

קשישים אלה הינם בעלי פתולוגיה יציבה או מתקדמת, מ־בחינה גופנית או נפשית או שניהם כאחד. הקשיש מסוג זה מוגבל ברוב פעולותיו היום־יומיות וזקוק לעזרה אישית סיעודית בלתי מקצועית מתמדת לטיפול סיעודי מיומן השגחה של אחות, וכן פיקוח וטיפול רפואי מאורגן על רופא. עיקר הטיפול במוגבל במחלקה זו הוא הפעלה יתרה הפוטנציאל התיפ־קודי בצורה המקסימלית האפ־שרית.

אוכלוסייה הקשישה, סגורה או תגור בסביבה הקרובה, שירותים שונים בתוך המוסדות ושירותי טפול בית.

ב. מחלקות לטיפול ממושך במסגרת בתי־חולים כלליים

המחלקות מיועדות לחולים קשישים עם תהליכים פתולוגיים קשים, שאינם מסוגלים לבצע פעולות יום־יומיות. עקב מחלתם והגבלותיהם, יהיו חולים אלו זקוקים לטיפול רפואי מקצועי, לסיעוד סיעוד מיומן ולעזרה סיעודית בלתי־מקצועית גם יחד.

רשימות

כמשל הננס הרכוב על צווארי הענק

מאת טוביה פרשל

מקרוב הופיע (ב,,פרוסידינגס" של ,,האקדמיה האמריקנית ל־מדעי היהדות", כרך 40) מחקרו של דוב זלוטניק על מדרש ה־משניות, הנמצא עדיין בכתב־יד, של המקובל רבי אברהם אזולאי. זלוטניק מתאר ומאפיין את ה־מדרש — הוא מייחד את הדיבור בעיקר על הפירוש למסכת עדיות — ועומד על התייחסויותיו הפנימיות. זה מחקר מצויין הכולל גם פרשה השווה לכל נפש — והיא דיון על משל ,,הננס הרכוב על כתפיו של הענק", המרחיק ראות מן הענק.

סופרים השתמשו במשל הזה להראות על היחס בין דורות ראשונים ואחרונים ולרוב להביע דעתם כי אחרונים על אף שאינם גדולים כמו הראשונים, יכולים ראות יותר כי אוצר החכמה של הקודמים להם עומד לרשותם.

המשל נמצא גם אצלנו. ראשון להזכירו הוא רבי ישעיה דטראני הזקן, הכותב באחת מתשובותיו כי הוא הירשה לעצמו לפעמים לחלוק על אחד מן הקודמים וגם להכריע בין הראשונים מכוח משל שקבע מחכמי הפילוסופים של הגויים. ,,שאלו לגדול שבהם, אמרו לו: הלא אנחנו מודים שהראשונים חכמו והשכילו יותר ממנו, והלא אנחנו מודים שאנו מדברים עליהם וסותרים דבריהם בהרבה מקומות והאמת איתנו, האיך יכון הדבר הזה? השיבם, אמר להם: מי צופה למרחוק הננס או הענק, הוי אומר הענק שעיניו עומדות במקום גבוה יותר מן הננס, ואם הרכיב הננס על צוארי הענק מי צופה יותר למרחוק, הוי אומר הננס שעיניו גבוהות עכשיו יותר מעיני הענק. כך אנחנו ננסים רוכבים על צווארי הענקים מפני שראינו חכמתם ואנו מעמיקים עליה ו־מכוח חכמתם חכמנו לומר כל מה שאנו אומרים, ולא שאנו גדולים מהם".

רבי צדקיה ב״ר אברהם הרופא מביא מדברי הריי״ד בהקדמתו לספרו ,,שבלי הלקט", ורבי עזריה מן האדומים מזכיר המשל ב,,מאור עינים" על פי הבאתו של בעל ,,שבלי הלקט".

דוב זלוטניק מצא את המשל בפירוש המשניות לרבי אברהם אזולאי והוא מרחיב עליו את הדיבור. הוא מביא מאמרים ו־מחקרים שנכתבו על אודותיו ו־מהם יוצא כי ברנאר מן שרטרה, הוגה דעות צרפתי, בן המאה הי״ב, היה מחברו. באותם ה־מאמרים המחקרים מובאים כבר שלושת המקורות העבריים ה־מובאים למעלה אך בידי של זלוטניק להוסיף עליהם לא לבד הדיבורים שבפה אצל רבי אברהם אזולאי בפירושו למסכת עדיות אלא גם תשובה של רבי יהודה'ן בולאט, בה מוזכר המשל. ה־תשובה מובאת בקובץ שו״ת ,,אהלי תם" שנדפס בספר ,,תומת ישרים", הוצאה עליה חיים זלמן דימיטרובסקי.

ר׳ אברהם אזולאי אינו מזכיר מאין שאב את המשל, וזלוטניק מתעד כי הוא לקח אותו מספר ,,שבלי הלקט".

ירשה לי לבסוף לציין שני ספרים נוספים, בהם נזכר המשל. שניהם הם מן המאה השש־עשרה. האחד, ,,מאסף לכל ה־מחנות" לר׳ שלמה אלמולי, ש־נדפס בקושטא בשנת ר״ץ בערך. אף הוא דן בזכות האחרונים ל־חלוק על הראשונים, ובתוך דיונו הוא מביא דברי ,,שבלי הלקט" על המשל (דף כ״ג, ב׳). הספר השני הוא ,,מגילת אסתר" על ספר המצוות להרמב״ם לרבי יצחק ליאון בן ר׳ אליעזר ב״ר שלמה ספרדי'ן צור. בהקדמתו מביא המחבר מדברים של ר׳ שלמה אלמולי ובתוכם הבאה על המשל מן הספר ,,שבלי הלקט".

הפרופ׳ שלמה אידלברג כי גם ר׳ שמואל ב״ר דוד הלוי ממזריץ׳, בן המאה השבע־עשרה השתמש במשל זה בספרו ,,נחלת שבעה", חלק השו״ת, סימן ע״ח.

חל פיחות בהערכת ישראל

(סוף מעמוד 3)

לים בדרכו של העולה ויתרום בכך להגברת תנופת העליה".

וכחזרה לנושא הדיון: האם שיכה ההסתדרות הציונית להתמ־ודדות עם הבעיות החדשות ש־נעוררו בגולה בעקבות המל־חמה האחרונה?

,,בכאבנו כרגע — אומר מר קרו־נה — איני חושב שאנחנו מסוגלים לענות לאתגרים שהציבה בפנינו המציאות החדשה. אי־אפשר לשנות את דימויה של ישראל ע״י ,,קוסמטי־קה" של נאומים חוצבי להבות, כל עוד אינה מקבלת מעצמה, אין זה ניתן ,להגיש" אותה אחרת ליהודי התפוצות. ,האור לגויים ולהיהודים" צריך לא רק שישמע, אלא גם ש־יראה".

ראש המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה בעלה קושי נוסף בהתמודדות עם הלכי הרוח החדשים בגולה: בבניין הארץ על כל צרכיו הכוללים ואמיתיים סופג למעשה את רוב המשאבים הכספיים שאפשר ל־דלות מיהודי התפוצות ובהכרח מע־על החינוך והתרבות מכל הסוגים, סובלים מזה. עלינו לדעת, כי ב־תפוצה היהודית מתרבים הולכים, לצערנו הרב, היהודים שאינם מוכ־נים ללכת על קידוש השם, כדי למנוע חינוך יהודי אמיתי. וכן, הולכים ורבים היהודים שאינם מסוגלים לוו־תר על רמת חיים ועל נוחיות, כדי לתת לצרכי תנועות נוער יהודית ולצרכי העלאת התוכן הקהילתי ה־רוחני. מר קרונה מספר, כי ישנן קהילות יהודיות שמספר הילדים ש־להן המקבלים חינוך יהודי, אינו עו־לה על 2—3 אחוזים, וכי ,,ישנה עזובה וזעקה לשמים בחינוך המבו־גרים".

לדעתו, יש לקבוע איזון יותר מתאים של סדר העדיפויות בעבודה הציבורית של כלל ישראל, כמובן, בלי לפגוע באינטרסים החיוניים של מדינת ישראל, ובמקביל יש לגייס מימון רב להרחבת החינוך היהודי בגולה.

חל פיחות במעמדה של הציונות הדתית

התמונה הקודרת שצייר מר קרונה מעוררת את השאלה, מה תפקידה של היהדות הדתית הלאומית לשלו־חותיה לנוכח מציאות זו? אף גם בסוגיה זו, מר קרונה, אינו משאיר מקום לאשליות. ,,חל גם פיחות ב־מעמדה של הציונות הדתית בארץ כלפי יהדות התפוצות. זאת בעק־בות המהלכים הפוליטיים המעשיים של היהדות הדתית הלאומית בארץ בתקופה האחרונה". מר קרונה, מס־עים, כי היהדות הדתית בתפוצות היא מאגר בלתי נדלה לעליה לארץ, יותר מאשר כל שאר החוגים. ,,וב־זמנים של ירידה בעליה מחובת ה־יהדות הדתית והמוסדות הציוניים לעשות הכל, כדי לדלות מהרזרבה הזאת, ולהפנות בחדרים ובעיונים לקריות ולישובים". הוא סבור, כי על היהדות הדתית־לאומית בגולה לרענן ולחדש את עצמה ולבכות זה גם לרענן את ההסתדרות הציונית והארגונים הציוניים בגולה. ,,הללו באמת זקוקים לריענון ולהתחדשות". כדי שיהיו ראויים לנהל לא רק מב־צעים והתגבות למען העליה מארצות המצוקה, אלא גם כדי שיהפכו לכוח הגמוני בחיים היהודיים בתחום ה־קמת בתי־ספר חיים תרבותיים מ־קוריים.

עם ישראל ומדינת ישראל

(סוף מעמוד 6)

רשת של מדינה יהודית בארץ הקודש שלנו.

אולם החיים היהודיים אינם מתנה־לים על ידי השכל או ההגיון, אלא על ידי כוח גדול יותר, גדול אפילו מן המעצמות הגדולות של היום. אנו הננו עם עתיק. היו לנו התמו־דדות משלנו עם כל המעצמות הה־קיסריות הגדולות בעולם. רובן אינן קיימות עוד. אולם אנחנו הננו עדיין כאן, מחודשים ופורחים. אנו מאמי־נים באמונה שלימה, שאם אי פעם יהא העולם נחרץ לכליון, יהיה ה־יהודי האחרון שישאר בחיים.

מזה אמונתנו שאם יעמוד להקים מצבות זכרון לעמים המיועדים ל־כליון, יהא היהודי האחרון שיקים מצבת זכרון על אחריה.

תמיד, עלינו להיות לעם רוחני ומוס־רי גדול. כדי להשיג את זה עלינו לספק לנוער שלנו כל אפשרות להש־כלה גבוהה בישיבות מודרניות וב־אוניברסיטאות המסורות לאהבת העם וארץ ישראל.

הנוער שלנו חייב לדעת לא רק מדוע עליהם להקריב את חייהם כדי להציל את מדינת ישראל, אלא גם מדוע עליהם לחיות כדי להביא הצלה לעולם הזקוק לה יותר מאשר אי־פעם.

למנבאים הידידותיים והמפקפקים ב־כושר שלנו להישאר בחיים בעולם מושחת הארש זה, עלינו לומר פשוט: אתם אינכם יודעים את עמנו. אינכם רואים אותם ביום הקדוש ביותר של יש־ראל — יום כיפור, יום הגיום.

לא ראיתם את הגאווה והתהלכה על פניהם כשעזבו בתי כנסת בשעת התפילות ועלו על האוטובוסים, ה־משאיות והמכוניות הצבאיות כדי להחיש אל החזית. לא ראיתם את ה־החלטיות, הגבורה של משפחותיהם. ליבותיהם התמלאו בגאווה והשתאות, שלא יישכחו לעולם. עם כזה אינו יכול להפסיד.

אנו נלחם אם נהיה נאלצים לכך. ואנו ננצח. ולבסוף נהיה לברכה ב־כל העולם מפני שאנו נלחמים כך שצדק ואמת ישררו. להלחם מלחמה האנושות היה ביעודנו. בימים קשים אלה אנו עדיין שמחים ביעודנו ו־בטוחים לגמרי בנצחוננו הסופי, ש־יהא בנצחונה של האנושות כולה.

באמונה ובאומץ לב

אנו מאמינים באמונה שלימה, ש־צדק ויושר הם עדיין חזקים יותר מן הצבאות החזקים ביותר.

קריאתנו איפוא לעמנו היא: כולנו נכונים לקדם זמנים קשים. אל לנו לאבד את האומץ שלנו. אל לנו להעיז לחלום על הנחות בלתי צודקות. נזכור נא שמלחמת יום ה־כיפורים הזאת זכתה לנצחון על ידי הנוער הישראלי שלנו, נוער המלא אידיאלים ואמונה.

לפיכך נעמוד נא אומר, הואיל ואנו הננו עם קטן במספר והיינו כזה

מוסר ופוליטיקה

(סוף מעמוד 6)

דיפלומט הרבה יותר ממדינאי, כי את המדיניות קובע הנשיא ניכסון. הוא מעריך מאוד את שליחותו ל־סין שהביאה לכניסתה של סין לאו״ם וזוכר גם שדה גול היה המדינאי הראשון במערב שלא אותו לסין, כי הבין שאי אפשר להשאיר אומה גדולה זו מן הצד ולהתעלם אותה. תוצאות ביקורו זה היו, שכעבור זמן ־חודש היחסים בין סין לבין צרפת.

בדבריו על ראש ממשלת ישראל, הגברת גולדה מאיר הוא מבין את הרקע לפעולותיה, פורש ידיעה שלו־מה על המצב במזה״ת ומעריך את פשטותה, אומץ לבה, באמונתה לער־כים והוו הקובע בעיניו. אמנם, אינו מסכים לכל מה שעשתה ממשלת ישראל בראשותה של הגב׳ מאיר, כי הוא בעד מאמצים למען השלום, אבל מבין הוא לפאטריוטיזם של ה־ישראלים לארצם המוקפת שונאים רבים הנמצאת במצב מלחמתי מרא־שית קיומה ועד עצם היום הזה.

אחרית דבר: הקו המנחה שלו הוא: הגינות מוסרית מחייבת בנהול עייני המדינה ואין להסתיר דברים אמורים בשם טובת הארץ, כי, לדע־תו, השולטים מנצלים זאת לרוב לטובתם הם.

ביקור ניקסון

(סוף מעמוד 3)

פני של מאורעות כאשר לארה״ב לא תהיה שליטה עליהם.

(ג) עדיין יש לצפות להגברת בריתים (שמא תגדיל את השלום המורת מעמדה באזור).

(ד) קיימת אפשרות למתח בין ישראל וארה״ב באיזור. (האל לנו לשכוח כי הדגש על כך שארה״ב היא הידיד היחיד שנשאר לנו מב־לים מאוד את עמדת התלותה של ישראל).

לערבים ציפיות גבוהות מן התב־טחות השואפות שניתנו להם כנראה ע״י קיסינג׳ר, בלי שפורסם על כך דבר (הכור האטומי הוא כנראה רק אפס קצה ההבטחות הללו).

בספטמבר השנה צפויה הועידה הכלל־ערבית שבה כנראה יגובשו ה־תביעותיהם הנוספות של מדינות ערב מישראל, ולפי הערכתי בתחילת 75 יתחדשו שיחות ז׳נבה, ואז תידרש ישראל לויתורים נוספים.

במזרח התיכון נוצר אם כן שינוי. מלחמת אוקטובר 73 יצרה שינויי מאזן הן בבעיה הרגיונאלית: יש־ראל־מצרים, הן באספקט המעצמתי: התמודדות חדשה על הגמוניה בין רוסיה לארה״ב הן בהיבט הבילט־ראלי: ארה״ב־ישראל מול ארה״ב־מצרים. ביקור ניקסון נתן רק מיסוד פורמאלי וגיבוש חיצוני למצב חדש זה.

ואגב, יתכן שבשבועיים שלושה הבאים נראה שהביקור דווקא חידד את עמדות שני הצדדים (במקום ל־קרב אותם) שכן, בטכסים הממלכ־תיים ובהצהרה המשותפת נתן כל צד מקום ביטוי די חד לעמדותיו עובדה שהגבירה, במידת מה, את ה־שוני המבחנים של קיסינג׳ר.

אוניברסיטת בר־אילן

המזכירות האקדמית מודיעה

על פתיחת ההרשמה לקורסי קיץ תשל״ד

בנושאים הבאים:

א. קורסים בתחום מדעי היהדות והרוח: לימודי יסוד ביהדות (תנ״ך, תלמוד ומחשבת ישראל); תולדות ישראל, פילוסופיה כללית, לימודים קלסיים. קורסים ללימודי הלשונות: אנגלית, עברית, גרמנית, ערבית, צרפתית ורומית.

ב. קורסים בתחום מדעי החברה: כלכלה, סוציולוגיה, מדעי המדינה והחינוך.

ג. קורסי הכנה במדעי הטבע: ביולוגיה, כימיה, פיזיקה, מתימטיקה.

● פרטים ניתן לקבל ע״י פניה אישית אל המשרד לקבלת תלמידים בבנין המינהלה, בימים א—ה בין השעות 9—13.00.

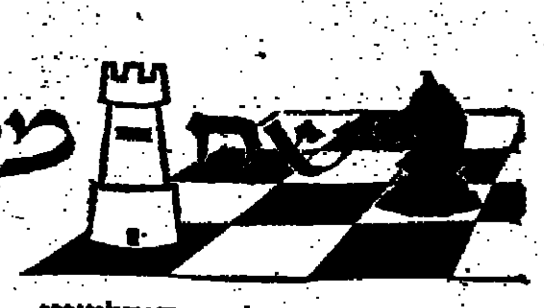

בעריכת שלמה קנדלשיין

ישראל בגמר ב׳

המשחקים המוקדמים באולימפיאדת השחמט ה־21 בניצה, הנחילו לנו אכזבה קשה. נבחרת ישראל הפרה כל התקוות שתלינו בה, הרכבה החזק ביותר בכל הזמנים עם רב אמן ב־ראשה לא הצליחה לפלס לעצמה דרך לגמר א׳ אלא לגמר ב׳ בלבד.

יותר על כן רב אמן ולדימיר ליבר־זון לא רק שלא הצטיין בתחרות, אלא שהשיג את התוצאה הגרועה ביותר מבין כל חברי הנבחרת ש־שחקו במוקדמות — 2.5 נקודות מתוך 7 משחקים — 41.6%! תוצאה כזו לגבי רב אמן פירושה כשלון אישי. אם נזכור כי יריביו היו בחלקם נמוכים ממנו בהרבה בידע (ובדרגה אישית). הפסדו לשחקן אלמוני מ,,איי ה־בתולה" יצר סנסציה עולמית.

גם שותפו של ליברזון למקום ה־ראשון באליפות הארץ האחרונה ה־אמן הבינלאומי משה צ׳רניאק אכזב. כשלונם במוקדמות של שניים מ־בחירי שחקנינו בצד נצחונות מינו־ריים על יריבים חלשים או תיקו עם הרפובליקה הדומיניקנית — קבוצה חלשה) הם שהכשילו את הדרך בפני נבחרתנו לגמר. יחד עם זאת מול ,,הצללים" יש להזכיר גם את ,,האורות". נבחרתנו לא הפסידה אף משחק במוקדמות! מתוך תשע ההת־מודדויות זכתה בשישה נצחונות ושלושה סיימה בתיקו.

שחקנינו המצטיינים היו האמן ה־בינלאומי שמעון כגן על הלוח ה־רביעי והאמן יצחק רדשקוביץ על הלוח השישי שהשיגו 5 נק׳ מ־6 משחקים (83.3%). כן נזכיר את ה־אמנים הבינלאומיים יאיר קריידמן על הלוח השני 4 נק׳ מ־7 משחקים (57.1%), ויעקב בליימן על הלוח החמישי — 4½ נק׳ מ־7 משחקים (64.2%) — השגים בינוניים למדי.

תוצאותיה של נבחרת ישראל ב־סיבובים האחרונים במוקדמות: ישראל — איי הבתולה 3 : 1, ישראל — בולגריה 2 : 2, ישראל — איי פארו 3½ : ½, ישראל — תורכיה 2½ : 1½, ישראל — צרפת 3 : 1.

הדירוג הסופי במוקדמות היה: 1. בולגריה 27 נק׳ 2. הפיליפינים — 26 נק׳ (שתיהן עלו לגמר א׳) 3. ישראל 24½ נק׳ 4. צרפת 24 נק׳ (שתיהן עלו לגמר ב) 5. אינדונזיה 22½ נק׳ 6 תורכיה — 17 נק׳ 7. הרפובליקה הדומיניקנית — 16 נק׳ 8. איי פרו — 10 נק׳ 9. קפריסין — 8½ נק׳ 10 איי הבתולה — 4½ נק׳.

בגמר א׳ משתתפות 16 הנבחרות הבאות: ארה״ב, בריה״מ, יוגוסלביה, אנגליה, יוגוסלוויה, הונגריה, ספרד, מערב גרמניה, שוודיה, צ׳כיה, רומניה, ארגנטינה, בולגריה, הולנד, הפיליפינים, פינלנד, חולנד. בין ה־תוצאות המפתיעות עד עתה בגמר א׳ — נצחונם של הפיליפינים, על הונגריה!

בגמר ב׳ משתתפות: אוסטריה, ישראל, פורטוגל, שוויץ, איסלנד, פולין, נורווגיה, קולומביה, איטליה, בלגיה, דניה, תוניסיה, צרפת, סקוט־לנד, קנדה, קובה.

מהנופתע לא נעדר גם הסכסוך של ערוב ספורט בפוליטיקה. תוניסיה ה־נמצאת בבית גמר ב׳ עם ישראל הודיעה כי לא תתייצב למשחק עם נבחרתנו מאחר שהיא נמצאת במצב לחימה עמנו. ניגוד גמור לצעדה של תוניסיה באולימפיאדת השחמט ב־שנת 1962 בוורנה (בולגריה) שאז כן התייצבה למשחק עם ישראל. מדינה ערבית אחרת — סוריה, הודיעה כי לא תשחק נגד רודזיה המקיימת לדבריה מדיניות גזענית.

אנו מאחלים לנבחרת ישראל הצ־לחה בהמשך הופעותיה באולימפיאדה והשגת מקום טוב.

משחקי הליגה

ליגה לאומית (השלמות): רמת־גן — ,,הפועל" ירושלים 2½ : 3½ (סבוב 8), אס״א טכניון א׳ חיפה — ,,הפועל" ,,פלדקלייף" ראשון לציון 2½ : 3½ (סבוב 9) מכבי א׳ — אס״א טכניון א׳ חיפה — 3½ (1), ,,הפועל" בת־ים — 3, אס״א אוניברסיטה א׳ תל־אביב — 3 (2) וכו׳.

ליגה א׳ — מחוז הצפון: ,,הפועל" חצור פרשה ממשחקי הליגה.

ליגות ג׳: בשלשה מחוזות הס־תיימו המשחקים, אנו מביאים את שלשת הקבוצות הראשונות בכל מחוז העולות לליגה ב׳.

מחוז שרון ושומרון: ,,הפועל" נתניה א׳ ו,,הפועל" רעננה — 24½ נק׳ כ״א, ,,הפועל" פרדס חנה — 21.

מחוז [illegible]: נוער קרית־אונו — 23½ נק׳, צעירי פתח־תקוה — 22, ,,הפועל" תע״ש חיפה 21½.

מחוז הדרום: צעירי ,,הפועל" קרית־גת 23½ נק׳, ,,הפועל" ירושלים ב׳ האגודה ספורט לוד — 23 נק׳ כ״א.

מפעלי נוער

לגמר אליפות הארץ לקבוצות נוער בגילאי יסודי — תשל״ד עלו: [illegible], גבעתיים, באר־שבע ובית־ספר ,,סולומון" פתח־תקוה.

✶

בתחרות לצעירים שנערכה במסגרת [illegible] זכה במקום הראשון נועם לייבוביץ, תלמיד בית הספר התיכון ,,בר־אילן". השתתפו 25 נערים.

✶

בתחרות ,,בזק" שנערכה במועדון לתרבות נוער וספורט ע״ש הרי טרומן בקריאון ב־17.6.74 זכה במקום הראשון הנער יהודה פיליס עם 7 נק׳ מ־7 משחקים, שני דן אייזנשטיין 6 נק׳ וכו׳.

התחרות נערכה לרגל זכיית נוער קרית אונו במקום הראשון בליגה ג׳ ובית דן ועלייתה לליגה ב׳. קדם לה תחרות טקס קצר בהשתתפות [illegible] אביגדור ורשה ראש המועצה המקומית שבירך את הקבוצה על השגיה וחלק לשחקניה תעודות ופרסי ספרים.

✶

החל מבצע ,,64 לנוער" שמטרתו להחדיר את משחק השחמט בקרב פינות הארץ באמצעות משחקים סימולטניים שיתנהו ע״י שחמטאים בכירים. פרטים: ועדת הנוער, ה־אגוד הישראלי לשחמט, רח׳ השופטים 8 תל־אביב, טל. 287610.

באליפות הארץ האחרונה חלקו את המקום הראשון ליברזון וצ׳רניאק עם מספר נקודות שווה. גם המשחק בינהם הסתיים ללא הכרעה. להלן ,,קרב האלופים".

קארו־קאן

(סבוב 11)

ליברזון — צ׳רניאק

1. ה4 ג6 2. ד4 ד5 3. פג3 ד:ה4 [illegible]

הערה: במהדורתנו הקודם הושמטו בטעות שמות השחקנים במשחק שהבאנו מהסבוב האחרון של אליפות הארץ האחרונה. השחקנים הם ליברזון בכלים הלבנים נגד כגן בכלים השחורים.

תשבץ ,,הצופה" מס׳ תתכ״ה

בעריכת הלשונאי הלל הרשושנים

תשבץ זה ערוך לפי כתיב הדקדוק — כתיב חסר ✡ את הפתרון יש לכתוב בכתב קריא ולשלוח עד ליום ו׳ הבא, לפי הכתובת ,,הלל הרשושנים", תשבץ ,,הצופה" מס׳ תתכ״ה, ת.ד. 2045, תל־אביב ✡ חמישה פרסי ספרים יחולקו בהגרלה בין הפותרים נכונה ✡ הפרסים יישלחו בהקדם ✡ התאזרו בסבלנות!

במאוזן — מימין לשמאל: 1) בן־יונה 4) ברכה לאורח הבא אל הבית 9) קטן־קומה 11) זה, סדור (הושע ה׳, ב׳); 12) מידת נוזלים קדומה 14) מין מתכת 15) אחת מ־עשר מכות מצרים 16) חסר מלח 18) מעביר מחלה מן החולה לאחרים: ,,וירוס" בלע״ז 20) מכונת־אריגה 22) עוף דורס המצטיין במעופו, ב־צורתו ובכבדותו לקרב 23) הבנה, ידיעה 25) איצטבון 27) בירת מדינה אירופית 29) העברי הראשון בעולם 32) מלחמה פנים אל פנים 34) רוח רעה 35) בעל איכות שאינה טובה 37) כינוי להר־חרמון 39) מקום מיקלט 41) בחל זה השמיע לרעה ב־מדיניות מדינתנו 43) סופר נודע בשם בימי בית השני 44) פולמוס 46) נקי מחטא 47) תעודת גירושים לאשה 48) טהר 50) מחזה לילדים ולנוער 51) ירק חריף.

במאונך — מלמעלה למטה: 1) פחם בוער 2) חלק הענב 3) מדינה ערבית עוינת למדינת ישראל 5) נהג בתבונה 6) [illegible] 7) מחזה מאת [illegible] המוצג על קרשי במה עברית 8) שם החלק השלישי מן הספר ,,שולחן ערוך" 10) אות באלפבית העברי 13) אחד משבעת המינים 15) שיח־בר ממשפחת ה־[illegible], פירותיו בשרניים ואכילים 17) מתגושש בקירקס, ,,גלדיאטור" בלע״ז 19) קרש לסיפון 21) אצבע 23) מספיק 24) מנהיג 26) כלי ב־שחמט 28) הפך אדיר 30) אריג 31) ברכה למתעטש: ,,אסותא" 33) ה־מסכת הראשונה בתלמוד 36) משא כבד 38) חרש־מתכת 39) אחד מ־מכשירי [illegible] 40) משחק־ניחושים במשחקי הכדורגל 42) מידת רוחב היד (בלי הבוהן): 43) [illegible] 45) מין ארבה 47) נכרי שהתייהד 49) בלדר.

פתרון תשבץ ,,הצופה" מס׳ תתכ״ד

במאוזן: 1) הכותל־המערבי 4) מלה 10) המרך 11) ריפש 13) על 14) ,,אשרי־[illegible] 15) בד 17) תל 18) סין 19) [illegible] 21) תורה 23) הר 24) רווחה 26) [illegible] 27) ,,טבריה" 29) לב 30) מר 31) [illegible] ,,נבסוף" 32) און 33) כלמר 35) [illegible] 36) ,,משלי" 37) ,,הלדהי" 39) [illegible] 40) לע 42) ליר 43) חנק 44) [illegible] 45) הדק 47) ,,שרוב" 49) עשף [illegible] ,,יום הכפורים".

במאונך: 1) ,,הללי" 2) כח 3) לחשן 4) [illegible] ,,המר" 5) מר 6) עגבל 7) בר 8) [illegible] יפת 9) מערת־המכפלה 12) ,,שלום בן־יוסף" 15) איד 16) דירה 18) [illegible] ,,סוף" 19) גדרון 20) אר 22) [illegible] 23) הבטלה 25) חלול 27) קו 28) [illegible] ,,יר" 31) ,,בהלל" 32) אשד 34) [illegible] 36) מרק 38) דושה 39) ,,סגור" 41) עדי 43) חוף (חוה) 45) לשם 46) [illegible] יק (קו) 48) רק 49) עי.

שמות הזוכים בהגרלת 5 פרסי הספרים — תשבץ ,,הצופה" מס׳ תתכ״א:

1) דינה גונן, רח׳ כצנלסון 197 גבעתיים.
2) זאב בירנשטיין, רח׳ שאול 5 קרית־שלום תל־אביב (66177).
3) טניה משגב, רח׳ הפלמ״ח 28 תל־אביב.
4) יהושע כהן, רח׳ מרדכי 18, 8, פתח־תקוה.
5) שלומית בס, רח׳ [illegible] מקור־ברוך, ירושלים.

שמות הזוכים בהגרלת 5 פרסי הספרים — תשבץ ,,הצופה" מס׳ תתכ״ב:

1) ע. פלק, רח׳ בית־הכרם 8 ירושלים.
2) שלמה אבא, ישיבת ,,בני עקיבא" הראי״ה, עפר־הפר.
3) דוד בר־ישר ד״נ 2281 (כתובת אורחות: כפר עזה, הנגב)
4) אריק שקולניק, רח׳ [illegible] 41 כפר־סבא.
5) מאיר ברדל, רח׳ [illegible] צפון ת״א.

صكا عن الاصل

שירה של תנועה פנימית

מאת י. עמוס

יעקב לרנר (1879—1918) היה משורר עברי, אשר שירתו עמדה בהשפעת כוכבו הגדול של ח. נ. ביאליק והשתייכה לספרות התחייה ולספיחי ההשכלה. שירתו היתה שירת יחיד, מופנמת ומכונסת בתוך עצמה, ולדברי יעקב פיכמן היה בה משהו „שאחר הקדים כאחר", ובכך יחודה ומקוריותה. הדים ביאליקאיים מצויים בהבעה ובצירופיה, בנושאים ובהעלאת גווניהם, בדומה לכל בני דורו, שכולם קבלו מביאליק, כפי שמקובל בזמננו, כאשר הכל לוקחים בעגנון.

שיריו של לרנר כלאים צרכים חתייתיים המהלומים במראות ובסבלים, ותכנם, לא בבכייה ובכיסופים אל העולם הגדול ואל האור הבא כן החוץ, אלא בכיסופים של ויתור והצגת לבת כביע המשורר את עצביונו.

השיר הוא „רגע התנוצה בתוך הדממה", כהגדרתו של ד"ר צבי לח, המקדים כבוא לשירי לרנר. התהנערות, הסהביה, שאינה מהלכת בגדולות, ואין בה תוכן חיובי, ולא תכליתי, אלא הנעה פנימית בלבד, שבאה מן הקפאון והולכת אל הקפאון. הוויית השעיה שלו כופה על כל התנערות ועל כל התעוררות להזור ולהיקבר מחדש בתוך שויון הנפש הגדול. כאמור בשירו „ציוך": „בקעתני הדממה, ועומת ההלום / אל עולמי אין־היים שכולים... / הם! אי כזה רסס יגיע הלום / כרוח מגשש בהרולים? / בזכרתי — ואהרד מנשית־הצד / ואבן לשיג החדלון..."

אלה הם המרכיבים הראשיים של שירי יעקב לרנר: הדממה, החלום, „אין־היים שכולים", נשית הצד ושיג החדלון. זוהי שירה היונקת מהסתר הפנים והבשורה היחידה שלה היא בשורת האפס. מסתיכות החזון חותר המשורר אל חזון הצללים, הדממה והקפאון והיאוש. תולדותיו של המשורר, שתוארו בידי בנו אריה לרנר ז"ל, מסבירים את המועקה הגדולה של יצירותיו. חייו עברו בעוני ובמהסור ובלבטים בלתי־פוסקים לקיום כל שהוא. פרנסתו היתה על הוראת העברית. ר חמש שנים מחייו ישב בוורשה ועסק בשיעורים פרטיים, לפי הנוסח הידוע והעלוב הנפרץ כל כך אצל סופרי ההשכלה והתחיה. ברירות החיים הפכה למרירות ההבעה ומרירי יום הולידו את תחושת השממון, הישימון והמדבר, החזרות בבדידות שונות. הכליב ערער וערירי חוזרים בשירים רבים, והב סדן מצא בכל המראות והסמלים האלה את נופי מולדתו של המשורר: אדמה פולסיה, בדידותו של הבית היהודי בין הגויים, וגודלו של בן הכפר הנבדל מן השקצים, ולהבדיל, מן הילדים היהודים שבעיר.

הפואימות של יעקב לרנר מרשימות יותר משיריו. השינוי העיקרי הוא בכך, שבמקום נופי הישימון והמדבר של מחשכי הנכמה מתארים נופי הפואימות מראות חוץ ופונים אל העולם הגדול. „האני" של המשורר אינו עומד יותר במרכז התיאורים: החוויות מפנות מקום לשברירי־עלילות. ממילא משתנה גם היחס לעולם. במקום הצורה הסבילה בתוך הסביבה התיציתיה. התיאורים

ספרי „נפשי", יעקב לרנר, שירים, כינס והקדים מבוא צבי לח, הוצאת אגודת הסופרים העברים בישראל ליד הוצאת „מסדה" בע"מ, ת"א 1974 באה הצורה המפילה. האני מצוי

בקיפים אורחות חיים של יהודים ושל גויים, עלילות ילדות, בנוסח „כראות השהיה" של ביאליק.

בפואימה „הכתנה" מצויים אחו ירוק ובריכה קולחת ושמחת חיים של ילדים. וכבר בפתיחה אומר לרנר: „...ונקבע בי מעין מתגבר / של חדוה, געגועים ותשובה — ושש בי לבבי והמה / והגג ורנן כל קרבי, והיו כל מעשי במחול / ונפשי תפרכס ההוצה..." ההוצה — פירושו לעולם הגדול, היציאה ממחשכי הנפש ומן הבית האפל אל האורות הקולות הרחוקים. בניגוד לאידיאליות של טשרניחובסקי — אין בפואימות של לרנר יסוד אידיאלי. „מרירות החיים בבית אבא הגידה, חרפת העניות והבדידות, אינם מאפשרים כל אידיאליות", כדברי ד"ר לח.

ב„יערי פולסיה" חוזר המשורר לבינוטוניות של הנוף ולגורל היהודי. עגמומיות זו מצויה בפואימות האחרות „בגויים" ו„העלולים". לרנר נשאר נאמן לעצבו. יפיו של הסבע והזכו של הילד — אין בכוחם להתגבר על היסוד הראשון והקבוע בכל יצירתו של יסודות הדממה, המדבר והשממון.

הפואימה „פיח — פיח (מכע ברכה)" היא פאר יצירותיו של לרנר וכוללת את אותם המוטיבים החוזרים בפואימות האחרות, ובנוסף לכך יש בה תמונה דראמאטיות. המבקרים רואים בפואימה זו כעין סיכום רב אנפי של כל בחוות שירתו. לשונו וסגנונו של המשורר הגיעו כאן לשלמות בריתמוס השוטף והדוהר, בדומה לכמע הרכבת, התמרנות חיות והבציות וההוויות אמנותיות ומעמיקות. אלא שבתוך השירה התוססת הזו שוכר לרנר על יחודו. הנוטפים „איש וברורו, איש

וברורו, איש השרוניה כלפי בוראו". והמשורר בא לו גד והצליח למצוא מקום ליד חלון, והוא תוהה אם ימצא „המדת־מה או סם־צבבת צו וקו כצחוק המות, גם אני משמכון ימי ולא אדע און עצמי..." המשורר כחש אחותה לגורלו בתוך נופי הדממה ולבו לנקכחים, לקוצים, לצרצרים. בנשמתו עולה היאוש ורחמיו נכמרים אל התועים „מן התוהו אל הוהו, והדרך — ציה שחורה, והשעה — גוויעת אורה... ההרגשה — „מה לי התם, מה לי הכא ז" וכל החוויות קשורות אל הריצה המהירה והקדחתית המטורפת של הרכבת, המאירה את הלילה, והוהרת להוך היום ולהוך הלילה. האור הבוקע מן החלונה מאיר כראות נגעים של כבע ושל אדם. ואף על פי כן מנצח שר של אור את שר של חושך בסופו של המסע.

בתוך שיריו של יעקב לרנר האופייני ביותר הוא „את לצרה", שאינו אלא הערער בערבה הנרדמה. תמיד נמשך לרנר אל הצמחים הנובלים והקשוחים, המחזיקים מעמד בתוך הישימון שמסביב, אך משלמים מחיר יקר על כך. הערער הוא סמל נצח של הדממה, ומשום כך הוא קרוב ללבו של המשורר. ברית קיימת ביניהם, „והמדבר — אב לשנינו" שנינו תהים ולא נדע מה אנחנו, מה חיינו, ומה אהמול ומה כחר. אין להבדיל בין הימים, שהרי כמה אחת ילדתם. אין לצפות לרחמי שכיב ולא לקרני שמש, כי העולם כולו צירום. מה צפוי, איפוא, לערער אם לא לחכות לקפאון הסופי או לכופה, אשר הגח והשמיד והכלה אפילו ערער בודד ויתום.

בשיר „עם כלות התמוז" מהאר לרנר את נצחונו של החורף על האביב. ואפילו כאשר בא הקיץ והבריות קיוו ליהנות כויה של חמה באו העשבים המבשרים שוב את בוא החורף. קדרות זו קיימת בכל יצירותיו של לרנר כעין עוגה, שממנה לא יצא. לרנר מת לפני שהגיע לארבעים, ויתכן, שאילו האריך ימים והיה כגיע למנוחה ולנחלה בחייו האישיים, אולי היה משתחרר מתחושת השכול והכשלון. אך יתכן גם, שהיה הולך בדרכו ומוסיף קדרות על קדרות, כיון שהתוגה והעצבות היו בדמו ובנפשו, ולא היה בן חורין להשתחרר מהם.

לזבל

ליד יצחק בן־צבי ירושלים

דרוש מנהל חשבונות עצמאי

ובעל נסיון בניהול חשבונות וחשבות

פניות בכתב בצרוף תולדות חיים ונסיון במקצוע להעביר עד ליום 30.6.74 לת.ד. 7660 ירושלים עבור „החשבונות".

השכר לפי הכישורים. סודיות מובטחת.

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית
תרבות ישראל וידע הארץ

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים

דרושים מורים ללשון העברית -

המוכנים להשקיע מעצמם ומזמנם מעבר לדרישות התפקיד

1. מורה לקיץ תשל"ד (יולי—אוגוסט)
2. מורה לשנת הלימודים תשל"ד

אנו מעונינים במורה שיוכל לתרום לטיפוח אוירה קהילתית, שיש בת הווי ומסורת ישראל.

דרישות התפקיד:

* נסיון בהנהלת הלשון וההוראה באולפנים.
* כושר ספות חיי צוותא ומפגש של צבור בעל רקע מגוון ביותר.
* שרשים ביהדות, תולדות ישראל וידיעת הארץ.

סיוע במציאת מגורים בקרבת האולפן במקרה הצורך. מורי האולפן הנם עובדי משרד החינוך והתרבות בדרוג בתיה"ס העממיים

רק העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב בלבד (פרוט קורות חיים בכתב יד) ולצרף המלצות לפי הכתובת: אולפן עקיבא, חבלצת השרון, נתניה.

— סודיות מובטחת —

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית,
תרבות ישראל וידע הארץ

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים

ערבית מדוברת למתחילים - 3 שבועות

פתיחה: מחזור 13: 7.7.74

* שיטות הוראה אינטנסיביות לפי שיטות האולפן
* כתות קטנות * פעולות חברה ותרבות בהווי ערבי

הקורסים מתקיימים בתנאי פנימיה נעימים.
תושבים של נתניה והסביבה מתקבלים כתלמידים אקסטרניים.

ללומדי הקורס תהיה הזדמנות לשוחח בערבית מדוברת עם הערבים הלומדים עברית בקורס מקביל

פרטים והרשמה:
אולפן עקיבא, חבצלת השרון, טלפון 053-24506

ברכות לאולפנת בני־עקיבא „אמנה"

במלאת עשר ליסודה

ולפתיחת חטיבת הביניים הארצית לבנות

„אמנה" — אולפנת בני-עקיבא בכפר-סבא, חוגגת השנה את שנת העשור לקיומה.

„אמנה" — כאולפנא המשתייכת למרכז ישיבות בני-עקיבא, הינה גולת הכותרת של חינוך התיכון הדתי בארץ. קיימת בה מזיגה מופלאה של תורה עם דרך-ארץ, המעצבים דמות מקורית של נערה ישראלית המעורה בחיי הארץ, הגאה בדתה והמקפידה על קיום תורה ומצוות.

ב„אמנה" — תכנית לימודים מיוחדת, הכוללת פרט ללימודים הרגילים שבתכנית משרד החינוך מערכת ענפה של שיעורים בלימודי היהדות לענפיהם השונים. דגש מיוחד מושם על פיתוח המחשבה והעיון העצמאיים. קיימות מגמות הומנית וריאלית הנעזרות במעבדות ובאמצעי הוראה משוכללים. החינוך המשלים כולל חוגים בתחומים הבאים: אמנות, מוסיקה, ציור, מחול, קרמיקה, תכשיטנות, חובבי טבע, מדע, וכו'.

ב„אמנה" — לומדות בין השאר עשרות בנות מחו"ל, אשר חלקן עלה לארץ ללא הוריהן, היחס והאוירה הנעימה השוררות בביה"ס ובפנימיה מביאים להשתלבותן וקליטתן המהירה. מאות בוגרותיה של „אמנה", טרם שהן ממשיכות לימודיהן באוניברסיטאות וביתר המוסדות להשכלה גבוהה, מתנדבות לעבודות חינוך וסעד בישובי עולים ובעיירות פתוח.

„חטיבת בינים" — לקראת שנת הלימודים תשל"ה עומדת, בע"ה לקום ב„אמנה" חטיבת בינים ארצית. החטיבה מיועדת לתלמידות המסיימות השנה את לימודיהן בכתה ו' בבתי הספר הדתיים. החטיבה תוקם בע"ה, במתכונת חטיבות הביניים לבנים הקיימות במכינה המרכזית לישיבות בני-עקיבא בגבעת שמואל ובישיבות בני-עקיבא בנחלים.

מטרת החטיבה: לבסס ולהעמיק את החינוך התורני והכללי של הנערה המתבגרת באוירה חינוכית מעולה כמיטב מסורת האולפנות.

תכנית הלימודים: מותאמת לתוכניות הלימודים לחטיבות הביניים של משרד החנוך — אגף החינוך הדתי.

שימת לב מיוחדת תוקדש ללמוד מרוכז של החומר, פיתוח המחשבה העצמית ופריצה לתחומים חדשים בחומר הלימודים ובשיטות ההוראה.

סדר היום: תכנית הלימודים תחל בשעה 7.45 בבוקר תסתיים בשעה 17.30. ביום שלישי בשבוע יסתיימו הלימודים בשעה 14.30. בסדר היום כלולים פרט לשעות הלימוד, תפילה, ארוחת בוקר וצהריים, הכנת שיעורים מודרכת, חוגים, עיסוק בתחביבים.

הסעה: הסעה יומית תאורגן מכל גוש דן.

פנימיה: למעונינים תנתן אפשרות למגורים במסגרת הפנימית.

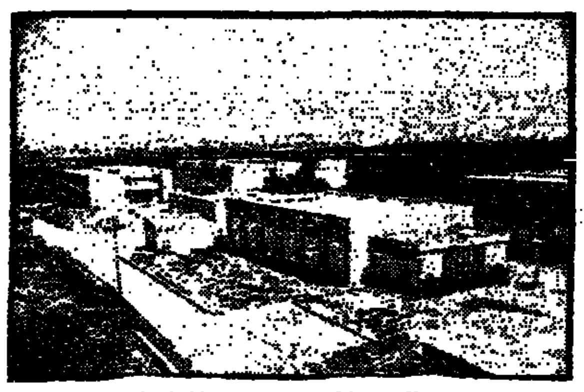

קרית „אמנה" — מבט ממעוף הציפור

מעלה על הרשא, שיעור בבין הפנימיה וחדר האוכל

בנות המגמה הריאלית בשעור במעבדה

לציון יובל „אמנה" יצא לאור תקליט בנות „אמנה" בבצוע מקהלה אשר הופיעה בתכניות הטלויזיה

עירית כפר סבא

זאב גלר
ראש העיריה

שרות ואספקה בע"מ

*

הרצל 91 תל-אביב

הנהלת מפעל המים

*

סניף: כפר-סבא

עוזי דרויאן ומשפחתו

גן ונוף, פרחים וצמחים

רח' ויצמן 125 כפר-סבא

טל. 923237

נגריה לארונות קיר

ששון

רח' אוריאל אקוסטא 5 תל-אביב

טל. 828467

נגרית גרטל צבי

עמק ברכה 29 נחלת יצחק

*

טל. 251271

וילונות שוהם - שביט

נחלת בנימין 3 תל-אביב

ספקים למוסדות וקיבוצים

„זוהר"

כפר-סבא בע"מ ● טל. 923705

רח' העמק כפר-סבא

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

כפר-סבא

„טיב" טירת צבי

בית"ר לנקניק ובשר מעושן
טל. 065—68350
68352

יהושע הרמן

רואה חשבון

ז'וק רחל ושות' בע"מ

סוכנות פזגז הוד השרון
כפר תשיא

בני משה לינצבסקי

בית מסחר לכלי בית ומטבח בסיטונות
רח' בוטמן 2 פ"ת טל. 911979
ספקים למוסדות

הסתדרות הפועל המזרחי
המפלגה הדתית לאומית

סניף כפר-סבא

הוצאת מורשת

מורשת בע"מ

הוצאה והפצת ספרים
רח' אבן גבירול 166 תל-אביב
טל. 449485

„מבטח"

סוכנות לבטוח חקלאי הדדי
אגודה שיתופית בע"מ

אבן גבירול 166 ● טל. 449482
תל-אביב

א. משאלי - מ. אנגלמאיר

אדריכלים

באר-טוביה 10 תל-אביב

ארגון בעלי משאיות לטיולים

„נתיב"

פתח-תקוה

ישראל קולוטעש

מהנדס בנין

רפאל לוי

ציוד מעבדה בע"מ

רח' הס 12 תל-אביב

אשקלון - עיר הקייט והתעשיה

מאת בתיה ברמי

אהרן חייבי
ראש עיריית אשקלון

צירוף של היסטוריה קדומה ובניה מודרנית, של עבר, הווה ועתיד, מאפיינת את תוותה של העיר אשקלון.

כאן יכול אדם לראות חומה בת אלפיים שנה או עמוד רומאי בתוך חורשה הנושקת אל חופו של הים התיכון, כשביקור באתרים ההיסטוריים בהם נחשפו שכבות מתקופות שונות הופך לחויה.

כאן נחשפו עתיקות המעידות על תולדות ארבעה אלפים שנה של אחת הערים הקדומות ביותר בעולם. לאשקלון תפקיד חשוב בהיסטוריה העתיקה של המזרח בשל מקומה הגיאוגרפי האיסטרטגי המיוחד על „דרך־הים" שעברה במישור החוף וקישרה בין מצרים לסוריה.

תכנון חדיש ומודרני

ניגוד לאשקלון העתיקה היא העיר החדשה שנבנתה לאחר הקומת מדינת ישראל מתוך תכנון חדיש ומרחיק ראות. אשקלון היא העיר הדרומית ביותר של ישראל על חוף הים התיכון ומהווה מופת של תיכנון־ערים. כשמשטחי הירק משווים לעיר אופי כפרי למחצה. אשקלון משתרעת על שטח של 47 אלף דונם ומחולקת לחמש שכונות.

השכונה הראשונה המקדמת את פני המבקר בכניסה לעיר היא שכונת מגדל. מגדל הישנה, על בתיה הערביים, מתוכננת היום מחדש והוכנה לה תכנית בינוי חדשה. כיום משמשת מגדל כמרכז מסחרי, אשר מלבד תושבי המקום מכרת גם את תושבי היישובים בסביבה. ההכנית היא להרוס, בשיתוף עם מינהל מקרקעי־ישראל, ומשרד־השיכון, את הבתים הערביים, שבחלקם הגדול כבר נהרסו ובחלקם עומדים פנויים ומוכנים להריסה, כשחלק גדול מהתושבים כבר הועבר לבתים החדשים שנבנו ע"י משרד־השיכון.

בצמוד לשכונת מגדל הוקמה השכונה החדשה רמת־אשכול, המאכלסת כיום למעלה מ־700 משפחות.

השכונה הבאה נקראת „הגבעות הדרומיות" תוכננה ונבנתה ע"י משרד־השיכון ומאכלסת יותר במחציה מתושבי העיר. השכונה תמשיך להתרחב ולגדול והיא מתוכננת לאכלס כ־40 אלף תושבים.

השכונה הבאה היא „אפרידר" שתוכננה ונבנתה ע"י יהדות דרום־אפריקה, ואף שמה מרמז על כך. זוהי בעיקר שכונת וילות המאכלסת כ־3,500 משפחות. „אפרידר" היא השכונה היפה ביותר והנחשבת לשכונת היוקרה של העיר.

השכונה הבאה היא שכונת „ברנע" הצמודה ל„אפרידר" שתיכנונה זהה, ואף בה וילות רבות המאכלסות כ־1,200 משפחות.

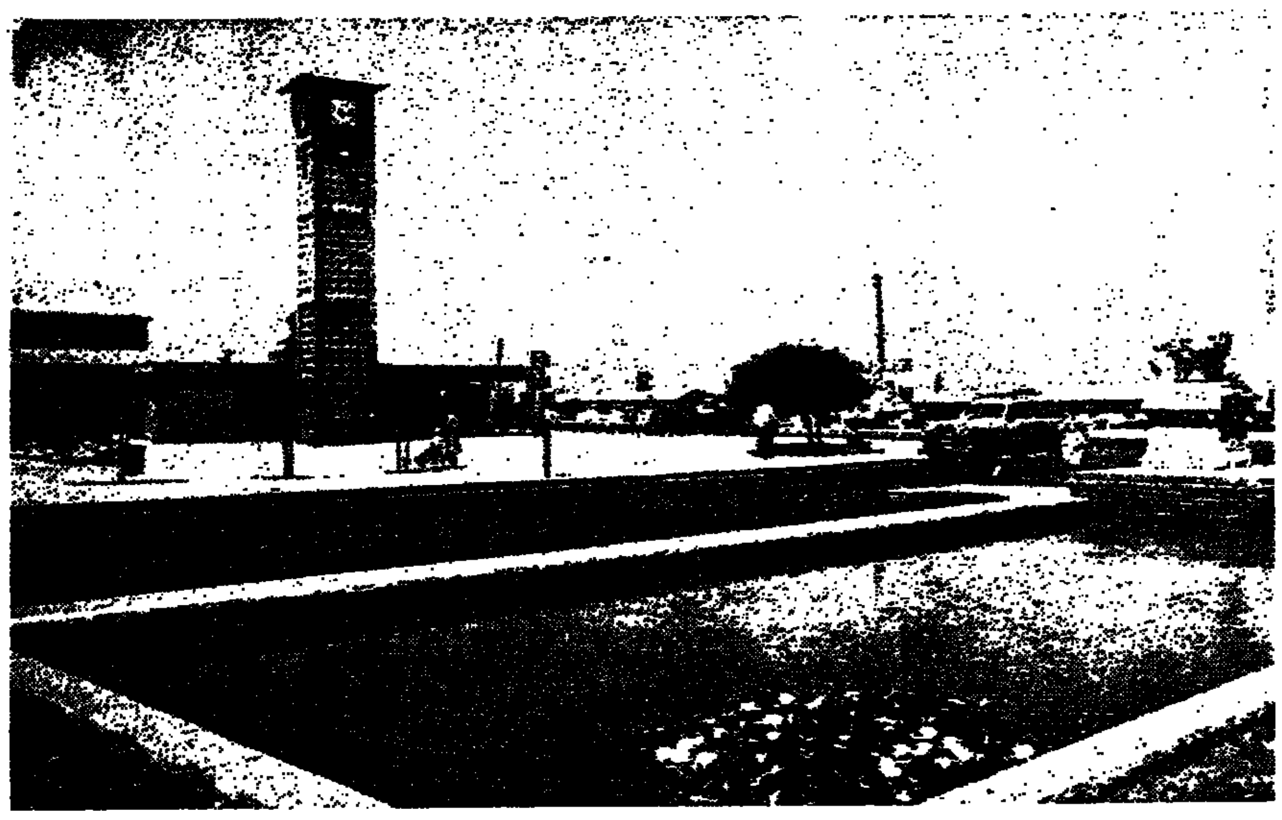

מרכז „אפרידר" — שכונת היוקרה של העיר

ומאכלסת כ־2500 משפחות. בשכונה זו קיים עדיין שטח 1600 דונם המתוכנן ע"י משרד־השיכון להרחבת השכונה. הכוונה היא, לבנות בשנה הנוכחית כ־200 יחידות־דיור בשביל משפחות ברוכות ילדים ודירות שהתפנו מיועדות לזוגות צעירים.

שכונה אחרת היא שכונת „שמשון", ש־

תבנית מיתאר חדשה

העובדה שאשקלון בנויה משכונות נפרדות, מייקרת את השירותים.

„שאיפתה של הנהלת העיריה החדשה", אומר הרב ברוך אבוחצירא, ממלא מקום ראש העיר, „היא לאחד את חמש השכונות ולהפוך אותן לעיר אחת מלוכדת".

לא מכבר אושרה תבנית מיתאר חדשה לאשקלון ע"י האדריכל ציון השמשוני. התבנית מיועדת להגדיל בשיעור ניכר את אוכלוסיית אשקלון ומקווים שתוך עשר השנים הקרובות תאכלס אשקלון למעלה ממאה אלף תושבים.

כיום משמשת אשקלון, כעיר נפה, מבחינת משרד־הפנים, מס־הכנסה ומשרד הבריאות. אך תוך חמש השנים הבאות היא מתוכננת להיות עיר מחוז אשר תחלוש על מספר „יישובים וערים אחרות בסביבה ויהיו בה משרדי־ממשלה אשר יחסכו מתושבי הסביבה נסיעות לירושלים, ת"א ובאר־שבע.

„אנו מעוניינים למשוך קבלנים פרטיים", מוסיף הרב אבוחצירא, „וחברות קבלניות ציבוריות, לבנות את השטחים הפנויים באשקלון. אנו שואפים לחיסול שכונות העוני ובנייתן מחדש ולדאוג לצמצום הפער החברתי והכלכלי באשקלון. בעוד שכיום נזקקים כשליש מתושבי העיר לשירותים סוציאליים, אני מקווה שהדורות הבאים יהיו עצמאיים ויפרנסו משפחותיהם בכבוד, כלומר שיקום משפחות סעד במקום המיכות".

פיתוח תעשייה אלקטרונית

„מה שמטריד אותי", אומר מר אהרן חייבי, ראש העיר, „היא העובדים שמפרנסים רבים מהם מחייהם מחוץ לאשקלון ומגיעים עד ת"א, ירושלים ובאר־שבע מחוסר מפעלים שבהם דרושים טכנאים ואנשי־מדע. מקורות הפרנסה באשקלון מבוססים על התעשיה, תיירות ועבודות חקלאיות. אך מצד שני כל הדור החדש המסיים בתי־ספר מקצועיים וגבוהים לא נקלט מבחינה כלכלית באשקלון מחוסר מפעלים המצריכים הרבה טכנאים ומהנדסים. על קושי זה, צריך להתגבר ע"י פיתוח תעשיה אלקטרונית ועתירת־מדע.

עד כה היו קיימים באשקלון שלושה אזורי תעשיה — האחד, בכניסה לעיר, השני, בשכונת „הגבעות הדרומיות", והשלישי, בשכונת „שמשון". עיריית אשקלון ומינהל מקרקעי ישראל החליטו על פיתוח איזור תעשיה חדש נוסף, שיוקם בחלקה הדרומי של העיר וישתרע על 2000 דונם.

המפעלים הקיימים באשקלון הם: „לבידים", המעסיק כ־500 עובדים; „יובל־גד", המעסיק כ־450 עובדים; „פורץ'סטר", מפעל לטקסטיל המעסיק כ־300 עובדים; „אמביד", המפעל למוצרי פלאסטיק, המעסיק 150 עובדים, ועוד מספר מפעלים המעסיקים בין 50 ל־100 עובדים.

מפעל חדש העומד לקום באיזור התעשיה החדש הוא, „ארגמן", עבורו אותר שטח של 100 דונם ויעסיק בין 300 ל־500 עובדים.

בעיריה קיימות 12 מחלקות הפועלות למתן שרותים לתושבים. התקציב המאושר לשנת 1974־5 מסתכם בכ־50 מיליון ל"י, לעומת 40 מיליון בשנה הקודמת, תקציב זה הוא תקציב רגיל שאינו כולל פיתוח.

החינוך הדתי 42 אחוז

באשקלון קיימים כארבעים גני ילדים, עשרים בתי־ספר יסודיים וארבעה בתי־ספר על־יסודיים. מזה מהווה החינוך הדתי כ־42 אחוז. „רמת החינוך באשקלון", אומר מר חייבי, „מצריכה בחלקה שיפור גדול ע"י משיכת כחות מעולים, כן בזמן שלעיריה אין אפילו אפשרות להציע עזרה או דיור לכל אותם המורים המעוניינים לעבוד באשקלון".

„המגמה העיקרית שלנו בחינוך", מציין מר אפרים פוסט, סגן ראש העיר, הממונה על ענייני החינוך, „היא צמצום הפער בין השכבות השונות, העלאת רמת־הלימודים והגדלת מספר התלמידים שיגיעו לבגרות ולהשכלה אקדמאית. ברוב המוסדות בעיר הנהגנו יום לימודים ארוך או יום חינוך ארוך. אנו מקיימים קרן מלגות לתלמידים מוכשרים ממשפחות ברוכות ילדים. אנו חותרים למתן חינוך החל מהגילאים הנמוכים, הרחבת רשת הגנים של גילאי טרום־חובה, הקמת והרחבת מועדונים לחינוך המשלים". ראויים לציון, בית הספר התיכון החקלאי, „כפר סילבר", שבו לומדים 450 תלמידים, בתוכם 150 מילדי אשקלון ומיישובי הסביבה; שלוחת אוניברסיטת „בר־אילן"; ביה"ס לאחיות הפועל ליד בית־החולים ע"ש ברזילי, החווה החקלאית העירונית ב„אפרידר".

אתגר נוסף אותו מציב לעצמו ראש־העיר, הוא, סלילת כביש חוף בין אשקלון לאשדוד. „אם יסלל כביש זה", הוא אומר, „יהיה המרחק בינינו למרכז הארץ קצר במחצית, כך יעדיפו אנשים לגור באשקלון ותוך נסיעה של חצי שעה יוכלו להגיע למקום עבודה במרכז הארץ".

תיירות וקייט

אשקלון מבוססת במידה רבה על תיירות, קייט ונופש. אשקלון התברכה באחד מחופי הים היפים בארץ. קיימים בה ששה בתי מלון,

ברוך אבוחצירא
מ"מ ראש העיר

שנים מהם מפוארים ביותר, „בני שלומי" ו„המלך שאול", שנבנו לאחרונה.

„אנחנו מקווים", אומר הרב אבוחצירא, „שבקדנציה הנוכחית נצליח לקדם ביותר את נושא התיירות, הכולל פיתוח טיילת בחוף הים, שאורכו שבעה ק"מ, הקמת מספר בתי־מלון, כבישי גישה, מיתקני חוף, שירותים ותאורה לילית ופרוייקטים אחרים הקשורים בנושא התיירות.

„אני מאמין", אומר מר חייבי, „שכל המטפלים במפעלי קייט ותיירות יגלו בזמן הקרוב מחדש את אשקלון ויראו בה מקום שיש לפתח בו את התיירות והקייט ברמה בינלאומית. זאת, בשל הנתונים הטבעיים של חוף־הים היפה, האקלים הנוח בחורף ובקיץ והסביבה הירוקה".

העיריה עובדת בשיתוף פעולה מלא עם המועצה הדתית באשקלון, ומן הראוי לציין שחלק גדול מתושבי העיר הם דתיים ושומרי מסורת. באשקלון קיימים כ־120 בתי־כנסת ושני מקוואות.

אשקלון הנמצאת במרחק 54 ק"מ מתל־אביב, 70 ק"מ מירושלים ו־60 ק"מ מבאר־שבע, מונה כיום כ־50 אלף תושבים אך עתידה כאמור, להכפיל את אוכלוסייתה, לפתח את שכונותיה ולהפוך למרכז נופש וקייט בינלאומי.

באתרי העתיקות באשקלון העתיקה

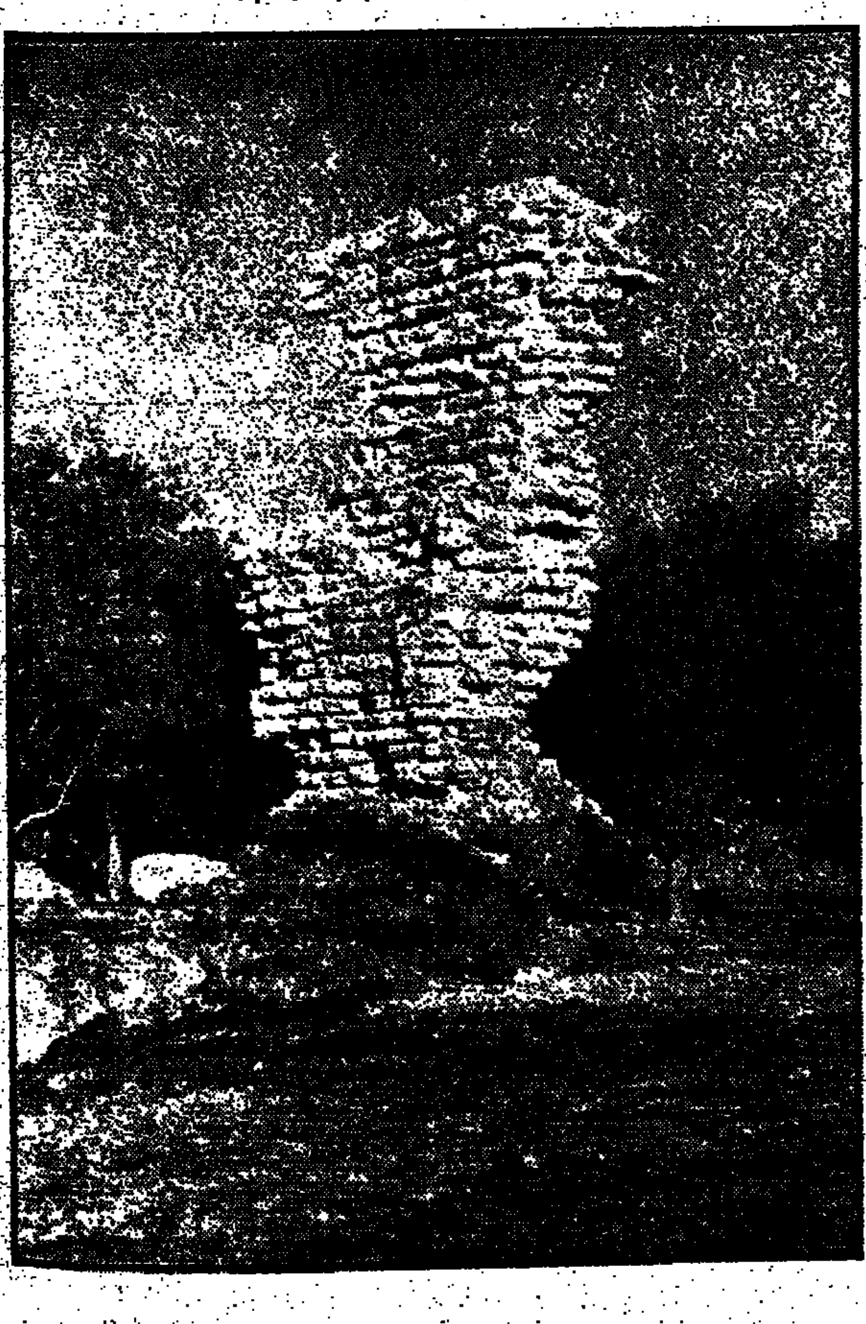

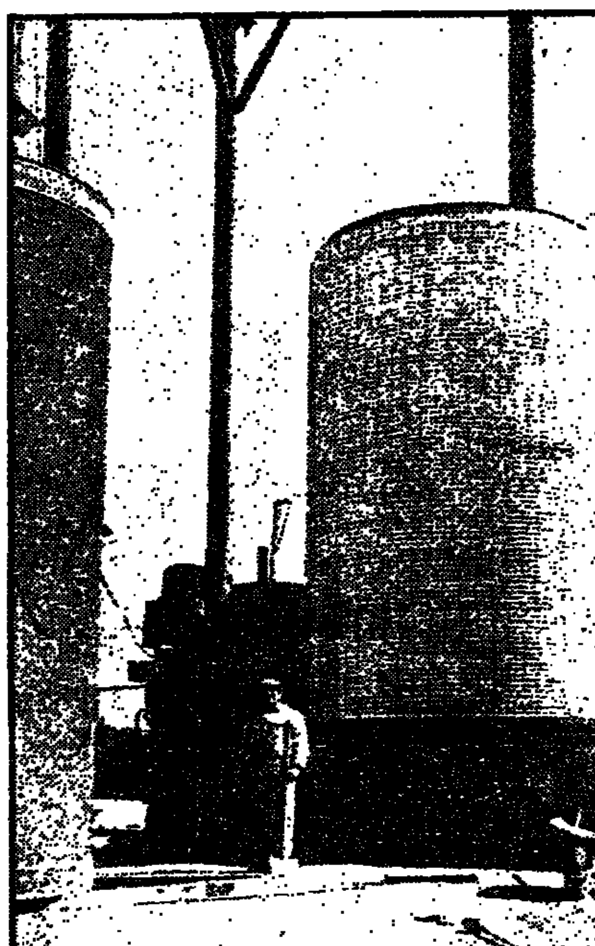

נוימן: בית־ר „יובל גד" מחלוצי התעשיה באשקלון. למטה: אחד ממקומות הקיט בעיר

מגרש משחקים באשקלון

هكذا من الأصل